

Ino Inangweno Apostolira

Ino Mapeafu Sitawa Leburu

Ino Inangweno Apostolira, antuweno mituluy sino neturak sino Nalawara Damaga Neturakki Lucas. Tata a doktori Lucas a nebulun ki Pablo sino korwana biyahena. Ino neturak sitawino kakka'bawa inangweno apostolira annino netuldura nangiyafu sino lubbuna Jerusalem, kasena sey probinsiya a Judea anna Samaria, kiyad sino palulubbun sito lubag. Kunnino korwanira si ino nad anganna yawa leburu, Ino Inangweno Espirituwi Dios, se antuweno nifuyut sino apostolira anna nanga'da sikwara si pannakadama a mibanyag anna mangwa si kakka'baw.

Naladda a maawatantamino tarabafuweno apostolira nu maammuwantamino anggamma sapitannino Mesias onnu Kristo anna ino katotolayino tolayira sino tiyempora. Sitoya, ibilangino korwanira a tolay si ino anggamma sapitannino Mesias ino kalu'bita neyanak sey Betlehem, udde ino gakkuruwa anggamma sapitannino dinotukani Dios a matturay. Antu gafuna, ino sapitanna sitawa leburuwa aggataronanino Judyuwereno gumamwanganino Kristo onnu Mesias, anggamma sapitan si taronandeno panundunani Dios si ariya matturay sikwara, udde ammera ammuweno angan inaya ari.

Sino tiyempowa neyanakani Jesus, nagyanino natuyagga lubbuna Roma a nangaffutin sino palulubbun, mampesino lubbunna Judyuwera sey Israel. Antu gafuna, sin nangiyafuwani Jesus a manuldu anna mangwa si kakka'baw, dinandammino korwanira a tolay si antuneno mangifuyut sikwara a mangaffut sino sindaluwera a Roma. Ammera naawatan si ino gakkaddi Jesus a inang sito lubag, ammena inang ta isalakanneno kalubbunannera a Judyu sino kalingarera a taga-Roma, nu ammena lud ta isalakanneno ammina tolay sino liwa'dera. Antu gafuna, ino kaodduwanna Judyu, wasin naammuwanda si ka'gani Jesus a makiyubat sino Romera, ammera kinurug si antuweno Kristo onnu Mesias a nekariyi Dios, nu ammera lud netuluya taronanino gamwanganino Kristo, se aridda si amme kepay dinunduni Dios.

Kunnantu, ino tarabafuweno apostolira sin nuliyenni Jesus sey langit, inanda nepakaammu sino bafulundera a Judyu si nepangngangoliyi Diosi Jesus, e pangammuwanda si antuweno dinotukani Dios si Mesias onnu Kristo. Amminino Judyuwera, kinurudda si sapiti Diosino neturak sino Dadana Tulag. Antu gafuna, ino inangweno apostolira a nawis sikwara ta manguruwira ki Jesus,

nepadandanda sikwareno nelabbun sino Dadana Tulag mappeafu sino Mesias, kasaera neta'dag si i Jesusino neyakkuruwana.

Oodduwera a Judyu a naawisa nangurug ki Jesus. Ooddu kappayino bakkannira a Judyu a mingngangkappay si Gentil a nangurug. Udde ino korwanira a Judyu a nangurug, ayoyungandeno bakkannira a Judyu anna sinapi'da si ammera dama a mesalakan nu ammera tuntulannino aggangweno Judyuwera. Antu gafuna, nepakaammuwi Dios sino apostolira si ammena napatiyino Judyuwera amma sino bakkannira a Judyu, nu ammena lud mesalakanino ammina tolay anna maa'danira sino Espirituwi Dios gafu sino angnurudda ki Afu Jesus, bakkanna gafu sino panuntulanda sino aggangwa onnu lintiyino tolayira (10:1–11:18; 15:1–34).

Aneno neturak sitawa mappeafu sino Emperador sey Roma annino Romera, antuweno adalantammad. Romeno kapitalna Italia, antuweno agyananino afafura a minggan si Emperador. Gafu se inaffutino sindaluna Italiyeno palulubbun, iturayanira amminino Emperador, e antuweno naddotuk sino ari anna gubernadora naturay sikwara. Ino naganira sey Italia, ngananda si Roma. Kunna kappayino naganira si korwana lubbuna nassedula sey Roma. Amminira a Roma, aneno kalintiyanda. Gangngariyan, kontara sino lintiya makastiguweno Roma nu ammena kepay maimbistigar. Nu bakkanna Roma, damara a siwa'wattan abbu ta pappunnunda nu wara liwa'na. Ino kappay Roma, nu ammena mabistigar si fustu, damana a sapitan si umangngaddino kasona sino Emperador. Udde nu bakkanna Roma, ammena dama. Antu naddino dandammantam nu basantamino mappeafu ki Pablo, se massiki nu Judyu, nassedula kappay sey Roma.

Ooddu kepayino mabasa sitaw, se oodduweno kakka'bawa inangweno apostolira. Ana kappayino kattalatalawira a dyata ilawunda. Nu basantam yaw anna maammuwantamino inangwa i Afu Jesus a nimut sino apostolira si'in, mattuyangngaddino angnuruddam, se nakkunneno pannakadamana si'in anda sito ingkein.

Ino Bagga'na Yaw

Ino nidadanano apostolira a mita'dag ki Jesus *1:1–26*

Ino nita'dagganda ki Jesus sey Jerusalem *2:1–8:3*

Ino nita'dagganda ki Jesus sey Judea anna Samaria *8:4–12:25*

Ino nita'dagganda ki Jesus si palulubbun *13:1–28:31*

a. Ino palunguwa nabiyaheyanda Pablo a umang mibanyag *13:1–14:28*

b. Ino naddadarambalanino pangafuwanirana manguruwira *15:1–35*

c. Ino mekadwa a nabiyaheyanda Pablo *15:36–18:22*

d. Ino mekatalluwa nabiyaheyanda Pablo *18:23–21:6*

e. Ino nabalurani Pablo sey Jerusalem, Cesarea, anna sey Roma *21:7–28:31*

Ino Gafuneno Turak

1 ¹Sino pittana turakku sikwam Teofilo, sinapikku ammina inangwa i Jesus annino netulduna makkiyad sin nangiyafuwanna a nanuldu

2 kiyad sin netulluwanna sey langit. Wasin ammena kepay netullu sey langit, aneno netulduna sino pinilinera a apostolna, e ino netulduna, naggabwat sino Espirituwi Dios. 3 Wasin nabalinnino natayanna annino nangngangoliyanna, kanayuna mappadda sikwara si appatafuluwa aw, e odduweno inangwana a panguruwanda sino nangngangoliyanna. Sinoy kappaya tiyempo, nanuldu sikwara mapeafu sino patturayani Dios.

4 Wasin tata si aw, nakkakarampattira, e sinapiti Jesus sikwara si, “Ammekayu umanaw sito Jerusalem, ta taronandawino Espirituwi Dios a nekariyi Ama a iya'dana sikwayu. Antuweno netulduk sikwayu si'in, si, 5 I Juan, binawtisaranneno tolayira si danum, udde ammena mabayag e mabawtisarang kayuna sino Espirituwi Dios.”

Ino Netulluwani Jesus Sey Langit

(Mat. 28:16-20; Mar. 16:19-20; Luc. 24:50-53)

6 Wasin nakkakarampa'da Jesus annino apostolnera, nepakibebu'da sikwana si, “Afu, sito ingkeininnino pariyanu sino Romera a matturay sikwatam takesi ikkanetamma a Judyuweno matturekappay sito agyanantam?”

7 E sinabbi Jesus si, “I Ama pelangino makammu nu sanneno makwana so maddagguna aw anna nu naansa a makwa, e ammena dama a ipakaammuna sikwayu. 8 Udde nanu gumamwangino Espirituwi Dios a magyanna sikwayu, ananeno pannakadama i Dios sikwayu, e ikkayuwen mangita'dag sikwak. E itattulduyuneno ammuy mapeafu sikwak sino tolayira sito Jerusalem, anna sino ammina korwana lulubbunna Judea anna Samaria, kiyad si ammina lulubbun sito lubag.”

9 Wasin sinapiti Jesus inay, netullu sey langit, e sinangora makkiyad si nalefangngan si dulam. 10 Wasin aggangawanda kepayino netulluwanna sey langit, kaka'meng kelang nappaddeno adwera a anghela nafurawino barawasira a natta'dag sino arurudda. 11 “Ikkayuwa taga-Galilea,” kunda, “mayan aggangokayu sey langit? I Jesus a initayuwa netullu sey langit, muli kappena so maddagguna aw, e ino netulluwanna a nebulun si dulam, kunna kappenen aggulina.”

Ino Namiliyanino Apostolira Sino Mepatali Ki Judas

12 Wasinoy, inanawino apostolira sino kulura Olivo, e nuliya sey Jerusalem, takilometroweno kaaroyuna. 13 Wasin ginamwangira sey Jerusalem, inangngira sino balaya pagyananda, e inunekira sino kwartu sino kalekay. Irara Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago a abbingi Alfeo, Simon a mingngan si Patriota se ikaloneno lubbunna, anni Judas a abbingnga korwana Santiago. 14 Amminirenay, dayandanira a mittata a makkararag, massiki ino bafabbayira a bulunda, pati i Maria a ina i Jesus, annino kakkola'ngera.

¹⁵ Aneno tata si awa nakkakarampattino manguruwira, e ino kaodduura, umang si kadwatut si adwafulu. Natta'daggi Pedro e sinapi'na si, ¹⁶ “Kakkolakku, ammena dama si ammena meyakuruwino nepeturakkino Espirituwi Dios ki David si'in mappeafu ki Judas a nifuyut sikwara a nano'ma ki Jesus. ¹⁷ Nebilangi Judas sikwamiya karadwa a apostol, se pinili kappayi Jesus a manuffun sino tarabafumi.”

¹⁸ (Antuyawino nakwa ki Judas. Ino piraka tandanna sino narakatta inangwana, neatangnga si lubag, e antuweno nappatayanna. Nada'nag e nabattakino kuyungnga e nallawanino sinena. ¹⁹ Wasin naammuwanino taga-Jerusalemireno nakwa sikwana, nginandenaya lubag si Acedama, ino anggamma sapitan, Lubagga Nebubbuwana Ada.)^a

²⁰ E sinubburani Pedroweno sapitanna a, “Antuweno neturakki David si'in sino leburuna Salmo,

‘Maanawan naddino balena e awanin nadda magyan sinay.’^b

Ana kappayino neturakka kunna si,

‘Wara nad mepatali sikwana sino tarabafuna.’^c

²¹⁻²² “Kunna antu, pilintammaddino mepatali ki Judas a bulummiya mangita'dag sino pangngangoliyani Afu Jesus. Ino nad pilintam, tata sino nebumbulunira sikwami sin kawara i Afu Jesus sikwatam makkiyad sin namawtisarani Juan kiyad sin netulluwani Jesus sey langit,” kunni Pedro.

²³ Ino nakkakarampattira, nitulduwera si adwa a anganna lallaki ta pamiliyanda, da Matias anni Jose Barsabas a ngananda kappay si Justo. ²⁴ Kasera nekararag si, “Afu Dios, gafu se ammunino nakammino ammina tolay, ipakaammum sikwamiyeno pinilim sikwara a adwa ²⁵ a mepatali ki Judas sino kinaapostolna, se inanawani Judasino tarabafuna e inang sino keannunganna a pagyanan.” ²⁶ E nabbubunutira nu inyeno napili sikwara a adwa, e i Matiasino napili, e antuweno nedagga sino kadwafulu si tata a apostolira.

Ino Ginamwanganino Espirituwi Dios

2 ¹ Wasin nadatangngino awna Pentecostes, nakkakarampat amminino nanguruwira ki Jesus si tata a balay. ² Kaka'meng kelanga aneno diningngadda a unguwa naggabwat sey langita kunnangke ungunnga natuyagga bayabbag, e malitangngira ammin sino balaya nagananda. ³ E naitareno mallanga gatangnga afuya nawwarak e naddattu sino kadda tata sikwara ammin. ⁴ E naa'danira ammin sino Espirituwi Dios annino pannakadamana, e naddamitira si naddadaruma a damita ammera inammu, se ino Espirituweno nangwa.

^a **1:19** Ino sapitanna sino dami'na Griego, Lubangnga Ada. Ino tata kappaya anggamma sapitan, Lubagga Napagan Si Ada. Itannu kappay sino Mateo 27:6-8. ^b **1:20** Salmo 69:25
^c **1:20** Salmo 109:8

⁵ Sinoya tiyempo, nagan sey Jerusalemino Judyuwera a nattalaginara manuntul sino lintiyi Dios a naggabwat si ammina lulubbun.^d
⁶ Wasin diningngaddeno ungug, odduwera a inang sino agyananino manguruwira. E nakka'bawira ammin, se sin diningngaddeno sapitannino manguruwira, kadda tata diningngangngeno dami'nenno naggabwatanna a lubbun. ⁷ Gafu se nakka'bawira, kunda si, "Ma, bakkanna taga-Galilea irayaw ammina maddamit? ⁸ Santam lang dingngaggannino damit sino naggabwatantamira? ⁹ Anera sikwatamino naggabwat sey Partia, Media, anna sey Elam. Anera kappayino naggabwat sey Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, anna sey Asia. ¹⁰ Ino korwan sikwatam, naggabwatira sey Frigia, Pamfilia, anna sey Egipto, andino korwan, naggabwatira si lulubbunna Libya a ara'ni sey Cirene. Ino korwangkappay, naggabwatira sey Roma a mappasyar sitaw. ¹¹ Judyuweno korwan, e ino korwan, bakkanna Judyu udde tuntulandeno gagangena Judyu. Ino korwan sikwatam, naggabwatira sey Creta anna sey Arabia. Udde massiki sintawino naggabwatantam, kadda tata dingngagganneno gagangaya dami'na a ituldureno kakka'bawira a inangwa i Dios. ¹² Sanneno anggamma sapitan inoy?" kunda a nakkakibikibebut se nappelotino kabo'ra anna madyatanira a manandam. ¹³ Udde ino korwan, pinayappakandera pelanga kunda si, "Nabokira yana tolay."

Ino Tulduwi Pedro Mapeafu Ki Jesus

¹⁴ Waso kunnenoy, natta'daggi Pedro andino karattaddaya bulunnera a apostol, e nekokwana a naddamit sino tolayira e sinapi'na si, "Ikkayuwa bulungkuwa Judyu anna ikkayu ammina magyan sito Jerusalem, dingngaggandak abbu ta ituldukino anggamma sapitannino diningngaddaw. ¹⁵ Ariddaw si nabukira yawa tolay, gampade bakkan, se awana mabok nu alas nuwebe si gigi'bat. ¹⁶ Udde inoya inityayuwa nakwa sikwami, antuweno neyakkuruwanino nelabbuni Joel si'in, a kunna si, ¹⁷ Antuyawino kunni Dios. Naso mauddiyera a aw, dundunangkuneno Espirituk a munag si ammina tolay. Ino ana'dawira a lallaki anna bafabbay, manulduwerana sino petulduk sikwara. Ino bafuwanakira, ananeno ipaitak sikwara a kunnangke tenap. Massiki ino lallakayira, mappatenappa'nga sikwara. ¹⁸ Se ammina aripanguwa masserbi sikwak, massiki bafay onnu lalaki, paunagganguweno Espirituk sikwara ta ituldureno ipakaammuk. ¹⁹ E ananeno kakka'bawa ipaitak sey langit anna sito lubag. Ino senyala ipaitak, ada, afuy, anna kattalatalawa atok. ²⁰ Mallammu'ngeno sinag e mallibaganeno dakka mallanga ada, kasena

^d 2:5 Ino anggamma sapitan, ino lulubbuna sakopanna Roma, se sinapi'da si ireno tata ke a lubbun.

dumatangngino mappaka'bawa awa awana kakunnana a gamwanganino Afuyu sito lubag. ²¹E amminira a nangurug sikwana, mesalakanirana ta ammera makastigu.^e

Antuweno nelabbuni Joel.”

²²E sinubburani Pedroweno sinapi'na a kunna si, “Ikkayuwa bafulungkuwa gakagaka i Israel, dingngaggandaw yo sapitangku mappeafu ki Jesus a taga-Nazaret. Sina'daggani Dios si dinundunna i Jesus gafu sino odduwa kakka'bawa senyala a amme makwana tolaya nepakwana sikwana. Ammuyu yaw se nakwa sito agyanandaw. ²³I Dios, neyakkurungngeno dinandamma si'ina iyalawa'na i Jesus sikwayu, e ikkayuveno namapatay sikwana se neyalawa'daw sino narakkattira a tolay takesi ilansara sino krus. ²⁴Udde nepangngangoliyi Dios se ammena dama a mefuwad sino katayan. ²⁵I Jesusino niyakkurug sino nelabbuni David si'ina kunna si,

‘Afu, ammek mattalaw se amruk si kanayungka a mebumbulun sikwak. ²⁶Kunnantu, maanggamak e dandayawantaka. E ammek mattalawa matay se aneno innanamangku. ²⁷Se amruk si ammerak makalyawan sino agyananino natayira. Ammem purayan si mananawu yo baggik, se ikkanakino mattalaginara masserbi sikwam. ²⁸Nepakaammum sikwakino aggangwa a tuntulangku takesi mabiyayak, e mallanggakakungke se mebulunak sikwam si makkikiyad.^f

Antuweno neturakki David,” kunni Pedro.

²⁹Sinapikkappayi Pedro si, “Ikkayuwa kakkolakku, anggangkuwa ipakaammu sikwayuweno mappeafu sinaya neturakkino gagginafutama i David. Bakkanna baggineno sinapi'na, se natayi David, netananda si'in, e ana kepayino tanamma ingkein. ³⁰Udde gafu se gumalabbuni Diosi David, ammuneno nekariyi Dios sikwana. Ino nekariyi Dios, ananeno gaka i David a mepatali sikwana a matturay so maddagguna aw. ³¹Inammu kappayi Davirino akwanna i Dios so maddagguna awa pangngangolinnaneno Kristo a pinilina a matturay, se neturakki David si, ‘Ammena nepuray sino agyananino natayira, ammena mananawuweno baggina sino tanamma.’ ³²Ino sinapi'na, awana korwan nu bakkanni Jesus, se antuweno nepangngangoliyi Dios. Ikkamiyeno mana'dag si nangngangoli se initami ammin sin nangngangoliyanna. ³³Netulluwi Jesus sey langit e nattuttud sino padiwanani Dios a Amana.^g E inappaneno kalintiyanna a manundun sino Espirituna sikwami, a antuweno nekariyi Dios. Ino nakwa ingkeina initayu anna diningngaddaw, antuweno inangweno Espirituwi Dios a dinunduni Jesus

^e 2:21 Joel 2:28-32 ^f 2:28 Salmo 16:8-11 ^g 2:33 Ino tata kappaya anggamma sapitanna yaw: Netulluwi Jesus sey langit sino pannakadama i Dios.

sikwami. ³⁴E massiki i David ino nanurak mappeafu sino mattuttud sino padiwanani Dios sey langit, bakkannino baggineno sinapi'na, nu bakkanni Jesus, sin nassapitanna si,

'Kunni Afu Dios ki Afuk, mattuttugga sito padiwanangu,

³⁵makkiyad si affutangku ammina kalingam.^h

³⁶Sitoya, ammundonadda gakagaka i Israel si i Jesus a nelansayu sino krus, antuweno Kristo a nekariyi Dios si'ina gumamwang, e antuweno pinilina a matturay si ammin."

³⁷Wasin diningngaggino tolayireno sinapiti Pedro, dokallino bobolira e nepakibebu'da ki Pedro andino korwanira a apostol si, "Sanna mantuweno akwammi, kakkolak?" ³⁸E sinabbi Pedro si, "Iboliyuweno liwa'daw ta mappabawtisarkayuwa mangipakaammu si manguruggayu ki Jesu Kristo,ⁱ takesi pakomani Diosino liwa'daw, e iya'dananeno Espirituna sikwayu. ³⁹Se antuweno nekariyi Afu Dios a iya'dana sikwatama Judyu andino gakagakatamira, massiki sino tolayira a ana sey aroyu, se iya'dananeno Espirituna sino amminira a tolaya pinilina a mangurug."

⁴⁰Oddu kappayino sinapiti Pedro a panulduna sikwara a kunna si, "Malli'wakayu nad sino amma'gangnga i Dios sino narakkattira a tolay sito ingkein." ⁴¹Odduweno nangurug sino sinapi'na e nappabawtisarira. Sinoya aw, inang si tallurifuweno nedagga sino manguruwira ki Jesus. ⁴²Netupa'da a madal anna manuntul sino tulduweno apostolira. Nakkakarampattira anna nakikkanira sino tinapaya panandanda sino natayani Jesus. Kunna kappaya mittatera a makkararag.

Ino Aggangweno Manguruwira Ki Jesus

⁴³Odduweno kakka'bawa nepaangwa i Dios sino apostolira, e nakka'baw amminino tolayira. ⁴⁴E netupak amminino manguruwira ki Jesus a makkakarampat, e ammina kukwara, akwara ammin. ⁴⁵Nelakureno lubadda onnu kukwara e neannera sino bafulundera a meannung sino awannino kadda tata sikwara. ⁴⁶Kadda awa nakkakarampattira sino Templo sey Jerusalem. Makkakikikkanira sino bafalera, e nappelalotino langga'da sino nangwanda sinay. ⁴⁷Naddandayawira ki Dios, e iyatallira amminino tolayira gafu sino nalawara aggangwara. Kadda aw aneno isalakani Dios a medagga sikwara.

Ino Nappabattunoyani Pedro Sino Pilaya Tolay

3 ¹Wasin tata si aw, inanda Pedro anni Juan sino Templo si alas tres si fuwab, se antuweno akkararanna Judyu. ²Agyanino

^h 2:35 Salmo 110:1 ⁱ 2:38 Ino sapitanna sino dami'na Griego, ...mappabawtisarkayu sino angani Jesu Kristo... Itannu kappay sino 10:48.

lalakiya neyanaka pilay sino Templo. Kadda awa boliyandenaya pilaya iyang sino lamwangana mingngan si Kalalawaran takesi makilimut sino tolayira a sumallung sinay. ³Wasin initanara Pedro anni Juan a sinallung, inarangnga si a'danda nad si limu'na. ⁴Sinulangnganda Pedro anni Juanino pilay, e sinapiti Pedro si, “Itandakami.” ⁵E initanera gakkurug se innanamanna si wara iya'dara sikwana. ⁶Udde sinapiti Pedro, “Awaningke a pirakku, udde ino ana sikwak, antuweno iduffungku sikwam. Gafu sino pannakadama i Jesu Kristo a taga-Nazaret, gumabwakka ta mallakagga.” ⁷Kasena iniggammanino diwanana kamattino pilay e dinuffunanna a natta'dag. Kaka'meng kelanga nattuyaggino takkina, ⁸nappa'lata natta'dag e malallakarín. Kasena nebulun sikwara a sinallung sino Templo, e malallakara malallattuwa maddandayaw ki Dios. ⁹Amminino tolayira sinay, initara a malallakad anna maddayaw ki Dios. ¹⁰Wasin naimunuwanda a antuwenin pilaya aggatuttud sino lamwangana Kalalawaran a makilimut, nakka'bawira ammin sino nakwa sikwana.

Ino Nanulduwani Pedro Sino Templo

¹¹Wasin gumafafutino pilay sikwara Pedro anni Juan, nitturira sino naatappana palayanneno Templo a ngananda si Palayari Solomon. E odduweno tolayira a nalayawa inang sikwara, se nakka'bawira. ¹²Wasin inita i Pedroweno tolayira, nekunna sikwara si, “Ikkayuwa bafulungkuwa gakagaka i Israel, sangkayu lang makka'baw anna aggatulang sikwami? Nganandonakuy si nepabbattunoymi yawa lalaki gafu sino pannakadamami anna kinalawammi. ¹³Gampade bakkanna ikkami, nu ammena luri Dios a dayawannino gagginafutamira a da Abraham, Isaac, anni Jacob ino nappabattunoy sikwana, takesi medayawi Jesus a Aripanna. Udde ikkayu, neyalawa'dawi Jesus sino matturayira, e wasin dinandammi Gobernador Pilato si pallawananna naddi Jesus, inammeyu. ¹⁴Nadosan anna naggaddangngi Jesus, gampade inammeyu, anna inarandaw ki Pilato ta pallawananneno tata a gumapapatay. ¹⁵Nepapapateyuweno mangifuyut sino tolayira si kabiyayan, udde nepangngangoliyi Dios, e ikkamiyeno mangipakurug se initaliya nangngangoliyen. ¹⁶Iyawa pilaya itandaw anna naimunuwandaw, naariyennino pilena e nattuyag gafu sino pannakadama i Jesus. E ammina initalyuwa nakwa sino a'landaw, nakwa pelang gafu sino angngurummi ki Jesus annino annala'mi sino pannakadamana.

¹⁷“Kakkolakku, ammu si ammeyu inammuwa i Jesusino dinunduni Dios sin nepapapateyu. Massiki ino turetamira, ammera inammu. ¹⁸Udde ino inangwayu, antuweno neyakkuruwanino nepeturakki Dios si'in, se amminino gumalabbunira i Dios, sinapi'da si madyatanneno Kristo a dundunanna, kasena matay. ¹⁹Mabbobolikayu antu e mulikayu ki

Dios takesi pakomanneno liwa'dawira. ²⁰Se nu antuweno akwandaw, ipadatangnga i Diosino tiyempowa passiyanakan anna pattuyagganneno nakandaw, e dundunanna kappayi Jesus a ino Kristo a pinilina a matturay sikwatam. ²¹Udde sito ingkein, magyan naddi Jesus sey langit makkinyad si madatangngino awa pappabawuwani Dios si ammin, se antuweno nepasapiti Dios sino nadosana gumalabbunera si'in. ²²I Moises a gumalabbunna si'in, sinapi'na si,

‘Manundunna i Afu Dios sikwayu si tata gumalabbunna a kakunnak. Buluntangkappaya gaka i Israel. Kuruwandonad amminino sapitannana sikwayu. ²³Se massiki inyaneno ammena mangurug sikwana, mekatwena sino tolayira i Dios ta makastigu si makkikinyad.’^j

²⁴I Samuel kappay andino amminira a gumalabbunna netufad sikwana, ana kappayino nelabbunda mappeafu sino makweran sito aw.

²⁵Neakkuruwin sikwatamino nepekariyi Dios sino gumalabbunira. Nesapatetangkappay sino tulagi Dios sino gagginafutam, se sinapi'na ki Abraham si'ina, ‘Gafu sino gakagakam, maduffunanna amminino tolayira sito lubag.’ ²⁶Antu gafuna, ikkanetama Judyuweno palunguwa nanundunani Dios sino Aripanna a i Kristo takesi duffunandetama mappaboboli ta talekkurantamino narakkatta aggangwatam.”

Ino Nabistigaranda Pedro Anni Juan

4 ¹Wasin aggesapasapi'da Pedro anni Juan sino tolayira, agyanino ginamwangira sinaya papadi, Saduceo, annino afafuweno gumaindaggira sino Templo. ²Nabbungutira se netuldura Pedro a nangngangoliyi Jesus a antuweno pammakurug si mangngangoli kappena amminino natayira. ³Antu gafuna, dino'mandera e nebaluddera kiyad sino kadarama'na, kaserera bistigaran, se gafenin. ⁴Udde massiki kunnenoy, odduweno nangurug sikwara a nakadingngag sino sinapi'da Pedro. E ino kaodduweno lallakiyera pelanga nanguruwin ki Jesus, mallimarifuwera ammin.

⁵Waso kadarama'na, nakkakarampat sey Jerusalemno turayirana Judyu, ino pangafuwandera, andino mammosturuwerana lintig.

⁶Nammamitingira anda Anas a afafuna padi, anda Caifas, Juan, Alejandro, andino korwanira a wawwayira Anas. ⁷E nepaayaddara Pedro anni Juan e nepaa'landera, e binebu'da si, “Sintawino naggabwatanino pannakadamayuwa nappabattunoy sinaya pilay? Inyeno nanga'da si kalintiyandawa nangwa sinay?”

⁸Naturiri Pedro gafu sino pannakadameno Espirituwi Dios e sinabbangnga si, “Ikkayuwa tatturay anda pangafuwan, ⁹nu ino pimbistigarandaw sikwami

e mapeafu sino nalawara nakwa sito pilay anna nu ansanna a nabbattunoy,
¹⁰dingngaggandaw ta itulduk sikwayuweno gafuna, mampesino ammina
 kakkolattama gakagaka i Israel. Iyawa lalakiya aggata'dag sino a'landawa
 pilay si'in, awaninna gigi'nanna gafu sino pannakadama i Jesu Kristo a
 taga-Nazaret. Antuweno nelansayu sino krus, udde nepangngangoliyi Dios.
¹¹Antu kappayino neamparig sino nepeturakki Dios a kunna si,

'Ino batuwa inammeyu, ikkayuwa mama'dak si balay, antuweno
 kapapatiyana batuwa mappatuyag si balay.'^k

¹²I Jesus pelangino dama a misalak sikwatam. Se awana korwan si
 dinunduni Dios sito lubagga mangisalak sikwatam, nu bakkampelang.”

¹³Wasin initenno tatturayirana Judyuweno kinaturidda Pedro anni Juan
 a nanabbag, nakka'bawira, kumaral se ammura si awana adalda. Udde
 dinandanda a nebumbulunira ki Jesus si'in. ¹⁴E awaninna masapi'da
 sikwara Pedro, se agyanino lalakiya naariyeno pilena a aggata'dag
 sino arurudda. ¹⁵Antu gafuna, nepaanorara Pedro sino a'landa, takesi
 mittatera a mattatarabbag. ¹⁶Kasera sinapit si, “Sanneno akwantam
 sinayira a tolay? Se ino kakka'bawa inangwara, naammuwan amminino
 tolayira sito Jerusalem, e ammetam dama a iyimad. ¹⁷Ino nad akwantam,
 tipaddantamira takesi umibbattira a manuldu mapeafu ki Jesus takesi
 ammena umoodduweno makadingngag.”

¹⁸Waso kunnenoy, inayanda kappera Pedro anni Juan, e
 netutundangke sikwara si ammeran massapit onnu manuldu mapeafu
 ki Jesus. ¹⁹Udde sinabbadda Pedro anni Juan si, “Dandammandopay nu
 sanneno mepangngatta akwammi sino a'langi Dios. Kuruwammiyeno
 sinapiti Dios onnu kuruwammikayu? ²⁰Nu ikkami, ammemi dama a
 iyibbattino ituldu sino initami anna diningngammi ki Jesus.”

²¹Waso kunnenoy, dinaggakkappayino tatturayira a manantalaw anna
 manipad sikwara, kaserera nepaanaw, gafu se awana pangiyafuwanda
 a mangastigu sikwara, se odduweno tolayira a maddandayaw ki Dios
 gafu sino kakka'bawa inangwara. ²²Se ino lalakiya naariyennino pilena,
 nalla'wut si apatafuluweno dawunna.

Ino Kararino Nanguruwira Ki Jesus

²³Wasin nepallowandara Pedro anni Juan, inangngira sino bafulundera
 a nangurug ki Jesus, e nepakaammureno sinapitino pangafuwanirana
 padi andino korwanira a pangafuwan. ²⁴Wasin diningngaggino
 nanguruwireno sinapi'da Pedro, nittatera a nakkararag ki Dios, e
 sinapi'da si, “Afu Dios a namaratu sino langit, yo lubag, ino bebay, annino
 ammina igyanda, ²⁵ino Espiritumino naggabwatanino neturakkino
 gagginafumiya i David a nasserbi sikwam si'in, a kunna si,

^k 4:11 Salmo 118:22

‘Sandalang mabbungutino bakkannira a Judyu ki Dios? Sandalang dinandamma mangwa si awana ketupakkanna? ²⁶Ino ariyera andino tatturayira sito lubag, nattatarabbira ta maddadanira a makiyubat ki Dios anna sino Kristo a pinilina a matturay.’¹

²⁷E sitoya, Afu Dios, neyakkuruwinnino nelabbuni David, se i Herodes anni Poncio Pilato, mampesino bakkannira a Judyu andino kasittolemiya gakagaka i Israel, nakkakarampattira sito Jerusalem, e nattatarabbanda a papatayani Jesus a nadosana Aripannu a pinilima matturay. ²⁸E pinapatera gakkurug, udde gafu se ikkeno turay, ino inangwara, neakkurubbelangino dinandammu si'in. ²⁹Sitoya, Afu Dios, dinggaggannu naddino panantalora sikwamiya masserbi sikwam, e patturirandakamiya mituldu sino sapi'nu. ³⁰Paitammaddino pannakadamam takesi pabbattunoyammiyeno malowanira anna oddu naggappayino kakka'bawa akwammi gafu sino pannakadama i Jesus a nadosana Aripannu,” kunda.

³¹Wasin nasinduwera a nakkararag, nagguyaddino balaya nagananda, napatuyaggino nakanda ammin gafu sino pannakadameno Espirituwi Dios, e nattuririran gakkuruwa nangibanyag sino sapi'na.

Ino Annuffunino Nanguruwira Sino Bafulundera

³²Ino nanguruwira ki Jesus, nittata pelangino nakanda. Awana mattanatanig sikwara, nu ammera lud akwa ammin. ³³Ino apostolira kappay, natuyaggino pannakadamara a mangipakaammu mappeafu sino nangngangoliyani Jesus. E odduweno duffuni Dios sikwara ammina nangurug. ³⁴Awana nakkurang sikwara, se ino nallubaggira annino nabbalayira, nelakura, ³⁵e neya'dareno nallakuwanda sino apostolira takesi iyannera sino nanguruwira a mawag si duffun.

³⁶Kunnenoyino inangwa i Jose a taga-Chipre a gaka i Levi. Ino nepingnganino apostolira sikwana, i Bernabe, anggamma sapitan, mappalampaw sino nakammino bafulunnera. ³⁷Ino inangwana, nallaku si lubag e nea'daneno nallakuwanna sino apostolira.

Ino Inangwara Ananias Anni Safira

5 ¹Udde agyangkappayino tafalayira a da Ananias anni Safira a nallaku si lubag. ²Nattatabbanda a tafalaya iyimfunino dagganeno nallakuwanda, kase inangngi Ananias a niya'da sino daggana sino apostolira, e kunna si, “Antu ammin yawino nallakuwammi.”

³E kunni Pedro sikwana si, “Ananias, mayan nepuremi Satanas a matturay sikwama sinsiriyannuweno Espirituwi Dios anna nesussu'nguweno dagganeno nallakuwandaw? ⁴Sin ammeyu kepay

¹ 4:26 Salmo 2:1-2

nelakuweno lubag, akwayu, e sin nelakuyun, akwayu kappayino pagana. Ansannu ma'lud dinandamma inangwa inay a kunnu si neya'dam amminino pagana, gampade awan? Bakkanna tolayino nasisiriyannu, nu bakkan luri Dios.”⁵ Anningngallangi Ananias sinoy, naletwad e natay. E ammina naddingngag, nakatalawira. ⁶Sinallungino bafuwanakira e bina'battandeno baggina, kasera nelawan e netananda.

⁷Waso nalla'wutino tallu orat, ginamwangino atawana. Ammena pelang ammu nu sanneno nakwa. ⁸E kunni Pedro sikwana si, “Ituldum nu gakkuruwa antu ammin yawino nallakuwandaw?”

E kunna si, “On, antu ammin yan.”

⁹E kunni Pedro si, “Mayan nattatabbandawa dalodawannino Espirituwi Afu Dios? Aneran sino kayatanino nattanammira sino atawam, e andaka kappay ilawan.” ¹⁰E kaka'meng kelanga naletwad e natay sino a'langi Pedro. Sinallungino bafuwanakira e initara a natayin, e nelawanda a umang itanam sino aruruwino atawana. ¹¹E amminino nanguruwira andino naddingngagira sinoy, nappelalotino talora.

Ino Kakka'bawa Inangweno Apostolira

¹²⁻¹⁴Ino pakkakarampattanino nanguruwira, ino Palayari Solomon sino Templo. Ino ammera nangurug, massiki iyataldeno manguruwira, mattalawira a meamung sikwara. Udde umooddweno lallakiyera andino bafabbayira a manguruwa medagga sikwara. Odduweno kakka'bawa inangweno apostolira a initeno tolayira. ¹⁵Antu gafuna, neyandeno matakitera sino dammingnga dalan e nepaiddarera sino dayod anna sino afa'da, se iyindadda nu matta'lifi Pedro, takesi massiki nu masiyongannera sino alinona, maariyeno kalora. ¹⁶Odduwera a inang sey Jerusalem a naggabwat sino wewe'nginna a lulubbuna niyang sino bafulundera a malowan andino naunagganira si narakkatta espirtu, e nabbattunoyira ammin.

Ino Nappadyatanda Sino Apostolira

¹⁷Wasin kunnenoy, ino afafuna padi andino bulunnera a Saduceo, nafulotingke ino illira sino apostolira. E nattatarabbanda nu sanneno akwanda. ¹⁸Antu gafuna, nepado'mareno apostolira e nepebaluddera. ¹⁹Udde sinoya gafi, agyanino tata a angheli Afu Dios a inang sino abbaluran e binukkatanneno aggaku'nenno kayatan. Nepalawannera, e nekunna si, ²⁰“Umangkayu sino Templo e manuldukayu sino tolayira mapeafu sito bawuwa biyaya iya'da i Dios.” ²¹Wasi gigi'bat, kinuruddeno sinapitino anghel, sinallungira sino Templo, e nanulduwera sinay.

Inowira afafuna padi andino bafulunnera, inayanda amminino pangafuwanira a Judyu ta mammamitingira. Kasera naddundun si pulis

sino abbaluran ta appandeno apostolira takesi bistigarandera. ²²Udde wasin sinallungira sinay, awanino apostolira, e nuliya ta ituldura sino pangafuwanira. ²³Sinapi'da si, “Awanira. Wasin ginamwangkami sino abbaluran, initamiya nakandaduwan e agyanino gwardiyera. Udde wasin binukkatammiyeno kayatan, awanira sino dolam.”

²⁴Wasin diningngaggino kapitanna pulisna Templo andino pangafuwanira a padi inoy, naburuburungira nu sanneno metufara makwa.^m ²⁵Udde agyanino ginamwanga nituldu si, “Ino nebaluddawira, aneran sino Templo a manuldu sino tolayira.” ²⁶Antu gafuna a inangngino pulisira annino kapitanda sino Templo e inappareno apostolira. Udde inalalerera a inappa, se mattalawira sino tolayira a mangita, tantaro nu mabbungutira e lalappaggandera.

²⁷Wasin neyandeno apostolira sino nakkakarampattanino pangafuwanira, nepata'daddera sino nara'langanda. E inallangnganireno afafuna padi, a kunna si, ²⁸“Inangngwamingke sikwayuwa ibbattandawinnino manuldu mappeafu sinaya tolay. Udde aggeakakwandokepay makkiyad si diningngag amminino ayawira to Jerusalem. Bakkann si antu ke yan, ipaliwa'dokappay sikwamiyeno natayanna.”

²⁹Udde sinabbadda Pedro andino korwanira a apostol, e sinapi'da si, “On, se i Dios naddino kuruwammi, a bakkanna tolay. ³⁰Se ikkayu, gakkuruwa pinapateyuwi Jesus e nelansayu sino krus. Udde i Dios a dinayawino gagginafutamira, nepangngangolina. ³¹E nepatuttunna sino padiwananna sey langit takesi antuweno matturay anna misalak sikwatam. Inangwanenay tantaro nu ibobolitama gaggaka i Israelino liwattamira takesi pakomanna. ³²Ikkamiya apostolino mituldu si gakkurug ammin yaw, mampesino Espirituwi Dios a neya'dana sino manguruwira sikwana.”

³³Wasin diningngaggino pangafuwanireno sinapiti Pedro, nappelalotino bungu'da sino apostolira e anggandera a papatayan. ³⁴Udde agyanino tata sikwara a Fariseo a i Gamalielino anganna. Mesturuna lintiya iyatal amminino tolayira. Natta'dagga nassapit si, “Pallawanantamira abbu si bisang.” ³⁵Nepallawandera, kasena kun si, “Ikkayuwa kakkolakkuwa gaggaka i Israel, dandammantammad si nalawarino akwantam sikwara. ³⁶Se bakkanna antu ke yawino nakwa. Se si'in, ana kappay tata a lalakiya i Teudas a nassangkatolay, e inang si appatatutino lallakiyera a dinandan sikwana. Udde wasin pinapatera, nakkakarawayira a dinandan sikwana, e awaninna tupa'ngeno neyafuna. ³⁷Ginamwang kappayi Judas a taga-Galilea sinallistanino gubiyernu sino tolayira. Oddu kappaya dinandan sikwana,

^m 5:24 Ino tata kappaya anggamma sapitan: ...nu sanneno nakwa sikwara.

udde wasin pinapatera kappay, nakkakarawekappayino dinandanira sikwana. ³⁸Kunnantu, antuyawino kungku sikwayu, pallawanantamira pelang. Purayantamira, se nu naggabwappelang si tolay iyawa ituldura, awangkappena pattupakkanna. ³⁹Udde nu nakammi Dios, ammetamira maaffut, se tantaro nu i Diosino kontarantam.”

⁴⁰Kinuruwino pangafuwanireno sinapiti Gamaliel. Nepatallundereno apostolira, e nepasiwa'wa'dera, e sinapi'da kappay sikwara si, “Ammekayunna manuldu mapeafu ki Jesus,” kaserera nepaanaw.

⁴¹Maanggammingke ino apostolira sino anawanda, se nebilangira i Dios a mepangngatta melopalopet gafu sino angngurudda ki Jesus.

⁴²Kadda aw itupa'deno manuldu anna mangibanyag sino Templo anda sino bafalayira si i Jesusino Kristo a dinunduni Dios.

Ino Pituwera A Napiliya Manuffun Sino Apostolira

6 ¹Wasinoy, umoodduweno manguruwira ki Jesus. Udde ino Judyuwera a maddamit si Griego, umilliyera sino Judyuwera a maddamit si Hebreo. Ino ririra, nala'wutanino bafaluwera a bulunda sino niyannayanda si pirakⁿ kadda aw. ²Antu gafuna, ino karadwera a apostol, inayandeno ammina manguruwira, e sinapi'da sikwara si, “Pittatammi naddino mangibanyag sino sapiti Dios, bakkanna antu a'langammiyeno miyannay si pirak. ³Kunna antu, kakkolak, mamilikayu sikwayu si pituwa lallakiya matala'dawa ammuoy si aneno pannakadameno Espirituwi Dios sikwara anna nalaingira, ta ireno talakkantama miyannay si pirak, ⁴takesi ikkami, ipatatamiyeno makkararag anna mangibanyag sino sapiti Dios.”

⁵Amminira a nakkakarapat, anggandeno sinapitino apostolira, e irayawino pinilira. Ino pitta a pinilira, i Esteban. Natuyaggino angngurungnga e maita si aneno pannakadameno Espirituwi Dios sikwana. Ino korwanira, da Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmenas, anni Nicolas a taga-Antiokia. Bakkanna Judyu i Nicolas udde tuntulanneno gagangena Judyu. ⁶Ira a pitu, nepaa'landera sino apostolira, e ino apostolira, nepotundeno kama'da sino ulura e nekararaddera.

⁷Waso kunnenoy, naddingngaggandeno sapiti Dios e inodduwereno nangurug ki Jesus sey Jerusalem. Massiki ino papadiyerana Judyu, oddu sikwareno nangurug.

Ino Nano'manda Ki Esteban

⁸I Esteban, odduweno kakka'bawa senyala inangwana a initeno tolayira, se dinuffunani Dios e naa'dan sino pannakadameno Espirituna.

ⁿ 6:1 Ino tata kappaya anggamma sapitan: ...niyannayanda si makkan...

⁹Udde agyanino Judyuwera sey Jerusalem a taga-Cirene anda taga-Alejandria a nesapat sino sinagoga a nepingnganda si Sinagogana Mibbattin Si Kinaaripan. Ira andino korwanira a Judyu a taga-Cilicia anda taga-Asia, nakisombatira ki Esteban. ¹⁰Udde ammera a maaffut, se dinuffunanino Espirituwi Dios e nalainga nanombat.

¹¹Antu gafuna, pinasussukandeno korwanira a tolay ta massisiriya a mappaliwat sikwana a kunda si, “Diningngammiyi Esteban a mangilopalopet ki Moises anni Dios.” ¹²Passila'bundenno tolayira, ino pangafuwana, andino mammesturuwerana lintig takesi mabbungutira ki Esteban. Antuweno nano'manda ki Esteban, kasera neyang sino pakkakarampattanino taturena Judyu. ¹³E naganano inayandera a nanistigu si siriya nekunda si, “Iyawa lalaki, kanayuna mangilopalopet sito nadosana Templotam andino lintiyi Moises. ¹⁴Se diningngammiyeno sinapi'na a darallanna i Jesus a taga-Nazaret yawa Templo e angkakwanneno gagangetama netulduwi Moises.” ¹⁵Amminira a nakkakarampat sinay, pakatulatulangnganda i Esteban, e initareno mutungnga e kunnangke mutungnga anghel.

Ino Sinapiti Esteban

7 ¹Wasin kunnenoy, binebutino afafuna padi ki Esteban si, “Gakkurug kad yawa pappaliwatanda sikwam?”

²Sinombati Esteban a kunna si, “A'amak anda kakkolakku, dingngaggandawino sapitangku. Si'in, i Dios a madandayaw, nappadda ki Abraham a gagginafutam sin nagyangkepay sey Mesopotamia sin ammena kepay inang sey Haran. ³E kunna sikwana si, ‘Anawannuweno lubbunnu andino wawwayimira ta umangka sino lubagga itulduk sikwam.’ ⁴E inanawannanino lubbunna Caldeo e inang nagan sey Haran. Wasin natayino amana, nefuyuti Dios sito lubbuna agyanantam ingkein. ⁵Sin inangnganna sitaw, awana neya'da i Dios si lubag sikwana, massiki taefampelang. Udde nekariyi Dios sikwana si iya'dananeno lubag sikwana takesi paillalupa'na sino gakagakanera, massiki awangkepay abbingnga sinoy.

⁶“Sinapikkappayi Dios ki Abraham si, ‘Inona gakagakamira, umangngirana a magyan sey korwana lubbun. E paripandera e madyatanirana si unangnga appatatuta run. ⁷Udde kastigungkuneno mangaripannira sikwara, takesi anawanda inaya lubbun ta muliyerana sitawa lubag takesi antuneno paddayawanda sikwak.’ ⁸E netuldu kappayi Dios ki Abraham si kugitanneno aana'ngera a lallaki takesi antuweno panandanda sino tulagi Dios sikwara. Wasin neyanakino abbingi Abraham a i Isaac, nepakugi'na sin mekawaluwa aw. Kinugippayi Isaacino abbingnga a i Jacob. Kunna kappayino inangwa i Jacob sino karadwa a abbingnga a lallakiya ireno gagginafutamira si'in.

⁹“Udde ino abbingira i Jacob, inilliyereno kola'da a i Jose, e nelakura sino taga-Egiptowera e neparipanda sinay. Udde ana i Dios sikwana ¹⁰e dinuffunanna sino ammina pakadyatanna. E ina'danna si laing anna kinalawad takesi talakkanni Faraon a arina Egipto. E dinotukani Faraoni Jose si gubernadorna palulubun sey Egipto anna mangituray sino ammina kukwana.

¹¹“Wasin nalla'wutino pipidya a run, dokalla bisinino nakwa sino lulubbunna Egipto, kunna kappay sey Canaan, e madyadyatanino tolayira sinay. Ino gagginafutamira, awana pappanda si akkananda. ¹²Wasin naammuwani Jacob a aneno makkan sey Egipto, dinunduneno ana'ngera a ireno gagginafutama umang maggatang si akkananda. Antuweno pittana a inangnganda sinay. ¹³Wasin pidwara a inang sinay, nepakaammuwi Jose sikwara si antuweno kola'da. E naammuwampayi Faraon a ireno kakkolaki Jose.

¹⁴“Wasinoy, nepaayi Jose ino amana a i Jacob, ino kakkola'ngera, andino kataabbalayanneri ta umangngira mabbafalay sey Egipto. Kawalufuluwera si lima ammin. ¹⁵Inangngira antu sey Egipto e natayi Jacob sinay, mampesino aana'ngera. ¹⁶Udde ino tulanda, neyulira sino lubbunda a Sikem e sinananda sino lubagga ginatangi Abraham si'in sino anakira i Hamor.

¹⁷“Wasin ara'niyennino awa meyakkuwino nekariyi Dios ki Abraham, umoodduwennino gagginafutamira sey Egipto. ¹⁸E nappatapataliyeno ariyera kiyad si mepataliyeno ariya amme nangammu sino mappeafu ki Jose. ¹⁹Inaya ari, binalabaliyanneno gagginafutamira e nepatu'na a nepelawanino kalu'bi'dera kesi matayira. ²⁰Antuwenoyino tiyempowa neyanakani Moises a nalawaringke a kalu'bit. Tallu dakkino nimutanino inana. ²¹E wasin napatutira a nilawan e inanawanda, dina'ngeno bafaya abbingi Faraon, e nepadokalna a kunnangke abbingnga. ²²Natulduwan sino ammina adalino Egiptowera, e nabbali si gumasassapit anna madayawino aggangwana.

²³“Wasin appatafuluwa runi Moises, nadandamma a dorawanino kakunnanera a gakagaka i Israel. ²⁴Initaneno tata sikwara a paidamannino tata a Egipto. Inangnga dinuffunan e nebala'na anna pinapateneno Egipto. ²⁵Se ariyi Moises si maawatanino kasiJudyunera si antuweno piniliyi Dios a mappawaya sikwara sino kinaaripanda, udde ammera naawatan. ²⁶Waso kadarama'na, initaneno adwera a kasiJudyunera a maggunut, e kinakkapanneri a iwaranna kunna si, ‘Sangkayu maggunuta makkolak?’

²⁷“Udde ino tata a nalliwat, netu'yunna i Moises a kunna si, ‘Inyeno naddundun sikwama umang mangituray anna mangukum sikwami? ²⁸Ma, papatayannak a kunna kappayino inangwam sino tata a Egipto singgafi?’ ²⁹Nakatalawi Moises sin naningngagganna sinay, e nabbukala

inang sey lubbuna Midian. Nangatawa sinay e antuweno neyanakanino adwera a abbingnga a lallaki.

³⁰“Wasin nalla'wutino appatafuluwa run, nagyani Moises sino kabatuwana ara'ni sey kulura Sinai. E nappaddeno angheli Dios sikwana sino aggagatangnga kallakayu. ³¹Nakka'bawi Moises sino initana, e inara'niyanna takesi imu'nakkannangke. Ude kaka'meng kelanga diningngangngeno damiti Afu Dios a kunna si, ³²'Ikkanaki Dios a dinayawino gagginafumira a da Abraham, Isaac, anni Jacob.' Nayya'yakki Moises sino talona e ammenan sinulangngan. ³³E sinapikkappayi Dios sikwana si, 'Ariyannu yan sapatu'nu se nadosana lubaggino patta'dagganu. ³⁴Initakino kadidyatino tolekira sey Egipto. Diningngagguweno ikimawidda e nanabbafaka manuffun sikwara. Akkanin, ta dundunantaka a muli sey Egipto.' ”

³⁵E sinubburani Estebanino sapitanna si, “Iyana Moises, antuweno inamayino kasiJudyunera sin nassapitanda si, 'Inyeno naddundun sikwama umang mangituray anna mangukum sikwami?’ Gampade antu keneno dinunduni Dios a matturay anna mappawaya sikwara sino kinaaripanda, e inangwana gafu sino duffunino anghela nappadda sikwana sino aggagatangnga kallakayu. ³⁶I Moises kappayino nifuyut sikwara sino panawanda sey Egipto. Odduweno inangwana a kakka'baw sinay, anna sin naddammanganda sino Nalibaga a Bebay, kunna kappay sin appatafuluwa runa nifuyutanna sikwara sey kalolowat. ³⁷I Moises kappayino nituldu sino gagginafutamira a gagagaka i Israel si, 'Manundunna i Dios si tata a gumalabbunna a kakunnak. Buluntangkappaya gaka i Israel.' ³⁸Sin nakkakarampattino gagginafutamira sey kalolowata ara'ni sey Sinai, i Moises kappayino sinatabbangnga anghel. Inappaneno neturakka sapiti Dios a manga'da si biyag, takesi ikkanetam payino millalupat.

³⁹“Ude ino gagginafutamira, inammera i Moises, e ammera kinuruwino sinapi'na, se aggadandammandeno gagangera sey Egipto. ⁴⁰Antu gafuna, wasin nabayinni Moises sino kulud, sinapi'da ki Aaron^o si, 'Ipangwandakami si sinandiosa mifuyut sikwatam, se ammemi inammu nu sanneno nakwa sitana Moises^p a nangilawan sikwatam sey Egipto.' ⁴¹E nangwera si sinan ubbunna baka, e newa'la'deno pinartira sino sinan ubbunda, kasera nakkakarayama aggangganda sino inangwarangkepay. ⁴²Antu gafuna, sinalekkuranira i Afu Dios takesi murayira a maddayaw sino sinag, dakkag, andino bitunira. Kunna kappayino nepeturakki Dios sino tata a gumalabbunna si'ina kunna si,

^o 7:40 I Aaronino kolaki Moises a nanuffun sikwana a nifuyut sino Judyuwera sin inanawanda sey Egipto. Antu kappayino palunguwa afafuna padiyeno Judyuwera.
^p 7:40 Ino sapitanda si *sitana Moises*, gafu se pappoporayanda.

'Ikkayuwa gakagaka i Israel, bakkanna ikkanakino niwa'latandaw sino pinartiyu sin appatafuluwa runa naganandaw sino kalolowat. ⁴³Se neyangkalindawino bawineno sinandiosdawa i Moloc annino sinan bituna diosdawa i Refam. Antuweno inangwayuwa sinandiosa dayawandaw. Antu gafuna, paanawantakayu ta umangkayu sey lubbuna mas aroyu sey Babilonia.' ”^q

⁴⁴Netupakki Esteban a sinapit si, “Wasin nagananino gagginafutamira sino kalolowat, naganan sikwareno balaya tolda a mangipakurug si ana i Dios sikwara. Inaya tolda, inangwara a panuntul sino nepaita i Dios ki Moises si tuntulanda nad. ⁴⁵Wasin natayi Moises, nepataliyi Josue a mifuyut sikwara a umang sitawa lubag. E ino tolda a inillalupa'da, neyangkalinda sin nappanda sitawa lubag sino dadanira a tolay sitawa nepaanawi Dios. E inaya tolda, antuweno paddayawanda ki Dios kiyad sino tiyempowi Ari David. ⁴⁶Inanggammani Diosino aggangwa i David. E inilyawi David ki Dios nu annutanna a mangwa si nalawara balayi Dios takesi antuweno paddayawanino gakagakera i Jacob sikwana. ⁴⁷Udde bakkanni David ino namata'dag, nu ammena luri Solomon a abbingnga.

⁴⁸“Massiki nu kunnenoy, i Dios a Madandayaw, bakkanna balaya inangwana tolayino pagyananna, se neturakkin tata a gumalabbunna si'in si,

⁴⁹‘Ino langitino pattutturanguwa matturay, e ino lubag, antuweno piwaggangu sito takkik. Massiki sanna a balaya akwandaw, ammena meannunga pagyanangu. ⁵⁰Se ikkanakino nangwa si ammin, kunni Afu Dios.’ ”^r

⁵¹Sinapikkappayi Esteban si, “Nataggatingke ino uluyu. Kakunnayuweno tolayira a amme nangammu ki Dios se ammekayu maningngag sino sapi'na. Tuntulandokappayino gagginafutamira si'ina kinontarareno Espirituwi Dios. ⁵²Se awana gumalabbuni Dios si'in si ammena nelopalopetino gagginafutamira. Massiki ino nangipakaammuwera sino gamwangani Kristo a awana liwa'na, pinapaterera kappay. E wasin ginamwangi Kristo, ikkayu kappayino nitittik sikwana e nepapapateyu. ⁵³Bakkan nadda kunnenoy, se ikkayuweno nillaluput sino lintiyi Dios a nepeya'dana sino anghelira si'in, udde ammeyu kinurug.”

Ino Nallappagganda Ki Esteban

⁵⁴Wasin diningngaggino pangafuwanirana Judyuweno sinapiti Esteban, nabungubungutira anna nangngarangeritammira. ⁵⁵Udde i Esteban, gafu sino pannakadameno Espirituwi Dios a ana sikwana,

sinangaw sey langit e initaneno kinalawari Dios, mampay ki Jesus a aggata'dag sino padiwananna. ⁵⁶“Itandaw inay,” kunna. “Maitakino langita aggabukkat, annino Abbingnga Tolay a i Jesus a aggata'dag so padiwanani Dios.”

⁵⁷Wasin diningngaddenoy, inammu'deno layadda e nakakkulawuwera. Naggagarindanira a nano'ma ki Esteban. ⁵⁸Neyanda sino lasinneno lubbunda takesi lapalappagganda. Ino tistiguwera a nappaliwat sikwana, neta'deno tafalda sino tata a lalakiya i Saulo takesi damara makilappag. ⁵⁹Wasin aggelalappagganda i Esteban, nakkarara kunna si, “Afu Jesus, appannu yo kararuwak.” ⁶⁰Kasena namalitud e nekokwana a nassapit si, “Afu Jesus, ammem ipaliwat sikwara yo akwanda,” e natayin.

Ino Nappadyatani Saulo Sino Manguruwira Ki Jesus

8 ¹⁻³Sinoya awa natayani Esteban, antu gafuneno nappadyatandangke sino manguruwira ki Jesus sey Jerusalem. Agyanino lallakiyera a kanayuna maddayaw ki Dios a inang nitanam ki Esteban, e nattatarangitira. Udde i Saulo, aanggammeno natayani Esteban, e odduweno inangwana a nappadyat sino manguruwira. Sinallungngeno gibbafalayan, dino'manneno nanguruwira, massiki lalaki onnu bafay, e nepeyangngera sino abbaluran. Antu gafuna, amminino manguruwira, fereno apostolira, nakkakarawayira a nabbukala inang sino lulubbunna Judea anna Samaria.

Ino Nibanyani Felipe Sey Samaria

⁴Ino nanguruwira a nakkakaraway, massiki sintawino inangnganda, nebanyaddeno sapiti Dios mappeafu ki Jesus. ⁵I Felipe ino tata sikwara. Inang sino tata lubbunna Samaria, e nebanyangnga sino tolayira sinay si i Jesusino Kristo a dinunduni Dios. ⁶Wasin diningngaggino tolayireno sinapiti Felipe anna initareno kakka'bawa inangwana, kinurudda amminino sinapi'na. ⁷Se odduwera a narakkatta espirituwa nunag sino tolayira a nepaanona, e nakkulawuwera a nanaw. Odduwera kappayino paralitiku andino pilaya nepabbattunoyna. ⁸Antu gafuna, maanggammingke ino tolayira sinay.

⁹Udde agyangkappay sinayino tata a lalakiya gumasalamangka a i Simon, e nakka'baw ammina tolay sey Samaria gafu sino a'akwanna. Itattulduna si antuweno madayaw. ¹⁰Massiki sanna a tolay sinay, nanguruwira sino sinapi'na, e dinandanda si antuweno nadosana ngananda si Natuyaggino Pannakadamana. ¹¹Dinandanira sikwana se nabayinna masassalamangka, e nakka'bawira sino a'akwanna. ¹²Udde wasin nanguruwira sino nalawara damaga netulduwi Felipe mappeafu sino patturayani Dios anna mappeafu ki Jesu Kristo, nappabawtisarira ammin, bafabbay anna lallaki. ¹³Massiki i Simon, nangurubbay e

nappabawtisar, kasena nebumbulun ki Felipe, e nakka'baw sino initana a kakka'bawa dama i Felipe a akwan.

¹⁴Wasin nadingngaggino apostolira sey Jerusalem si kinuruwino taga-Samaria ino sapiti Dios, dinundundara Pedro anni Juan sinay. ¹⁵Wasin ginamwangira sinay, nekararaddeno nanguruwira takesi maa'danira sino Espirituwi Dios. ¹⁶Se awangkepayino Espirituwi Dios sikwara, se nabawtisanira pelang sino angani Jesus ta ipaitareno nanguruwanda sikwana. ¹⁷Kasera nepotunino kama'da sino tolayira, e naa'danira sino Espirituwi Dios.

¹⁸Wasin inita i Simon si naa'danira sino Espirituwi Dios sin nipotunanino apostolira sino kama'da sikwara, nipadda si pirak sikwara, ¹⁹e nekunna si, “Iya'dayu pay sikwak inaya pannakadama takesi massiki sanneno pipotunangu sito kamakku, maa'danira pay sino Espirituwi Dios.”

²⁰Udde sinapiti Pedro sikwana si, “Masikkulan naddino pira'ngu sey infiyernu, pati sikwam, se anggammuwa gatanggannino iya'da i Dios a ammena papaga. ²¹Ammena dama a mesapakka sito tarabafumi, se ammuwi Dios si ammena nalawarino nakammu. ²²Ibopolim mantuweno narakkatta nakammu, e makkararagga ki Afu Dios takesi pakomandaka sino kunnayana nakammu. ²³Se maitak si nappelalotino illim anna ammeka makali'wa sino liwa'nu.”

²⁴E sinabbi Simon si, “Kallakkandappay ta ikararaddak ki Afu Dios takesi ammena pay makwa sikwak yana sinapi'daw.”

²⁵Wasin nasinduwenda Pedro anni Juan a nanuldu sino sapiti Dios anna nassapit sino initara annino diningngadda sino nebumbulunanda ki Afu Jesus, nuliyera sey Jerusalem. E nitturira sino lulubbunna Samaria a lakaranda takesi mangibanyera sino nalawara damag mappeafu ki Jesus.

Ino Nanambalani Felipe Sino Ofisiyala Taga-Etiopia

²⁶Wasin kunnenoy, agyanino tata a angheli Afu Dios a inang ki Felipe a nassapit sikwana si, “Gumikkakka ta umangka sino kalasada a ira'bunna sey Gaza a maggabwat sey Jerusalem.” Antuweno dalana mangan sino kalolowat.^s ²⁷⁻²⁸Ginikkati Felipe a inang. Wasin agyangkepay sey dalan, aneno nedipa'na a lalakiya nattakay si kalesa. Inoya lalaki, taga-Etiopia a odduweno kalintiyanna se antuweno gumaiggam sino pirakino bafaya ari a ngananda si Candace.^t Naggabwat sey Jerusalem, se inang sinaya naddayaw ki Dios. Mababbasa sino leburuwa neturakki Isaias, a tata a gumalabbuni Dios si'in. ²⁹Sinapitino Espirituwi Dios ki Felipe si, “Mara'nika sikwana.”

^s 8:26 Adwa kappayino angamma sapitanna yaw: 1) Antuweno dalana ammenan mausar; 2) Antuweno lubbuna awaninna magyan. ^t 8:27, 28 Candace, bakkanna angan, nu ammena lud titulu. Ino angamma sapitan, reyna onnu bafaya matturay.

³⁰E nalayawa inara'ni sikwana, e diningngangngeno basanino lalakiya neturakki Isaias. E nekunni Felipe sikwana si, “Maawatannu yan babbasannu ya?”

³¹Sinabbino ofisiyal si, “Ansanneno akkaammuk nu awana mituldu sikwak?” E inayanna i Felipe a makitakay sikwana. ³²Ino babbasanna ino neturakka sapiti Dios a kunna si,

“Kunnangke karnerowa iyanda sey pamartiyani. Kunna kappayino ubbunna karnerowa massiyanak nu usipanda, se nannakanakam pelang. ³³Neyatatalda, e passibelang siriyo ipaliwa'da sikwana. Awanna a makasapit mapeafu sino gakagakana, se nakkiyarinnino biyangnga sito lubag.”^u

³⁴E nepakibebutino ofisiyal ki Felipe, “Inyeno sapitannino gumalabbun sitaw? Ino bagginangkepay onnu korwana tolay?” ³⁵E neyafuwenni Felipe a nanuldu sikwana. Sinapi'na si i Jesusino sapitannino binasana, kasena netuluy makkiyad si nepakaammuna amminino nalawara damag mapeafu ki Jesus. ³⁶Wasinoy, aneno dina'ngara a danum. “Ayawa danum,” kunnino ofisiyal ki Felipe. “Damana nu bawtisarannak?”

³⁷“Nu gakkuruwingke a kuruwannuweno netulduk, damana,” kunni Felipe.

“On, manguruwak,” kunnino ofisiyal. “Kuruwangku si i Jesu Kristoweno Abbingi Dios.”^v ³⁸Nepitturino ofisiyalino kalesa, e nulluwira a adwa. E naddassira sino danum, e binawtisarani Felipe. ³⁹Wasin gina'dangira, neanawino Espirituwi Diosi Felipe, e ammayin initeno ofisiyal. E netuluyina a inang sino lubbunna, e maanggammingke. ⁴⁰I Felipe, kaka'meng kelanga ginamwang sey Azoto, kasena inang si lulubbuna mibanyag sino nalawara damag mapeafu ki Jesus kiyad si ginamwang sey Cesarea.

Ino Nanguruwani Saulo

(In. 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹Udde i Saulo, tantalawannera kepayino manguruwira ki Jesus e anggamma si papatayannera. Antu gafuna, inang sino afafuna padi ²e narang si turakka ipaitanana sino Judyuwera sino sinagogera sey Damasco, takesi nu wara da'nganna si dumandan ki Jesus, lallaki onnu bafabbay, aneno turena a mano'ma sikwara ta iyangngera sey Jerusalem.

³Wasin makkatami Saulo sey lubbuna Damasco, kaka'meng kelanga nalebaddan si mangngilikilita baggawa naggabwat sey langit. ⁴Naletwad, kasena diningngaggino damita kunna si, “Saulo, Saulo, mayan padyatannak?”

^u 8:33 Isaias 53:7-8 ^v 8:37 Iyawa bersikulu, awan sino korwana manuskritu sino dami'na Griego.

⁵“Inyaka, Afu?” kunni Saulo.

“Ikkanaki Jesus a padyatannu. ⁶Matta'dagga antu ta umangka sinaya lubbutun, e ananeno mituldu sikwam sino akwannuna.”

⁷Ino lallakiyera a bafuluni Saulo, nassiyannakkira, se nadingngaddeno damit, udde awana initara si tolay. ⁸Kasena natta'dagga Saulo e nallangalanga, udde ammena makaita. E kinewidda a neyang sey Damasco. ⁹Tallu awa ammena makaita e ammena kappay nangngan anna ininum.

¹⁰Waso kunnenoy, agyanino tata a mangurug ki Jesus sey Damasco a mingngan si Ananias. Nappaita i Jesus sikwana si kunnangke tenap, e kunna si, “Ananias.”

“Ma, sanneno sapitannu, Afu?” kunni Ananias.

¹¹E kunni Afu Jesus sikwana si, “Gumikkakka ta umangka sino kalasada a mingngan si Naggaddang, e pakibebu'nu sey balera Judasino lalakiya taga-Tarso a mingngan si Saulo. Ana sinaya aggekarakararag. ¹²Se aneno nepaitak sikwana si kunnangke tenappa sinallungino tata a lalakiya mingngan si Ananias, a nipotun sino kama'na sikwana takesi makaitengkappay.”

¹³Udde sinabbi Ananias si, “On, Afu, udde odduwa tolaya naddingngagganku mappeafu sinaya lalaki andino kattalatalawa inangwana sino tolemira sey Jerusalem. ¹⁴E sitoya, anen sito Damasco a ana kanuweno kalintiyanna a neya'deno afafuna padiya mano'ma sikwami ammina maddayaw sikwam.”

¹⁵Udde kungkappayi Jesus sikwana si, “Umangka lud, se antu keneno pinilika umang mangipakaammu mappeafu sikwak sino bakkannira a Judyu anda sino arirera, andino kasittolemira kappaya gagagaka i Israel. ¹⁶E ipakaammuk kappena sikwaneno kaodduweno attammannana a dyat gafu sikwak.”

¹⁷Waso kunnenoy, inangngi Ananias e sinallung sino balaya naganani Saulo e nepotunneno kama'na sikwana, e kunna si, “Kolaka Saulo, i Afutama Jesus a nappadda sikwam sey dalan sin inangngannu sitaw, dinundunnak sikwam ta makaitaka kappay anna maa'dangka sino Espirituwi Dios annino pannakadamana.” ¹⁸Kaka'meng kelang naariyeno kunnangke sissib sino mata i Saulo, e nakaitemmanin. Ginabwat e nabawtisanan. ¹⁹Wasin nabawtisananin, nangngan e nappoliyennino baggina.

Ino Nangibanyani Saulo Sey Damasco

Waso kunnenoy, nakikofungi Saulo sino manguruwira ki Jesus sey Damasco si pipidya aw. ²⁰E inang sino sinagogeno Judyuwera sinaya nanuldu mappeafu ki Jesus, a i Jesus, antuweno Abbingi Dios. ²¹Nakka'bawira ammina naddingngag sikwana, e nekunda si,

“Ma, bakkangkad yawino nangilopalopet sikwara a naddayaw ki Jesus sey Jerusalem? Bakkangkadda inang sitaw takesi do'manneno nanguruwira ta iyangngera sino pangafuwanirana padi?” kunda. ²²Udde nadadaggananino kinalaingi Saulo a manuldu mappeafu ki Jesus. Ino Judyuwera sey Damasco, ammera makatabbag sino nappakuruwanna a i Jesusino Kristo a dinunduni Dios.

²³Wasin nalla'wutinnino pipidya aw, nattatarabbanino Judyuwereno pamapatayanda ki Saulo. ²⁴Kadda gafi anna aw, lakkappandeno lamwanganneno lubbunda takesi papatayanda i Saulo nu mallawan. Udde naammuwani Sauloweno angganda a akwan. ²⁵Antu gafuna, wasin tata si gafi, inayanino sinulduwannera, nepittunda si lu'dug, kasera sinuwewayaya netabbafa sino lasinneno ata'nanga tupingngeno lubbunda kesi makabukal.

Ino Nuliyani Saulo Sey Jerusalem

²⁶Wasin nuliyenni Saulo sey Jerusalem, anggama a medagga sino manguruwira ki Jesus. Udde mattalawira sikwana, se ammera kuruwan si gakkuruwa mangurug ki Jesus. ²⁷Udde dinuffunani Bernabe. Netulunna sino apostolira, e netulduna sikwareno nepangita i Saulo ki Afu Jesus sino dalan annino sinapiti Afu Jesus sikwana. Nepadamangnga kappay sikwareno turiri Saulo a nanuldu mappeafu ki Jesus sey Damasco. ²⁸Antuweno nebumbulunani Saulo sikwara sey Jerusalem, e naturiringke a manuldu mappeafu ki Jesus. ²⁹Inang kappaya nakitatabbag sino Judyuwera a Griegoweno dami'da, udde wasin nasassarombatira, angganda a papatayan. ³⁰Udde wasin naammuwanino bafulunnera a mangurug inaya angganda a akwan, binulunda i Saulo a inang sey Cesarea, kasera nepabon sey Tarso.

³¹Wasinoy, awaninna kadyatanino manguruwira sino lulubbunna Judea, Galilea, anna Samaria. Nantatuyaggino angngurudda e inoodduwera, gafu se ammerangke sinulyatino anggammii Afu Dios, e dinuffunanireno Espirituna.

Ino Dinuffunani Pedro Sey Lidda Anna Joppe

³²I Pedro, inang si lubbunna maddoraw sino manguruwira ki Jesus. Wasin tata si aw, inangnga kappay dinorawanino tolayira i Dios sey Lidda, ³³e nesa'balna sinayino tata a lalakiya i Eneas, a aggaidda si walurun se paralitiku. ³⁴Sinapiti Pedro sikwana si, “Eneas, pabbattunoyandaka i Jesu Kristo. Gumabwakka ta iyimfunnu yan afa'ngu.” E ginabwatinni Eneas. ³⁵Odduwa tolay sey Lidda anna Saron a nita ki Eneas, e nanguruwira ki Jesus.

³⁶Agyanino tata bafaya mangurug ki Jesus sey Joppe a mingngan si Tabita. (Ino anganna si Griego, Dorcas, anggama sapitan, Utta.)

Odduweno nalawara inangwana, anna minangkallak sino pobiriyera. ³⁷Wasin agyani Pedro sey Lidda, nalowani Dorcas e natay. Diniyu'da, kasera neekwa sino nangkalekaya kwartu. ³⁸Ara'ni sey Joppe ino Lidda. Antuweno wasin diningngaggino manguruwira ki Jesus sey Joppe a nagyani Pedro sey Lidda, nanundunira si adwa a lallakiya mayag sikwana. Wasin ginamwangira, sinapi'da si, “Kangkamannu abbu ta umangnetam sey lubbummi.” ³⁹Ginikkati Pedro e nebulun sikwara. Wasin ginamwangi Pedro sino balayino natay, nefuyu'da sino nangkalekaya kwartu. E inaribumbunganino bafaluwera i Pedro a mattatarangit, e nepaitareno barawasiya dineti Dorcas a duffunna sikwara sin liyena a matay. ⁴⁰Nepaulluwira ammini Pedro, kasena namalitura nakkararag. Wasin nasinduwen, ina'langngeno natay e kunna si, “Tabita, gumabwakka.” Nalladdangi Dorcas e wasin initana i Pedro, ginabwat. ⁴¹Iniggammani Pedroweno kama'na e nepata'dangnga, kasena inayanino bafaluwera andino korwanira a mangurug ki Jesus, e nepaitana i Dorcas a nabiyayin. ⁴²Iyawa nakwa, naddinnamag si ammina lubbuna Joppe, e odduweno nangurug ki Afu Jesus. ⁴³Nabayi Pedro sey Joppe sino balera Simon a midadan si ilakuna a gaddang.

Ino Inangngani Pedro Sey Balera Cornelio

10 ¹Agyanin sey Cesarea ino tata a lalakiya mingngan si Cornelio. Antuweno kapitanino tatutira a sindaluwerana taga-Italia.

²Massiki bakkanna Judyu i Cornelio, nanguruwira ammina taabbalay ki Dios anna naddayawira sikwana. Odduwa duffunna sino pobiriyera a Judyu, e kanayuna makkararag ki Dios. ³Wasi tata si fuwab si alas tres, aneno nepaita i Dios sikwana, e initaneno tata a angheli Dios a inang sikwana, a kunna si, “Cornelio.”

⁴Nakatulangngi Cornelio sino anghel gafu sino talona e kunna si, “Ma, Afu?”

Sinabbino anghel si, “Aggadandammandaka i Dios se diningngangngeno kararangngu e anggammeno nepanuffunnu sino pobiriyera. ⁵Manundungka mantu si umang sey Joppe ta paayangnguwi Simon a mingngangkappay si Pedro. ⁶Magyan sey balera Simon a midadan si ilakuna a gaddang, a ana sino dappi'na bebay.”

⁷Wasin inanawinnino anghel, nayi Cornelio si adwa a aripanna, anna tata a sindaluna a manuffun sikwana a maddayokappay ki Dios. ⁸Netulduna sikwara amminino nakwa sikwana, kasenera nepabon sey Joppe.

⁹Waso kadarama'na si tangnganawa agyaninnino dinundunira i Cornelio sino dalana makkatam sey Joppe, inuneki Pedro sino ata'meno balera ta umang makkararag. ¹⁰Nabisinan e gakakkanin, udde wasin kalutunda kepayino akkananna, aneno nepaita i Dios sikwana a

kunnangke tenap. ¹¹Initana a nabbukkatino langit, e aneno kunnangke dokalla ulatta sumatabbafa a nebasinino appata suyuna. ¹²Ino nagan sino ulat, ammina makkarekay sito lubag, ino makkurekure'gawangngira anda makakkayafira, a kammaralla akkanannino Judyuwa. ¹³E aneno diningngangnga a damita massapit si, “Pedro, gumabwakka ta mamartika si isiram.”

¹⁴Udde sinabbi Pedro si, “Ammek, Afu. Se ammek kepay nalliwata massira si kunnayawa kammaral sikwamiya Judyu.”

¹⁵E diningngangnga kappayino damita kunna si, “Ino sinapiti Dios si nalawara akkanan, ammemmad kammarallan.” ¹⁶Nami'luwa naangwenoy, kase netulluveno ulat sey langit.

¹⁷Waso pakadadammanni Pedro nu sanneno keanganino initana, sinumpalanino dinundunira i Cornelioweno balera Simon, e aggata'daggiran sino lamwangan. ¹⁸Nepakibebu'da nu antuweno balaya naganani Simon Pedro.

¹⁹Udde i Pedro, aggadammanna kepayino keanganino nepaita i Dios sikwana, e sinapitino Espirituwi Dios sikwana si, “Aneno talluwa a lallakiya mintufuk sikwam. ²⁰Umulluggan, e ammeke maddaladudwa a mebulun sikwara, se ikkanakino nanundun sikwara.”

²¹Inulluwi Pedro e nekunna sino lallakiyera si, “Ikkanakino tufukandaw. Sangkayu lang inang taw?”

²²“Dinundakamiyi Kapitan Cornelio, se kunnino tata a angheli Dios sikwana si ayamika kanu sey balemi takesi dingngagganna amminino sapitannu. I Cornelio, nalawaringke a tolaya maddayaw ki Dios, e ammina kasittolemira a Judyu, iyatalda,” kunda. ²³Nepatallungira i Pedro takesi middera sinay.

Wasi kadarama'na, ginikkati Pedro e nebulun sikwara, e nebulungkappayino korwanira a manguruwa taga-Jophe. ²⁴Wasin ginamwangira sey Cesarea sino mekadwa aw, aneno nakkakarampattira sey balera Cornelio se inayanneno wawwayinera andino kakkawamannera. ²⁵Tattallung kepayi Pedro, dinambali Cornelio e namalitud sino a'langnga a maddayaw sikwana. ²⁶Udde nepata'daggi Pedro e nekunna si, “Matta'dagga se tolayak paya kakunnam.” ²⁷E sinallungira sino balaya mattatabbag. Wasin inita i Pedroweno odduwa tolaya nakkakarampat, ²⁸sinapi'na sikwara si, “Inammuyunnino gagangemiya Judyu a kammarallammiyeno mebumbulun onnu maddoraw si bakkanna Judyu. Udde nepakaammuwi Dios sikwak si ammena dama a kammarallanguweno massiki sanna a tolay. ²⁹Antu gafuna, wasin inayandak, inangngaka tagatulutuluk. Dingngaggangu mantu nu sanneno gafuna a nepaayaddak.”

³⁰Wasinoy, sinapiti Cornelio si, “Wasin mekappata aw si kunnayawa alas tres, aggekarakararak sito balemi. Kaka'meng kelanga aneno

natta'dag sino a'langkuwa nabbarawasi si mangngilikilit. ³¹ Sinapi'na si, 'Cornelio, diningngaggi Diosino kararangngu e aggadandammanneno nepanuffunnu sino pobiriyera. ³² Manundungka si umang sey Joppe a mayag ki Simon Pedro. Magyan sey balera Simon a midadan si ilakuna a gaddang, a ana sino dappi'na bebay.' ³³ Antu gafuna, nepaayaddaka e nalawarimmangke se inangka pay. Sitoya, ayokami ammin sitawa aggitani Dios, ta dingngaggammi amminino sinapi'na si ipakaammummad."

Ino Netulduwi Pedro Sikwara Cornelio

³⁴ Waso kunnenoy, sinapiti Pedro si, "Maitakun si awana padumani Dios si tolay. ³⁵ Se massiki sanna a tolay si ingkelamanga lubbun, nu maddayawira ki Dios anna mangwera si naggaddang, damanera a pabbalin si tolona. ³⁶ Ammuyunnino nalawara damaga nepakaammuwi Dios sikwamiya gakagaka i Israel a damana a mebumbulunino tolayira sikwana gafu sino inangwa i Jesu Kristo a Afu ammina tolay. ³⁷ Ammuyungkappayino nalawara nakwa sino lulubbunna Israel a neyafu sey Galilea sin nasinduwennino nanulduwani Juan annino namawtisaranna. ³⁸ Neya'da i Diosino Espirituna annino pannakadamana ki Jesus a taga-Nazaret, takesi massiki sanneno inangnganna, passiya nalawarino inangwana, e nepabbattunoyna amminino pinadyatanira i Ofag, se ana i Dios sikwana. ³⁹ Ikkamiya apostol, initami amminino inangwana sey Jerusalem anna sino korwana lulubbunna Judyu. Ireo namapatay sikwana se nelansara sino krus. ⁴⁰ Udde wasin mekatalluwa aw, nepangngangoliyi Dios. Nepaitana ⁴¹ sikwami, e nakikkangkami sikwana sin nangngangoliyanna. Ammina tolay, ammera inita, nu bakkangkami pelanga piniliyi Dios a mana'dag sino nangngangoliyanna. ⁴² Dinundundakamiya umang mangibanyag sino nalawara damag mappeafu sikwana anna mangipakaammu si antuweno piniliyi Dios a mangukum si ammina tolay, massiki ino natayin annino nabiyayira kepay. ⁴³ Antu kappayino sinapitino amminira a gumalabbun si'in sin sinapi'da si, 'Amminira a mangurug sikwana, mapakomanino liwa'da gafu sino inangwana.'"

Ino Neyadanino Espirituwi Dios Sino Bakkannira A Judyu

⁴⁴ Wasin aggedamadamikkepayi Pedro, inangnginnino Espirituwi Dios sikwara ammina naningngag. ⁴⁵ Ino Judyuwera a mangurug ki Jesus a nebumbulun ki Pedro, nakka'bawira se neya'da i Diosino Espirituna sino bakkannira a Judyu. ⁴⁶ Ammura si nakwa se diningngaddera a maddamit si naddadaruma a damita ammera inammu anna maddayaw ki Dios. Antuweno sinapiti Pedro sino bulunna si, ⁴⁷ "Iyawira a tolay, naa'danira sino Espirituwi Dios a kunna payino ikkanetam. Waremmangke

miyallang si mabawtisanira?” ⁴⁸ Waso kunnenoy, sinapiti Pedro sikwara si mappabawtisanira nadda mangipaita si manguruwiran ki Jesus. Wasin nabawtisaniran, inaranda ki Pedro si magyan nad sikwara si pipidya aw.

Ino Netulduwi Pedro Sino Nallanggira Sikwana

11 ¹ Waso kunnenoy, ino apostolira andino korwanira a mangurug ki Jesus sey Judea, nadingngadda si ana kappayino bakkannira a Judyu a nangurug sino sapiti Dios. ² Wasin nuliyyenni Pedro sey Jerusalem, binalawino manguruwira a manggamma manuntul kepay sino gagangena Judyu. ³ E kunda si, “Sangka lang inang sino balayino bakkannira a Judyu e nakikkangka kappay sikwara?”

⁴ Wasin diningngaggi Pedroweno sapitanda, sinapi'na amminino nakwa sikwana makkiyad sino gafuna, a nekunna si, ⁵ “Wasin agyanak sey Joppe a nakkararag, aneno nepaita i Dios sikwak si kunnangke tenap, e initakino sumatabbafa a kunnangke ulatta nebasinino appata suyuna a naggabwat sey langit, e naddattu sino aruruggu. ⁶ Wasin inimu'nakkangkungke, ana amminino nganganna makkarekayira, aggayam anna sumaron, mammanukira, anna makkurekure'gawangngira. ⁷ Nadingngagguweno damita massapit si, ‘Pedro, gumabwakka ta mamartika si isiram.’ ⁸ Udde sinabaggu si, ‘Ammek, Afu, se awangkepay inakkangu si kammaral sikwamiya Judyu.’ ⁹ Nassapikkappayino maddamit sey langita kunna si, ‘Ammem kammarallannino sinapiti Dios a nalawara akkanan.’ ¹⁰ Nami'luwa nakwa yaw, kasena netullu ammin sey langit.

¹¹ “Sinoya netulluwanna, ginamwangino talluwera a lallakiya taga-Cesarea sino balaya naganangu. Inandak inayan ta umangngak sinay. ¹² E sinapitino Espirituwi Dios sikwak si amme'ngad maddaladudwa a mebulun sikwara. Iyawira a annamma kakkolattam a taga-Joppe, nebulunira pay sikwak, e inangkami ammin sey balera Cornelio sey Cesarea. ¹³ Wasin ginamwangkami, sinapiti Cornelio sikwamiyeno anghela nappadda sikwana sino balena annino sinapi'na anghel a, ‘Manundungka si umang sey Joppe a mayag ki Simon Pedro. ¹⁴ Ituldunana sikwayu nu sanneno kesalakandawa taabbalay.’ ¹⁵ Wasin neyafuka manuldu, inangngino Espirituwi Dios sikwara a kunna payino ikkanetam sin gafuna. ¹⁶ E dinandangkuweno sinapiti Afu Jesus a, ‘Nabbawtisanira Juan si danum, udde mabawtisanrangayuna sino Espirituwi Dios.’ ¹⁷ Nu kunnenoy a neya'da i Diosino Espirituna sikwara a bakkanna Judyu a kunna payino ikkanetam sin nanguruwantam ki Afu Jesu Kristo, inyak kadda miyallang sino akwani Dios?”

¹⁸ Wasin nadingngaddenoy, neibba'da a mabbalaw sikwana, e naddayawira ki Dios a kunda si, “Nu kunna mantu, massiki ino

bakkannira a Judyu, inallakkira i Dios, ta damara a mabboboli takesi mabiyayira si makkikiyad.”

Ino Nanguruwanino Tolayira Sey Antiokia

¹⁹Kiyad sin pinapatayino Judyuwera i Esteban, nadyatanino manguruwira e nakkakarawayira. Anereno inang sey Fenicia, Chipre, anna sey Antiokia, e nanulduwera mappeafu ki Jesus, udde ino kasi Judyurera pelangino sinulduwanda. ²⁰Udde ana kappayino korwanira a taga-Chipre anna taga-Cirene a inang sey Antiokia, e netuldura kappayino nalawara damag mappeafu ki Afu Jesus sino bakkannira a Judyu. ²¹Gafu se aneno pannakadama i Dios sikwara a manuldu, odduwereno nangurug ki Afu Jesus anna manuntul sino anggamma.

²²Wasin nadingngaggino manguruwira sey Jerusalem si aneno manguruwira sey Antiokia, dinundunda i Bernabe sinay. ²³Wasin ginamwang sinay, maanggam se initana a nikallakki Dios sikwara, e sinunnera si mattalagarira nadda nangurug ki Afu Jesus. ²⁴Nalawaringke a tolayi Bernabe, natuyaggino pannakadameno Espirituwi Dios sikwana, anna natuyag kappayino angngurungnga. Antuweno odduwera a nesapat sino nanguruwira ki Afu Jesus sinay.

²⁵Waso kunnenoy, inangngi Bernabe sey Tarso a mintufuk ki Saulo. ²⁶Wasin dina'ngana, netulunna sey Antiokia. Taruningke ino nebumbulunanda sino nanguruwira sinay, e odduwa tolayino sinulduwanda. Ino nanguruwira ki Jesu Kristo sey Antiokia, ireno palunguwa naingnganan si Kristiyano.

²⁷Sin nagananda Bernabe anni Saulo sinay, agyanino gumalabbunira i Dios a inang sey Antiokia a naggabwat sey Jerusalem. ²⁸Ino tata sikwara a mingngan si Agabo, natta'dag sino pakkakarampattanda, e nepalabbunino Espirituwi Dios sikwana si ananeno dokalla bisin sito lubag. (Inaya nelabbunna, neyakkuruwin sin tiyempowi Emperador Claudio.) ²⁹Antu gafuna, nattatarabbanino manguruwira si duffunandeno kakkola'dera sey Judea. Tatatata sikwara, neya'daneno damana a neya'da, ³⁰kasera neya'da ammin sikwara Bernabe anni Saulo ta iyanda sino pangafuwanirana manguruwira sey Jerusalem.

Ino Nafulota Dyatino Manguruwira

12 ¹Sinoya tiyempo, neyafuwi Ari Herodes^w a mappadyat sino korwanira a nangurug ki Jesus. ²Nepafutulna i Santiago a kolaki Juan. ³Wasin initana a maanggammino Judyuwera sino inangwana,

^w **12:1** Iyawa ari, i Herodes Agripa I a afuwi Herodes a Napatig anna panganakanni Herodes Antipas a nappafutul ki Juan a Gumabawtisar.

nepado'mana kappayi Pedro. Nakwa yaw sin tiyempona fiyesta a ngananda si La'wutan a pangngananda si tinapaya awana lebadurana. ⁴Wasin dino'manda i Pedro, nepabaluri Herodes, e nepaindangnga si kadwafulu si annamma sindalu, e mepatapataliyeno aggappatira. Se dinandamma si nanu mabalininnino inaya fiyesta, ukumannana i Pedro takesi papapatena sino a'langino Judyuwera. ⁵Kunna antu, nabaluri Pedro, udde ino manguruwira ki Jesus, ginakkuruddangke a nangikararag sikwana.

Ino Nallawanani Pedro Sino Abbaluran

⁶Nada'ngeno tata a gafiya ino kagigi'ba'na, antuweno pappapapatayan naddi Herodes ki Pedro. Naturuwi Pedro sino nallatanino adwera a sindalu, a nakadenan si adwa a kawad, e ana kappayino mindag sino lamwanganino abbaluran. ⁷Kaka'meng kelanga nagyanino tata a angheli Afu Dios a inang sino aggiddani Pedro e nabbaggawingke ino kwartuna. Ginunggunino angheli Pedro ta gammiyanna, e kunna si, "Gumabwa'kan." E naariyennino kawarira sino kama'na. ⁸Sinapikkappayino anghel sikwana si, "Inggurannu yan barawasim anna massapatukka." E ginakkuruwi Pedro, e sinapikkappayino anghel sikwana si, "Mattafalka ta dumandangka sikwak." ⁹Dinandan sino anghel e nallawanira sino abbaluran. Udde ammena inammu si gakkuruwino akwanino anghel sikwana, aringnga si tena'ma pelang. ¹⁰Ila'wutandeno pitta a gwardiya annino mekadwa a gwardiya, kasesa ginamwang sino baliyanga aggaku'na kayatana mallawan sino abbaluran. Nabukkataningkelang e nallawanira. Wasin aggelakalakarira sino kalasada, naawaningkelangino anghel.

¹¹Waso kunnenoy, naammuwani Pedroweno nakwa sikwana, e nekunna si, "Ammuk si gakkurug yaw. Dinunduni Diosino anghelna a misalak sikwak ta ammerak mapapatayi Herodes anna ammena makweno innanamanino Judyuwera a makwa sikwak."

¹²Wasin binalonenaya nakwa sikwana, inang sey balera Maria a ina i Juan Marcos. Odduweno tolayira a makkararag sinay. ¹³Sinottoki Pedroweno lamwangan, e inang initeni aripinna bafaya i Roda nu inyeno nanottok. ¹⁴Udde wasin inimunuwanneno damiti Pedro, nakalyawanna a nebukkatino lamwangan gafu sino aanggamma, e nalayawa nuliya nangipakaammu si ana i Pedro sino lamwangan. ¹⁵"Inanseka," kunda sikwana. Udde nepagekwana si gakkurug. "Anghelna yan," kunda.

¹⁶Amme pelang ibbattani Pedroweno manottok. Wasin binukkatandanino lamwangan, nakka'bawira sin naitara i Pedro. ¹⁷Sinengyattanneri ta suminakkira, kasena sinapit sikwareno nilawanani Dios sikwana sino abbaluran. "Itulduyu yaw sikwara Santiago annino

korwanira a kakkolattam,” kunna. Kasena inanawa inang si korwana lubbun.

¹⁸Wasin kadarama'na, nakungkulingke ino nakammino gwardiyera. “Sanna lang naawani Pedro?” kunda. ¹⁹Nepataraki Herodes i Pedro, udde ammera nasumpalan. Antuweno binistigarneno gwardiyera e sinapi'na si mapapatayira. Kase inanawi Herodes sey Judea e inang nagan sey Cesarea.

Ino Natayani Herodes

²⁰Wasin nagyani Herodes sey Cesarea, nabbungubungut sino tolayira sey Tiro anna sey Sidon. Antu gafuna, mintufukira si pappanganda sikwana, se ino patturayanneno pappanda si akkananda. Pinalungura a sinatabbi Blasto a mimut sino balayi Herodes takesi duffunannera, kasera inang ki Herodes a mappekakallak.

²¹Wasin nadatangnginnino awa piniliyi Herodes, nabbarawasi si barawasina ari, nattuttud sino tronona, e naddiskursu sino tolayira. ²²Wasin nasinduwen, nekokweno tolayira a nassapit si, “Tata a diosino naddamit, bakkanna tolepelang.” ²³Gafu se ammena sinapit si dayawanda nabbelangi Dios, pinapatayino angheli Diosi Herodes, inu'gitino baggina, kasena natay.

²⁴Sinoya tiyempo, inoaddu kappayino tolayira a naddingngag anna nangurug sino sapiti Dios.

²⁵Da Bernabe anni Saulo, wasin nabalinnino nanundunanda sikwara sey Jerusalem, nuliya sey Antiokia, e nebuluni Juan Marcos sikwara.

Ino Nadundunanda Bernabe Anni Saulo A Umang Manuldu

13 ¹Ino manguruwira sey Antiokia, ana sikwareno mangipakaammu sino ipakaammuwi i Dios andino manulduwera sino sapiti Dios. Irara Bernabe, Simeon a ngananda si Ngisit, Lucio a taga-Cirene, Saulo, anni Manaen a pinadokallino ama i Gubernador Herodes.

²Wasin tata si aw, nallantanga mangnganino manguruwira takesi makkararira anna maddayawira ki Dios. E kunnino Espirituwi Dios sikwara, “Dotukandora Bernabe anni Saulo a masserbi sikwak se aneno pakwak sikwara.” ³Nakkararira kappay anna nallantangira kappaya mangngan, kasera nepotunino kama'da sikwara Bernabe anni Saulo, e nepagikka'dera.

Ino Inangganda Bernabe Anni Saulo Sey Chipre

⁴Waso kunneno, nepabonino Espirituwi Dios da Bernabe anni Saulo, e inangngira sey Seleucia, kasera natakay si bafora umang sey Chipre a naffu si danum. ⁵E nebulunda i Juan Marcos a manuffun sikwara. Wasin ginamwangira sey Salamina a lubbunna Chipre, nepakaammureno sapiti Dios sino sinagogereno Judyuwera.

⁶Wasinoy, dinodoyudda ammina lubbunna Chipre makkiyad si ginamwangira sey Pafo. E dinatanda sinayino tata a Judyu a gumasalamangka a massapit si gumalabbuni Dios, gampade bakkan. Ino anganna, i Bar-Jesus. ⁷Iyawa tolay, buluni Sergio Paulo a gubernadorna Chipre. Ino gubernador, mautakka tolay, e nepaayangngara Bernabe anni Saulo se anggama a dingngaggannino sapiti Dios. ⁸Udde ino gumasalamangka (a i Elimasino anganna si dami'na Griego), kinontaranara Bernabe anni Saulo takesi ammena manguruwino gubernador ki Jesus. ⁹Udde i Saulo, a mingngangkappay si Pablo, natuyaggino pannakadamenno Espirituwi Dios sikwana e pakatulatulangnganna i Elimas, ¹⁰e sinapi'na si, “Ikka a abbingnga Diablo, kontarannu ammina nalawad. Nalaingkangke a mamalabali si tolay e pabbalinnu si siriyeno gakkuruwa sapiti Dios. ¹¹Sitoya, kastigundaka i Afu Dios e malappakka takesi awaningke a itannu si pipidya aw.” Assapi'na lang sinoy, awaninna itani Elimas e kumarakarabakafa mintufuk si mangewid sikwana. ¹²Wasin initenno gubernadorino nakwa sikwana, nangurug ki Afu Jesus, se nakka'baw gafu sino pannakadamana a netuldura.

Ino Nanulduwanda Pablo Sey Antiokia A Sakopanna Pisidia

¹³Waso kunnenoy, nanora Pablo sey Pafo, e natakayira si bafora umang sey Perge, tata a lubbun sino probinsiya a Pamfilia. Wasin ginamwangira sinay, inanawanirani Juan Marcos e nuli kappay sey Jerusalem. ¹⁴E netuluyda Pablo a umang sey Antiokia a sakopanna probinsiya a Pisidia. Wasin Sabadu a awna aggimwangan, inangngira sino sinagogeno Judyuwera e nakitutturira. ¹⁵Wasin nabasennino lintiyi Moises andino turakkino korwanira a gumalabbuni Dios, aneno nepasapitino pangafuwanirana sinagoga sikwara Pablo a kunda si, “Kakkolak, nu wara sapitandaw sino tolayira sitawa mappatuyag sino nakanda, itulduyun.”

¹⁶Waso kunnenoy, natta'daggi Pablo e sinengyattannera ta suminakkira, e sinapi'na si, “Ikkayuwa kakunnaka kakagaka i Israel anna ikkayu kappaya bakkanna Judyu a maddayaw ki Dios, dingngaggandawino itulduk. ¹⁷Ino Dios a dayawantama kakagaka i Israel, pinilinenno gagginafutamira. Wasin nagyanira sey Egipto a bakkanna lubbunda, dinuffunannera e inoodduwera, kasena nepaiteno dokalla pannakadamana a nepawaya sikwara sino kinaaripanda sinay. ¹⁸Wasin appatafuluwa runa malallakarira sino kalolowat, neyattammeno a'akwandra e inimu'nera. ¹⁹Wasin ginamwangira sey Canaan, nepangaffu'nera sino pituwa a lubbun sinay takesi ino tolenereno makangkwa sino lubadda. ²⁰Mangiyafu sin inangnganda sey Egipto kiyad si akwaranino lubag, kalimatut si limafuluwa run.

“Wasinoy, dinotukani Diosino ukumira a mepatapataliya matturay sikwara makkiiyad sino tiyempowi Samuel a gumalabbunna. ²¹ Sinoya tiyempo, narangngira si arira, e dinotukanna i Saulo a abbingi Kis a gakagaka i Benjamin ta antuweno arira si appatafuluwa run. ²² Kasena inariyi Saulo, e nepatalina i David ta antuweno arira. Kunnayawino sinapiti Dios mappeafu ki David, ‘I David a abbingi Jesse, antuweno anggangu se akwanna amminino sapitangu.’ ²³ I David kappayino gagginafuwi Jesus a dinunduni Dios a mangisalak sikwatama gakagaka i Israel, a antuweno nekarina si’in. ²⁴ Sin liyeyi Jesus a umang manuldu, naganinni Juan a manuldu sikwatam ammina gakagaka i Israel ta ibololitammaddino liwattamira anna mappabawtisaretammad. ²⁵ Wasin ara'niyenna mabalini Juan sino nadundunanna, sinapi'na sino tolayira si, ‘Ariddonakuy si ikkanakino dinunduni Dios a mangisalak sikwayu, gampade bakkan. Ino mepatali sikwakino taronandaw, e mearipanna'ngad sikwana, udde ammek meannunga mangwa se madayawingke.’

²⁶ “Ikkayuwa kakkolakkuwa gakagaka i Abraham, anna ikkayu kappaya bakkanna Judyu a maddayaw ki Dios, ikkanetamino nappakaammuwan i Dios nu ansanneno akkesalakantam. ²⁷ Udde ino tolayira sey Jerusalem andino tatturayira, ammera inammu si i Jesusino dinunduni Dios a mangisalak sikwara, se ammera naawatanino babbasanda kadda Sabadu a neturakkino gumalabbunira i Dios si’in. Udde neyakkurudda payino neturakkino gumalabbunira se nepapatera i Jesus. ²⁸ Massiki awana gafuneno pamapatayanda sikwana, inaranda ki Pilato si papatayanna. ²⁹ Wasin inangwarenoy e neyakkuruwin amminino neturak mappeafu sikwana, nepaarira sino krus e sinannanda. ³⁰ Udde nepangngangoliyi Dios. ³¹ E odduwa awa napappadda i Jesus sikwara a nebumbulun sikwana a naggabwat sey Galilea a inang sey Jerusalem. E sitoya, ireno mangipakaammu mappeafu ki Jesus sikwatama Judyu. ³² Antuweno inangngammi sitawa mituldu sino nalawara damag sikwayu. Ino nekariyi Dios sino gagginafutamira si’in, ³³ antuweno neakkurug sikwatama gakagakara, se sitoya, nepangngangolina i Jesus. Antu kappayino sapitannino neturak sino mekadwa a Salmo a kunna si, ‘Ikkeno abbingku. Sitoya, ipakaammuk si ikkanakino amam.’^x ³⁴ Ana kappayino neturak sino sapiti Dios mappeafu sino nangngangoliyani Jesus ta ammena mananawuweno baggina si makkiiyad, e sinapi'na si, ‘Iya'da'nga sikwayuweno nalawara nekarik ki David a gakkuruwingke a makwa.’^y

^x 13:33 Salmo 2:7 ^y 13:34 Isaias 55:3 Ino nekariyi Dios ki Ari David, ananeno gakana so maddagguna awa matturay sino Judyuwa si makkiiyad.

35 E ana kappay neturak sino korwana Salmo a kunna si,
 'Ikkeno nappili sikwaka masserbi sikwam, e ammem purayan si
 mananawuweno baggik.'^z

36 Bakkanni David ino sapitannenay, se wasin binalinnanino nepakwa i Dios sikwana sino katolena, natay. Sinananda sino tanammimo gagginafunera, kasena nananawu. 37 Udde i Jesus, ammena nananawu, se nepangngangoliyi Dios. 38 Kakkolak, anggangu si maammuwandaw yaw, gafu sino inangwa i Jesus, dama i Dios a pakomanino liwattam. 39 Se gafu sikwana, ibilangi Dios si naggaddangngino massiki sanna a tolaya mangurug, udde awan sikwatama mebilang si naggaddang sino angngitana gafu sino panguruwantam sino lintiyi Moises. 40 Kunna mantu, mappalang kayu takesi ammena makwa sikwayuweno sinapitino gumalabbunira i Dios si'in a kunna si,

41 'Itandaw, ikkayuwa mangilopalopet sikwak, aneno akwangku sino katoleyuwa kakka'baw, udde matekayu pelang, se ammeyu kuruwan, massiki wara mituldu sikwayu.'^a

42 Wasin nabalinnino sinapiti Pablo, nallawanira anni Bernabe sinaya sinagoga, e inayanireno tolayira si manuldu kappay sino metufara Sabadu ta tubburandeno netuldura. 43 Wasin nallawaninnino tolayira, odduweno nebumbulun sikwara Pablo a Judyu anna bakkanna Judyu a manuntul sino aggangwana Judyu. Nakitatabbadda Pablo sikwara, e netuldura si mattalaginarira nadda manalak sino allakki Dios.

44 Waso metufara Sabadu, maggi ammina tolay sinaya lubbun, nakkakarampattira a nakidingngag sino sapiti Dios. 45 Udde waso initeni Judyuwereno odduwa tolay, inilliyerangke, neyatatalda i Pablo, e kinontarareno sinapi'na. 46 Udde naturibbelanda Pablo anni Bernabe a nassapit si, "Maawag si ikkayuwa Judyuweno palunguwa passapitammi sino sapiti Dios. Udde gafu se inammeyu, kunnangke ukumandawino baggiyungkepaya ammekayu meannunga maa'dan si biyaya manayun. Antuweno anawammikayu e umangkamiya manuldu sino bakkannira a Judyu. 47 Se kunnayawino sinapiti Afu Dios sikwami,

'Pinilitakayu si kunnangke sirwat sino bakkannira a Judyu ta tulduwandaw ammina tolay sito lubag takesi mesalakanira.'^b

48 Wasin diningngaggino bakkannira a Judyuweno sinapiti Pablo, maanggammira e dinayora i Dios gafu sino diningngadda a sapi'na. E ino piniliyera i Dios ta mabiyayira si makkikiyad, nanguruwira.

49 Waso kunnenoy, naddidingngaggandeno sapiti Dios mappeafu ki Afu Jesus si palulubbun sinay. 50 Udde ino Judyuwera a amme

^z 13:35 Salmo 16:10 ^a 13:41 Habakuk 1:5 Ino keyakkuruwannenaya nelabbun, inangngino taga-Babiloniyera a nakiyubat sino Judyuwera e dinaraldeno Templo sey Jerusalem anna odduweno pinapatera. Antuweno kapa'latino Judyuwera, se aridda si awana manaral sino nalawara Templora. ^b 13:47 Isaias 49:6

mangurug, sinussuwandeno tatturayira a lallaki sinaya lubbu andino bafa'nangngira a bafabbaya maddayaw ki Dios takesi padyatandara Pablo anni Bernabe. E nepaanorera sinaya lubbu. ⁵¹ Sinatta'da Pabloweno lafuk sino takkira ta pangammuwanino tolayira si ireno makammu sino kastigura, kasera inang sey Iconio. ⁵² Udde ino nanguruwira ki Jesus sey Antiokia, nafulotino aangganda se natuyaggino pannakadameno Espirituwi Dios sikwara.

Ino Nakwa Sikwara Pablo Sey Iconio

14 ¹ Wasin inanda Pablo anni Bernabe sey Iconio, inangwara kappayino inangwara sey Antiokia, se inangngira sino sinagogeno Judyuwera, e gafu sino nanulduwanda, odduweno nanguruwa Judyu anna bakkanna Judyu. ² Udde ino Judyuwera a mammaya mangurug, sinussuwandeno bakkannira a Judyu takesi kababannaddeno manguruwira ki Jesus. ³ Udde massiki kunneno, nabayadda Pablo anni Bernabe sinay e naturirirangke a manuldu mappeafu ki Jesus. E nepaita i Jesus si gakkuruwino ituldura mappeafu sino alla'nga, se ina'dannera si pannakadamara a mangwa si kakka'baw. ⁴ Naggadweno tolayira sinaya lubbu, se aneno dinandan sino Judyuwera a ammera mangurug, e ino korwanira, dinandanira sino apostolira.

⁵ Waso kunneno, ino Judyuwera andino bakkannira a Judyu andino tatturerera, nattatarabbanda si padyatandara Pablo anna lapalappaggandera takesi matayira. ⁶ Udde wasin naammuwanda Pabloweno pamapatayanda nad sikwara, nabbukalira a inang sey Listra anna sey Derbe andino korwana lulubbuna sakopanna Licaonia. ⁷ E nanulduwera kappay sino nalawara damag mappeafu ki Jesus.

Ino Nakwa Sikwara Pablo Anni Bernabe Sey Listra Anna Sey Derbe

⁸ Wasin agyanira sey Listra, agyanino lalakiya pilaya ammena nakakkapana nallakad kiyad sin neyanakanna. ⁹ Wasin aggatuttura maddingngag sino sapitanni Pablo, sinulangngani Pablo, e naimunuwanna si kuruwanna si damana a maariyeno pilena. ¹⁰ E nekokwana a nassapit si, "Matta'dagga." Gabwat kunnino lalaki e nallakarini.

¹¹ Wasin inaiteno tolayireno inangwa i Pablo, nekulawura sino dami'da a Licaonia, a kunda si, "Irayawino diostama nabbali si tolaya naddassag sikwatam." ¹² E nginandera si anganino diosdera. I Bernabe, nginanda si Zeus, e i Pablo, nginanda si Hermes se antuweno kanayuna maddamit.^c

^c **14:12** Ino angnguruwino tolayira sinay, i Zeusino kapatiyana diosda. I Hermesino dinundunino korwanira a diosda nu wara ipakaammura sino tolayira, se nalainga maddamit.

¹³Ino templowa paddayawanda ki Zeus, ana sey lasinneno lubbunda. Waso kunnenoy, ino padira, neyangngeno bakera a torowa nagunggunan si sabung sino lamwanganino lubbun, se angganda ammina miwa'lat sikwara Pablo se ira kanuweno diosda.

¹⁴Wasin naammuwanda Bernabe anni Pabloweno angganda a akwan, pinipissereno barawasirangkepaya pitanda si malowino nakanda. Nekangkanda sino tolayira, e nekokwara a nassapit si, ¹⁵“Sannemmangke yan akwandoya? Tolekami pelanga kakunnayu. Ino gakkammiya inang sitaw, ipakaammumi sikwayuweno nalawara damag mapeafu ki Jesus, takesi talekkurandawino aggangwayuwa awana pattupakkanna e kuruwandawino aggabiyaya Dios a namaratu sino langit, yo lubag, ino bebay, andino ammina igyanda. ¹⁶Si'in, nepureneno kakunnayuwa bakkanna Judyu a mangwa sino angganda a akwan. ¹⁷Udde ammena inibbatta mangipaita sino kinalawanna sikwara sino odduwa duffunna, se antuweno manga'da si uran andino pattufuwanino mula ta wara ikabiyaddaw takesi maanggangkayu.” ¹⁸Udde massiki sinapiti Pablo inay, nadyataningke a mallang sino tolayira takesi ammera miwa'lat sikwara.

¹⁹Waso kunnenoya agyanira kepay sey Listra, ginamwangino Judyuwera a naggabwat sey Antiokia anna sey Iconio. Sinussuwandeno tolayira e ilapalappadda i Pablo, kasera binu'buta nelawan sino lubbunda, se aridda si natayin. ²⁰Udde wasin inaribumbunganino manguruwira, ginabwakkappay e nuli sino lubbunda. Wasi kadarama'na, inanda Pablo anni Bernabe sey Derbe.

Ino Nuliyanda Pablo Sey Antiokia A Sakopanna Siria

²¹Wasin ginamwanda Pablo anni Bernabe sey Derbe, nepakaammureno nalawara damag, e odduweno nanguruwira ki Jesus. Kasera nuli sey Listra anna sey Iconio, e nangawwatira sey Antiokia a sakopanna Pisidia, ²²ta pattuyaggandeno angnguruwino nanguruwira. Sinapi'da sikwara si, “Massiki sanneno makwa sikwayu, mattalaginaggayu nadda mangurug, se maawag si mallawumetam ammin si odduwa dyat liyetama medagga sino patturayani Dios sey langit.” ²³Kadda lubbuna inangnganda, nanotu'da Pablo si pangafuwanirana mangurug. Nakkararira anna nallantangira a mangngan, e netala'dera ki Afu Jesus a kinurudda takesi antuweno mimut sikwara.

²⁴Wasin nalla'wu'da Pablo anni Bernabe sey probinsiya a Pisidia, ginamwangira sey probinsiya a Pamfilia. ²⁵Nanulduwera mapeafu ki Jesus sey Perge, kasera inang sey Atalia. ²⁶E natakayira si bafora nuli sey Antiokia a sakopanna Siria. Se ino manguruwira sinay, ireno namaikkata nikararag sikwara Pablo takesi duffunanira i Afu Dios a mangwa sino pakwana. E binalindanino nepakwana sikwara.

²⁷Wasin ginamwangira sinay, nepakakarampa'deno manguruwira, e netuldura amminino nepakwa i Dios sikwara. Netuldura kappayino

nepakaammuwi Dios a massiki ino bakkannira a Judyu, damara a mangurug. ²⁸Nabayira sey Antiokia a nakiigyan sino manguruwira sinay.

**Ino Nattatarabbanda Mappeafu Sino
Nanguruwanino Bakkannira A Judyu**

15 ¹Waso kunnenoy, agyanireno naggabwat sey Judea a inang sey Antiokia, e nanulduwera sino manguruwira ki Jesus a kunda si, “Ammekayu mesalakan nu ammekayu mappakugita metuntul sino lintiyi Moises.” ²Udde da Pablo anni Bernabe, ammera anggammino sinapi'da e nakisosombatira sikwara. Antu gafuna, nattatarabbanino nanguruwira a pabonanda Pablo anni Bernabe andino korwanira a manguruwa umang sey Jerusalem takesi bebutanda sino apostolira andino pangafuwanirana manguruwira mappeafu sino nassarombatanda. ³E nepagikka'dera. Wasin nekwera sey probinsiya a Fenicia anna Samaria, nesisippalda a nepadamag sino manguruwira a nanguruwinnino bakkannira a Judyu ki Jesus. E maanggammingke ino manguruwira a naddingngag sinay.

⁴Wasin ginamwangira sey Jerusalem, maanggammino manguruwira andino pangafuwandera andino apostolira a nappaamwang sikwara. E sinapi'da Pablo amminino inangwara a duffuni Dios sikwara a manuldu sino lulubbuna inangnganda. ⁵Udde natta'daggino korwanira a Fariseowera a manguruggappay ki Jesus, e nekunda si, “Tulduwantammaddino bakkannira a Judyu ta mappakugitira anna tuntulanda kappayino korwana lintiyi Moises.”

⁶Antuweno nammamitingino apostolira andino pangafuwanirana manguruwira takesi pattatarabbanda. ⁷Wasin nabayirana mattatarabbag, natta'daggi Pedro, e kunna si, “Kakkolakku, aggaammundaw si ikkanakino piniliyi Dios sikwatam si'ina umang mibanyag sino nalawara damag sino bakkannira a Judyu takesi dingngagganda anna kuruwanda. ⁸I Dios a nakaammu sino ana sino nakammino tolayira, nepaitana si anggammeno nanguruwanino bakkannira a Judyu, se neya'daneno Espirituna sikwara a kunna kappayino nepanga'dana sikwatam. ⁹Awana naddadarumanneno inangwana sikwatam, se inarina kappepayino narakkat sino nakanda gafu sino nanguruwanda. ¹⁰Nu kunna mantu, mayan subukandawi Dios a patutandawino bakkannira a Judyu a manuntul sino lintiyi Moises? Se massiki ikkanetama Judyu andino gagginafutamira si'in, ammetam nakatuntul. Santam lang paidammanino bakkannira a Judyu a sapitantam si tuntulanda ammin inay? ¹¹Ammena nad kunninoy, se kuruwantam si mesalakanetam gafu pelang sino allakki Afu Jesus, e kunna kappay sikwara.”

¹²Wasin nasinduwenni Pedro, sininakkino tolayira a maddingngag sikwara Bernabe anni Pablo sino pitulduwanda sino kakka'bawa nepaangwa i Dios sikwara sin inangnganda sino bakkannira a Judyu.

¹³Wasin nasinduennino sinapi'da, nepataliyi Santiago a kunna si, “Kakkolak, dingngagganda'ngad. ¹⁴Assapikkepayi Simon Pedro sino palunguwa nipaitani Dios sino alla'nga sino bakkannira a Judyu a namili sikwara si mesapat sino tolenera. ¹⁵Iyawa inangwa i Dios, nekunna sino neturakkino gumalabbunnera si'ina kunda si,

¹⁶‘Kunni Afu Dios si, Naso maddagguna aw, muliyak kappay sikwayuwa Judyu ta gabwatangu kappayino nadaralla balayi Ari David e pabbawungkuneno patturayanna. ¹⁷Antuneno akwangku takesi anggandaka ammunino korwanira a tolay, amminino bakkannira a Judyu a pinilika mabbali si tolek. ¹⁸Kunnenoyino sinapiti Afu Dios a nepakaammuna si'in.’”^d

¹⁹Nekungkappayi Santiago si, “Ino ana sino nakangu, ammetammad paidammanino bakkannira a Judyu a mangurug ki Dios. ²⁰Turakkantamira lud ta ituldutam pelang sikwara a ammera nad mangngan si newa'lat si sinandiosira anna ammera massira si ada onnu napattalla animala ammena naariyeno adana, anna ammera makidurug si bakkanna atawara. ²¹Se ammu amminino Judyu inayira a lintig, se kiyad si'in, babbasanda kadda Sabaduveno lintiyi Moises sino ammina sinagoga sino palulubbun. Antuweno nalawad nu tuntulandenay, takesi ammena malowino nakammino kakkola'dera a nanguruwa Judyu.”

Ino Tura'da Sino Bakkannira A Judyu A Nangurug

²²Wasinoy, ino apostolira andino pangafuwanira andino amminira a nanguruwa nakkakarampat sinay, nattatarabbanda si mamiliyera sikwara si lallakiya mebulun sikwara Pablo anni Bernabe a umang sey Antiokia. Ino pinilira, da Judas a ngananda kappay si Barsabas anni Silas, a ireno iyatal amminino manguruwira. ²³Antuyawino nepaappara a turak sikwara:

“Ikkamiya kakkola'dawa apostol anna pangafuwan sito Jerusalem, antuyawino tura'mi sikwayuwa bakkanna Judyu a mangurug sitan Antiokia, Siria, anna Cilicia. ²⁴Nadingngammiya agyanino inang sitana naggabwat sitawa bafulummiya nangungkul sikwayu gafu sino netuldura sikwayu. Udde bakkanna ikkamiyeno naggabwatanino netuldura. ²⁵Antu gafuneno nattatarabbammi e nappilikami si umang sitana miyang sito tura'mi e mebulunira sikwara Bernabe anni Pablo. ²⁶Da Bernabe anni Pablo, ireno nadikkatta bulummiya nangipusta sino anga'da a masserbi ki Afutama i Jesu Kristo. ²⁷Pinilimi kappera Judas anni Silas a mebulun sikwara a mana'dag sino sapitanna yawa tura'mi. ²⁸Ino anggammiya sapitan sikwayu, antu kappayino anggammino

^d 15:18 Amos 9:11-12

Espiritu Dios, se nepadandamma sikwami si ammemikayu paidamma manuntul sino ammina lintiyi Moises. Ira nabbelang yawino tuntulandaw. ²⁹Ammekayu nad mangngan sino newa'la'da si sinandiosira, ammekayu massira si ada, ammekayu massira si napattalla animala ammena naariyeno adana, anna ammekayu makidurug si bakkanna atawayu. Nalawad nu anusandawa tuntulan yawa sinapi'mi. Antuwen inoyino anggammiya sapitan sikwayu.”

³⁰Wasin netura'denoya turak, nepabondeno umangngira sey Antiokia. Wasin ginamwangira sinay, nepakakarampa'deno manguruwira, kasera neduwaweno turak. ³¹Wasin binasarenoya turak, maanggammirangke gafu sino nalawara sapitanna. ³²Oddu kappayino netuldura Judas anni Silas sikwara a mapattuyag sino angngurudda, se mangipakaammuwera kappay sino ipakaammuwi Dios. ³³Wasin nabayiran sinay, angganda a muli sino naggabwatanda. E nalawarino nepamaikkatino manguruwira sikwara sino nuliyanda sino nanundunira sikwara. ³⁴Udde i Silas, anggamma a mabattang sinay.^e

³⁵Da Pablo anni Bernabe, naganira sey Antiokia a manuldu anna mangibanyag mappeafu ki Afu Jesus. Oddu kappayino bafulundera a manuffun sikwara a nanuldu sinay.

Ino Nakkatwayanda Pablo Anni Bernabe

³⁶Wasin nalla'wutino pipidya aw, sinapiti Pablo ki Bernabe si, “Anta dorawanino kakkolattera sino lulubbuna nitulduwanta sino sapiti Afu Dios ta itanta nu manantawiran.” ³⁷I Bernabe, anggamma a ibumbuluni Juan Marcos. ³⁸Udde i Pablo, ammena anggam, se wasin nagananda sey Pamfilia, inanawanira i Juan Marcos e ammena netupakka nanuffun sikwara sino tarabafura. ³⁹Gafu sinoy, nappelalotino nepattutukkira, kasera nakkatway. Inayani Bernabe i Marcos, e natakayira si bafora inang sey Chipre. ⁴⁰I Pablo, inayanna payi Silas a bulunna. Nekararanino manguruwira ta duffunanira i Dios sino ammina anganda, kasera inanaw. ⁴¹Inanannereno lulubun sey Siria anna sey Cilicia a mappatuyag sino angnguruwino manguruwira.

Ino Nebulunani Timoteo Sikwara Pablo Anni Silas

16 ¹Waso kunnenoy, inanda Pablo anni Silas sey Derbe anna sey Listra, e antuweno nana'nganda ki Timoteo a tata a mangurug ki Jesus. Judyuweno inana a manguruggappay ki Jesus, udde Griegoweno amana. ²Dinayaw amminino manguruwira i Timoteo sey Listra anna Iconio. ³Anggammi Pablo a ibumbuluni Timoteo sikwara. Udde gafu se

^e 15:34 Iyawa bersikulu, awan sino kaodduwana manuskritu sino dami'na Griego.

ammu amminino tolayira sinay si ammena nakugiti Timoteo se bakkanna Judyuweno amana, nepakugiti Pablo, takesi ammena malowino nakammino kasi Judyura sino lulubbuna umangngandana.

⁴Sino ammina inangnganda Pablo, nepakaammura sino manguruwireno neturakkino apostolira andino pangafuwanira sey Jerusalem, e sinapi'da si nalawad yawa tuntulan. ⁵Antu gafuna, nattuyaggino angnguruwino manguruwira sino lulubun, e kadda aw, madadagganaira.

Ino Nifuyutanino Espirituwi Dios Sikwara Pablo Sey Macedonia

⁶Waso kunnenoy, inang kappera Pablo sey Frigia anna sey Galacia, se inallangnganireno Espirituwi Dios sino umangnganda nadda manuldu sey Asia. ⁷Wasin ginamwangira sino pampangnga probinsiya a Misia, dinandanda a umang sino probinsiya a Bitinia, udde inallangnganira kappayino Espirituwi Jesus. ⁸Antu gafuna, ila'wutanda pelangino Misia e nangawwatira sey Troas.

⁹Wasi gafi, agyanino nepaita i Dios ki Pablo si kunnangke tenap, e naitaneno tata a lalakiya taga-Macedonia a aggata'dagga mappekakallak sikwana a kunna si, "Umangkayu sito Macedonia ta duffunadakami."

¹⁰Gafu se nepaita i Afu Diosino kunnenoy, ginikkakkamiya inang sey Macedonia, se inammumi si antuweno anggammi Afu Dios a anggammiya panulduwan sino nalawara damag.^f

Ino Nanguruwani Lydia Sey Filipos

¹¹Wasin ginikkakkami sey Troas, nattakekami si bafora nangawwat sey Samotracia. Wasin kadarama'na, inangkamin sey Neapolis.

¹²Naddassaggami sinay e nallakaggamiya inang sey Filipos a kadodokkallana lubbunna Macedonia. Ino kaodduwanna tolay sinaya lubun, taga-Romera. Nagyangkami sinay si pipidya aw.

¹³Wasin awna aggimwangan, nallawangkami sino lubun e inangkami sino dappi'na wawwang, se dinandammi si wara pakkararanna Judyu sinay. Nattuttuggami e nakitatabbaggami sino bafabbayira a nakkakarampat sinay. ¹⁴Ino tata a naddingngag sikwami e i Lydia a taga-Tiatira a gumalaku si nangina a sinnun. Massiki bakkanna Judyu, maddayaw ki Dios, e dinuffunani Dios takesi naawatanneno sinapiti Pablo e kinurungnga. ¹⁵Nappabawtisarda Lydia annino kataabbalayanna, kaserakami inayana kunna si, "Nu innanamandaw si gakkuruwa manguruwak ki Afu Jesus, umangkayu magyan sey balemi." E pinatu'dakamiya inayan e inangkami.

^f 16:10 Ino kami sitaw, anggamma sapitan si i Lucas a nanurak sitawa leburu, nebulun sikwara Pablo.

Ino Nebaluranda Pablo Sey Filipos

¹⁶Wasin tata si awa inangngammi anda Pablo sino akkararan, dinambaldakamiyeno aripanna balatanga naunaggan si narakkatta espirituwa mappalabbun sikwana sino makwana so maddagguna aw. Gafu sinaya a'akwanna, odduweno piraka inappeno nangaripannira sikwana. ¹⁷Dinandanandakami anda Pablo e nekulakulawuna si, "Iyawira a tolay, aripannira i Dios a Kaso'dan! Ipakaammura sikwayuweno kesalakandaw!" ¹⁸Odduwenna awa kunna pelang inoyino a'akwanna makkiyad si natappaggi Pablo. E ina'langngeno balatang, kasena sinapit sino inunag sikwana si, "Gafu sino pannakadama i Jesu Kristo, anawannun." E kaka'meng kelanga inanawino inunag sino balatang.

¹⁹Wasin naammuwanino nangaripannira sikwana a awaninna pangappanda si pirak, dino'mandara Pablo anni Silas e binalabu'bu'dera a neiyang sino agyananino tatturayireno lubbunda. ²⁰Nepaa'landera sino turayira e sinapi'da si, "Judyuwera yaw, e gulunda yo lubbuntam, ²¹se ituldureno ammena mepangngat sino lintiddam. Rometam e ammetam dama a tuntulannino gagangena korwan." ²²E amminino tolayira, nakkulawuwera se nabbungubungutira sikwara Pablo. Nepabboyangino turayirara Pablo anni Silas, e nepasiwa'wa'dera. ²³Wasin siniwasiwa'wattandera, nebaluddera. E sinapi'da sino afafuneno abbaluran si aggaindagannerangke. ²⁴Gafu se antuweno sinapi'da sikwana, neangngera sino tangngana abbaluran e sinalpi'nenno takkira si kayu.

²⁵Wasin tangngenna gafi, makkararadda Pablo anni Silas e makakkantera a maddayaw ki Dios, e aggadingngaggino korwanira a balud. ²⁶Kaka'meng kelanga nalunig si natuyag e naguyaguyaddino abbaluran e nabukkatanino kayatanira. Naari amminino kawarino balurira. ²⁷Nafatino afafuneno abbaluran, initana a nabukkatanino kayatanira, e ngananna si nabbukal amminino balurira. Sinu'nu'nenno sase'na e papatayanna naddino baggina. ²⁸Udde nekokwa i Pablo a nassapit si, "Ammem papatayan yan baggim. Ayokami ammin sitaw."

²⁹Nappaappeno afafuneno abbaluran si sirwat sino bulunna. Nakkangkama sinallung sino agyananda Pablo anni Silas, e namalitud sino a'landa a mayya'yak gafu sino talona. ³⁰Kasenera nepallawan, e sinapi'na sikwara si, "Afu, sanneno akwangku takesi mesalakanak?"

³¹"Mangurugga ki Afu Jesus ta mesalakangka, massiki ino kataabbalayannu," nekunda sikwana. ³²Kasera netulduweno sapiti Dios sikwara ammuna taabbalay. ³³Massiki tangnga kepena gafi, neyangngino afafuneno abbaluran da Pablo sino agyananino danum takesi unafanneno biyaddera. Wasin nasinduwenoy, nappabawtisarira a taabbalay. ³⁴Kasera inayanda Pablo anni Silas sino balera, e pinakkandera. Maanggammirangke a taabbalay gafu sino nanguruwanda ki Dios.

³⁵Waso kadarama'na, nanundunino tatturayira si pulisa umang sino afafuneno abbaluran ta sapitanda si, “Palawanandora Pablo anni Silas.”

³⁶Antu gafuna, sinapitino afafuneno abbaluran sikwara Pablo si, “Sinapitino tatturayira a damayuna mallawan. Manokayun, a ikkayu pelangino nakaammu.”⁸

³⁷Udde sinapiti Pablo sino pulisira, “Siniwa'watandakami sino nara'langanino tolayira, gampade awana liwa'mi, e nebaluddakami kappay. Ammena dama a mangwa si kunnayan sino tolaya Roma. Sitoya, pallawanandakamiya awana nangammu. Ammena dama, umangngaddino tatturayira a milawan sikwami ta ammunino tolayira si awana liwa'mi.”

³⁸Inang netulduweno pulisireno sinapi'da Pablo sino tatturayira. Nakatalawira sin dinangngadda si Roma kappera Pablo anni Silas.

³⁹Inangngira sey kwara Pablo a nappekakallak, kaserera nelawan e inaranda si manawira sinaya lubun. ⁴⁰Wasin nallawanda Pablo anni Silas sino abbaluran, inangngira sey balera Lydia. Sinatabbaddeno manguruwira a nakkakarampat sinaya nappatuyag sino angngurudda, kasera inanaw sinaya lubun.

Ino Gulu Sey Tesalonica

17 ¹Waso kunnenoy, nassisippalda Pablo anni Silas sey Amfipolis anna Apolonia, kasera ginamwang sey Tesalonica a agyananino tata a sinagoga. ²Inangngi Pablo sinaya sinagoga a manuldu mapeafu sino sapiti Dios, se antuweno gagangena, e antuweno inangwana si talluwa Sabadu. ³Ino netulduna, ino neturak sino sapiti Dios a kunna si madyatan naddi Kristo e matay, kasena mangngangoli. “I Jesus a ipakaammuk sikwayu, antuwi Kristo a dinunduni Dios a matturay,” kunna. ⁴Aneno korwanira a Judyu a kinuruddeno sinapiti Pablo, e nedaggera sikwara Pablo anni Silas. Oddu kappayino nangurug sino Griegowera a bakkanna Judyu a maddayaw ki Dios, anda sino bafabbayira a bafa'nang.

⁵Udde ino Judyuwera a ammera mangurug, inimallira, e inamamundeno narakkattira a tolaya matarut, takesi gulundeno lubun. Ginamwandeno balera Jason se tufukandara Pablo anni Silas takesi iyandera nad sino pammamitinganino tolayira. ⁶Udde wasin ammerera masumpalan, binu'bu'dara Jason andino korwanira a mangurug e neiyandera sino tatturayirana lubun. E nekokwara a nassapit si, “Inayira a tolaya nakkungkul sino tolayira si korwana lulubun, inangngira kappay sitaw. ⁷E iyawa Jason, nepadilo'nera sino balera. E amminira, ammera

⁸ 16:36 Ino tata kappaya anggamma sapitanna yaw: Manokayun e nasiyana'ngaddino nakandaw.

tuntulannino lintiyino Emperador, se sapitanda si aneno korwana ariya i Jesus kanuweno anganna.”⁸ Naburuburungino tatturayira andino tolayira sin diningngaddenoy.⁹ Nepappagarara Jason si odduwa pirak a iyulira nu awaninna narakkat si akwanda Pablo, kaserera nepaanaw.

Ino Inangganda Pablo Sey Berea

¹⁰Wasin massi'lappin, nepaanawino manguruwirara Pablo anni Silas a umang sey Berea. Wasin ginamwangiran sinay, inangngira sino sinagogana Judyu.¹¹ Ino Judyuwera sinay, nannakammira amma sino taga-Tesalonicera, se angganda a dingngaggannino damag mappeafu ki Jesus, e kadda aw adalandeno neturakka sapiti Dios takesi ammunda nu gakkuruwino tulduwi Pablo.¹² Odduwera a Judyu a mangurug, e oddu kappaya bafa'nangnga bafabbay anda lallakiya Griegowa mangurug.

¹³Udde wasin diningngaggino Judyuwera sey Tesalonica si manuldu kappayi Pablo sino sapiti Dios sey Berea, inangngira sinay e sinussuwandeno tolayira takesi kababannadda kappera Pablo.¹⁴ Ino manguruwira, kinangkamanda a nepagikka'da Pablo a umang sino dappi'na bebay. Udde da Silas anni Timoteo, nabatangira sey Berea.¹⁵ Ino nitulurira ki Pablo, nakkiyarira sey Atenas, kasera nuli sey Berea a umang mituldu sino sinapiti Pablo sikwara Silas anni Timoteo a makkangkamira nadda dumandan sikwana sey Atenas.

Ino Netulduwi Pablo Sey Atenas

¹⁶Wasin pattaronani Pablo sikwara Silas anni Timoteo sey Atenas, malowingke ino nakamma gafu sino odduwengke a initana a sinandiosdera.¹⁷ Antuweno inangnganna sino sinagogana Judyu a manuldu sikwara andino bakkannira a Judyu a maddayaw ki Dios. Kadda aw kappaya umang sino pakkakarampattanino tolayira ta tatabbannera.¹⁸ Nagyankappayino mammeturuwerana Epicureo anda Estoico^h a nakisombat sikwana. Sinapitino korwan sikwara si, “Sannera kanu payino sapitanna yaw?” Udde kumpayino korwanira si, “Kunnangke itulduneno diosdera sey agyananda.” Sinapi'denay gafu sino nibanyani Pablo mappeafu ki Jesus annino pangngangoliyan.ⁱ ¹⁹Antu gafuna, neyanda i

^h **17:18** Ino Epicureo, sinapi'da si gagangaya ana yo lubag, awana namaratu. Sinapi'da kappay si nu matayino tolay, maawangkappayino kararuwana. Antu gafuna, ino nad gakkaddino tolay sino biyangnga, kanayunna a panggammanino baggina a mangwa sino ammina anggamma a akwan. Ino pay Estoico, sinapi'da kappay si maawanino kararuwana tolay nu matay. Udde sinapi'da si tuntulan naddino tolayino ana sino nakamma a ammena pilingalingeno kalona onnu ino panggammanna, se ino nad nakammeno matturay sino baggina. ⁱ **17:18** *Anastasis*, antuweno dami'na Griego sino pangngangoliyan, antu gafuna, natama nakuyino Atenasira a ningngan si i Jesus anni Anastasis ino anganino adwera a dios.

Pablo sino pakkakarampattanino konsisaldera a ngananda si Areopago, e kunda sikwana si, “Anggammiya ammuwan iyawa bawuwa tulдум. ²⁰Se ino korwana sinapi'nu, bawuwa dingngammi yan, e anggammi nadda maammuwan nu sanneno anggamma a sapitan.” ²¹(Antuwenoyino sinapi'da ki Pablo se ira ammina taga-Atenas annino ginamwangira sey Atenas, paangganda a mituldu anna maddingngag si bawuwa tuldu.)

²²Wasinoy, natta'daggi Pablo sino a'landa, e nekunna si, “Ikkayuwa taga-Atenas, ammuka gakkuruwandawa dayawannino diosdawira. ²³Se wasin nannodoyuwak sito lubbundaw, odduweno initaka paddayawandaw sino diosdawira. E initak kappayino tata a awwa'latandawa aneno neturakka kunyaw: ‘Antuyawino awwa'latan sino dios a ammemi kepay inammu.’ Ino dayawandawa ammeyu inammu, antuweno ipakaammuk sikwayu. ²⁴Antuweno Dios a namaratu sito lubag anna si amamina ana sitaw, e ammena magyan si balaya inangwana tolay, se antuweno matturay sey langit anna sito lubag. ²⁵E ammena awannino iya'dana tolay sikwana, se antuweno naggabwatanna ammina maawangnga tolay, massiki ino anga'da anna ingkelamang. ²⁶Antuweno namaratu sino palunguwa tolaya naggabwatan ammina nganganna tolay sito lubag. Dinandamma kappay si'in nu ansanna kabayino patturayanino kadda tata a lubun annino fustuwa pakkiyanino lubunda. ²⁷Inangwana yaw takesi dandamanda a mintufuk sikwana, tantaro nu sumpalanda sino pakkarabakafanda a mintufuk sikwana, se ammena aroyu sikwatam ammin. ²⁸Kakunnenno neturakkino tata sikwayuwa kunna si,

‘Gafu pelang sikwaneno natolayantam annino panikkarantam annino katotoletam.’

Kunna kappayino neturakkino bulundawa gumaturak si'ina sinapi'na si, ‘Inangwaretami Dios a abbingnga.’

²⁹Nu gakkuruwa abbindetami Dios, ammetammad nganan si kunnangke sinandiosa bulawan onnu gumbang onnu batuwa inangwana tolay gafu sino kinalainda. ³⁰Si'in, nepurayi Diosino narakkatta akwanino tolayira, se ammera kepay inammuwi Dios. Udde sitoya, sinapi'na sino ammina tolaya mabboboliyera nad sino narakkatta inangwara. ³¹Se dinandammeno awa pangukumannana si ammina tolay sito lubag. Agyangkappayino tolaya pinilina a mangukum, e naggaddanggenno angngukumma. Nepakurungnga sino ammina tolay si antuweno pinilina gafu sino nangngangoliyanna.”

³²Wasin diningngaddeno sinapiti Pablo mapeafu sino nangngangoliyanino natay, nekakkataweno korwanira, udde sinapikkappayino korwanira si, “Anggammi kappaya dingngaggan yan sapitannu.” ³³Wasinoy, inanawanira i Pablo. ³⁴Udde agyanino dinandanira sikwana, e nanguruwira ki Jesus. Tata sikwara i Dionisio a

turena Areopago, e agyangkappayino tata a bafaya mingngan si Damaris, e agyangkappayino korwanira.

Ino Nakwa Ki Pablo Sey Corinto

18 ¹Wasin inanawi Pablo sey Atenas, inang sey Corinto. ²E dinambalna sinayino Judyu a neyanak sey Ponto a mingngan si Akila annino atawana a i Priscila. Gaggamwanda a naggabwat sey Italia, gafu se sinapiti Emperador Claudio a manonad amminino Judyu sey Roma a kapitalna Italia. Dinorawanira i Pablo. ³Gafu se nakakarunnera si tarabafuwa mangwa si tolda, nakikofung sikwara a makitarabafu. ⁴Kadda awna aggimwangan, inangngi Pablo sino sinagogana Judyu a manuldu sino Judyuwera andino bakkannira a Judyu takesi manguruwira ki Jesus.

⁵Wasin ginamwanda Silas anni Timoteo a naggabwat sey Macedonia, nepatatenni Pablowno manulduwa mipakurug sino Judyuwera a i Jesusino Kristo a dinunduni Dios. ⁶Udde wasin kinontareno Judyuwera anna nassapasapitanda i Pablo, newawangngeno lafuk sino barawasina a mipaita si mibbattinna manuldu sikwara, e kunna si, “Kunna mantu, nu ammekayu mesalakan, bakkanna liwakku yan, liwa'dawingkepay. Mangiyafu sitaw, umangngak manuldu sino bakkannira a Judyu.”

⁷Waso kunnenoy, inanawanira i Pablo e inang nanuldu sino balayi Ticio Justo a bakkanna Judyu a maddayaw ki Dios. Ino balena, ana sino aruruwino sinagoga. ⁸Udde i Crispo a afafunenaya sinagoga andino kataabbalayanner, nanguruwira ki Jesus. Oddu kappay sikwara a taga-Corinto a nangurug sin diningngaddeno tulduwi Pablo, e nappabawtisarira ammin.

⁹Wasin tata si gafi, nappatenappi Afu Jesus ki Pablo e sinapi'na si, “Ammeka mattalaw. Manulduka lud, e ammem ibbattan, ¹⁰se mebumbulunak sikwam. Imutantaka takesi awana mangansa sikwam, se oddu kepaya tolay sitawa lubbuna pabbalingku si tolek.” ¹¹Antu gafuna, ngyani Pablo sinay si manikadwarun si gadwa a manuldu sino sapiti Dios.

¹²Wasin nepataliyi Galion a naggubernador sey Acaya, nittateno Judyuwera a amme manguruwa inang nano'ma ki Pablo, dino'manda e neyanda sino pangukuman ta idarunda sino gubernador. ¹³E kunda si, “Iyawa tolay, manuldu si tanakwana paddayaw ki Dios a mekontara sino lintimmi.”

¹⁴Wasin maddami'naddi Pablo, sinapiti Galion sino Judyuwera si, “Nannud wara liwa'na yan onnu inangwana si narakkat, dingngaggangku naddino sapi'dawa Judyu. ¹⁵Udde gafu se ino nattatarukkiyandaw mappeafu pelang nu inyeno sapitannino lintiddaw, onnu ino anggamma sapitan inoy, ikkayuneno makammu, se ammek anggam yan.” ¹⁶E

nepaanonera sino pangukuman. ¹⁷Si kunna, nelasse!da i Sostenes a afafuneno sinagoga, e sinusultu!da sino a'langino pangukuman, udde amme nepilingalinga i Galion.

Ino Nuliyani Pablo Sey Antiokia

¹⁸Nabayi Pablo sey Corinto, kasena inanawanino manguruwira sinay, e inang sey Cencrea. E nebulunda Priscila anni Akila sikwana. Wasin ginamwangira sinay, nappausipi Pablo ta paitana si binalinnanino nekarina ki Dios. Kasera natakay si bafora inang sey Siria. ¹⁹⁻²¹Wasin nitturira sey Efeso, inangngi Pablo sino sinagoga a nanuldu sino Judyuwera. Nappekakallakkira sikwara si mabayangngadda magyan sinay, udde ammena anggam. “Nu panggammani Dios, muliya'nga sitaw,” kunna. Inanawannera, e nattakekappay si bafora inang sey Siria, udde da Priscila anni Akila, nabattangira sinay.

²²Wasin ginamwangi Pablo sey Cesarea, nallakara inang sey Jerusalem ta itanneno manguruwira sinay, kasena inang sey Antiokia. ²³Udde ammena nabayag, ginikkakkappaya umang maddoraw sino lulubbunna Galacia anna Frigia a manuldu sino manguruwira ta mattuyaggino angngurudda.

Ino Nanulduwani Apolos Sey Efeso Anna Sey Corinto

²⁴Agyanino tata a Judyu a ginamwang sey Efeso a taga-Alejandria a i Apolosino anganna. Nalainga manuldu e odduweno ammuna mappeafu sino nepeturakki Dios. ²⁵Nalappatta manuldu mappeafu ki Afu Jesus, e gakkuruwino netulduna, se sinulduwanda si'in. Udde ino pelang inammuneno netulduwi Juan annino namawtisaranna sino tolayira. ²⁶Wasin ginamwang sey Efeso, naturiringke a nanuldu sino sinagoga. Diningngadda Priscila anni Akileno tulduna, e inayanda sey balera takesi lawaranda a ituldu sikwaneno ammena kepay nadingngag mappeafu ki Jesus andino planowi Dios para sikwara a mangurug.

²⁷Wasin anggammi Apolos a umang sey Acaya, dinuffunanino manguruwira sey Efeso e nanurakkira sino manguruwira sey Acaya ta paamwanganda i Apolos. Wasin ginamwangi Apolos sinay, dokallino neduffunna sikwara a nangurug gafu sino allakki Dios sikwara. ²⁸Se inaffu'nenno Judyuwera sino nattatarukkiyanda sino a'langino tolayira. Inaffu'nera se nalainga misapit sino sapiti Dios a mamakurug si i Jesusino Kristo a dinunduni Dios.

Ino Neyad'nanino Espirituwi Dios Sino Manguruwira Sey Efeso

19 ¹Wasin nagyani Apolos sey Corinto, nallakari Pablo sino kakulurana inang sey Efeso. Wasin ginamwang sinay, dina'nganeno korwanira a mangurug, ²e kunna sikwara si, “Naa'dangkayu sino Espirituwi Dios sin nanguruwandaw?”

“Awan, ammemi kepay nadingngag nu sanneno kunnuwa Espirituwi Dios,” kunda.

³ Sinapikkappayi Pablo, “Sanna mat mantuveno inammuwandaw sin nappabawtisarkayu?”

“Ino inammuwammi ino bawtisara netulduwi Juan,” kunda.

⁴ Sinapikkappayi Pablo sikwara, “Ino netulduwi Juan, sinapi'na si iboboli naddino tolayireno liwa'da, kasera mappabawtisara. Udde sinapi'na kappay si kuruwanda naddino metufad sikwana a antuwi Jesus.”

⁵ Wasin diningngaddenoy, nappabawtisara kappaya mangipakaammu si i Jesusino Afura. ⁶ Nepotuni Pabloweno kama'na sikwara, e inangngino Espirituwi Dios sikwara, kasera naddamit si naddadaruma a damita bakkanna dami'da e netuldureno nepasapiti Dios sikwara. ⁷ Ino bilangino lallakiyera, inang si kadwafulu si adwa.

⁸ Tallu dakkino nanulduwani Pablo sino sinagoga sinay. Naturira nakisosombat sikwara mappeafu sino patturayani Dios takesi kuruwanda nad. ⁹ Udde ino korwanira, natu'nattira a mangurug, e nekakkatawareno tuldu mappeafu ki Jesus sino nara'langanda. Antu gafuna, inanawanirara Pablo andino nanguruwira ki Jesus e inangngira sino giskwelani Tirano. Antuweno nanulduwani Pablo si kadda aw ¹⁰kiyad si adwarun. Gafu sinoy, amminira a tolay sey probinsiya a Asia, Judyuwera andino bakkannira a Judyu, nadingngadda amminino sapiti Dios mappeafu ki Jesus.

Ino Nakwa Sino Anakira I Sceva

¹¹ Kakka'bawingke ino inangwa i Pablo gafu sino pannakadama a neya'da i Dios. ¹² Se massiki panyok onnu gamita inusarna, nu iyanda sino malowanira, mabbattunoyira, e nu iyanda sino naunagganira, manawino inunag sikwara.

¹³ Wasinoy, nagyangkappayino Judyuwera a nannodoyuwa mappaanaw si inunag. Dinalodora a nusar sino angani Afu Jesus. Ino inangwara, sinapi'da sino inunag si, “Ikka a narakkatta espiritu, gafu sino pannakadama i Jesus a itulduwi Pablo, manokan.” ¹⁴ Ino nangwa si kunnenoy, ino pituwera a lallakiya abbingi Sceva a tata a pangafuwanna padi. ¹⁵ Udde sinabbino narakkatta espiritu si, “Ammuki Jesus, e massiki i Pablo, amruk kappay. Udde ikkayu, sannakayu pay?” ¹⁶ Dino'manireno lalakiya naunaggan, sinusultu'ngera e naaffutira ammin. Nabibiyaranira anna naboyanganira a nabbukal sino balay.

¹⁷ Amminino tolayira sey Efeso, Judyu anna bakkanna Judyu, diningngaddeno nakwa sino pituwera a makkakarolak, e nakatalawira ammin e dinayorangke ino pannakadama i Jesus. ¹⁸ Odduweno manguruwira a nipunnu sino narakkatta aggangwara sino nara'langanino bulundera. ¹⁹ Ino korwanira a manguruwa gumasalamangka si'in,

inampa'deno lebururera, e sinikkulanda sino nara'langanda. Ino balorino sinikkulanda, inang si limafulu rifu sino pira'da.^j ²⁰Gafu sino kunnenoy, inoodduweno tolayira a naddingngag sino sapiti Dios mappeafu ki Jesus, e inodduwennino nangurug.

Ino Gulu Sey Efeso

²¹Wasin nabalinin inoy, ngangatanni Pabloweno umangnganna sey Jerusalem a mallakad sey Macedonia anna Acaya. E sinapi'na kappaya nu masindu sinay, umangngaggappay sey Roma. ²²Nepauntaneno adwera a kaduffunanna a da Timoteo anni Erasto sey Macedonia, e nabatang sey Efeso a lubbunna Asia.

²³Sinoya tiyempoweno nangiyafuwanino dokalla gulu sey Efeso gafu sino nanguruwanino tolayira ki Jesus. ²⁴Ino nakwa, agyanino lalakiya i Demetrio a nalainga mamimpil si sinan bulawan. Oddu kappayino makilabbuwera sikwana a mangwa si sinan baleneno diosda a i Artemis, e odduweno ganansiyara gafu sinaya tarabafura. ²⁵Inamamungngeno makilabbuwera sikwana andino korwanira a gumapimpil si sinan bulawan, e sinapi'na sikwara si, “Ikkayuwa bafulungku, inammuyuwa ino tarabafutam, antuweno paggabwatanino kinaba'nantam. ²⁶Initayu i Pablo, e diningngaddawino sapitanna sino tolayira. Kunnangkelang si bakkanna diosino akwanna tolay. Odduwennino tolayira sito Efeso a nangurug sino sinapi'na, udde bakkampelang sitaw, nu ammena lud sino palulubbunna Asia. ²⁷Nu purayantam, ammena mabayag e kababannadda yo tarabafutam. Udde bakkampelang inay, massiki ino temponeno diostama i Artemis, kababannaddana kappay. Massiki i Artemis a dayawan ammina tolay, bakkampelang sito Asia, nu ammena lud si palulubbun, maarineno dayona.”

²⁸Wasin diningngaddeno sinapiti Demetrio, nabungubungutira e nekulakulawura si, “Madandayawi Artemis a diostam sito Efeso!” ²⁹Odduweno naddingngag sino sinapiti Demetrio makkiyad si nakungkulira ammina talubbun. Dino'mandara Gayo anni Aristarco a bulunira i Pablo a taga-Macedonia. Binu'bu'dera, e nalayawira ammina niyang sikwara sino pakkakarampattanda. ³⁰I Pablo, anggama a umang sinaya makitatabbag sino tolayira, udde inallangnganino manguruwira. ³¹Massiki ino korwanira a taturena probinsiya a manggam ki Pablo, nanundunira si umang massapit ki Pablo ta ammena nad mappadda sino pakkakarampattanda.

³²Ino nakkakarampattira a tolay, aggekanakanawakawira pelang, e naddadarumeno ikulawura, se ino kaodduwan sikwara, ammera inammu nu sanneno gafuna a anera sinay. ³³Ino Judyuwera, nepata'daddeno

j 19:19 Ino tata a pira'da, nabbalor si tandan si tata si aw.

tata bulunda a i Alejandro sino nara'langanino tolayira takesi itulduna si bakkannino Judyuwereno naggafuwanino gulu. Wasin natta'dag, sinengyattannera ta suminakkira ta dingngaggandeno sapitanna. ³⁴Udde wasin naimunuwanda si Judyu i Alejandro, nittatera a nikakkulawu si adwa oratta sapitanda si, “Madandayawi Artemis a diostam sito Efeso!”

³⁵Wasin ginamwangino mayor, nepasina'ngera kappelang, kasena sinapit si, “Bulungkuwa Efeso, awana tolay sito lubagga amme nangammu si ikkanetamino mimut sino templowi Artemis a medandayaw andino batuwa kakunnana a nadda'na naggabwat sey langit. ³⁶Awana tolaya dama a massapit si siri inay. Kunna mantu, suminakketam ta ammena dumaggattino gulu sitaw. ³⁷Neiyandawino adwera lalaki sitaw, gampade awana liwa'da se awana sinakora sino templotam anna awana sinapi'da si narakkat mappeafu ki Artemis. ³⁸Nu wara angganda Demetrio annino bulunna a idarum, anennino ukumira andino tatturayira sino ofisinara. Antuweno umangnganda nadda pidaruman. ³⁹Nu wara kappay pakaburungandaw, itarondaw sino awneno pakkakarampattantam takesi pattatarabbantam. ⁴⁰Maddararanak, se nu idarundetam sino turetamira sey Roma gafu sino gulu sitaw, sanneno sapitantam, a awana fustu si gafuneno inangwatam.” ⁴¹Wasin nasinduwennino sinapi'na, nepaanonanino tolayira.

Ino Nuliyanda Pablo Sey Macedonia Anna Sey Grecia

20 ¹Wasin inibbattinnino akkakungkulino tolayira, nepakkakarampatti Pablowno manguruwira e sinulduwannera takesi mattuyaggino angngurudda, kasena inanawanira e inang sey probinsiya a Macedonia. ²Dinorawanneno manguruwira sino lulubun sinay, e sinulduwannera takesi mattuyaggino angngurudda, kasena inang sey Acaya a mingngangkappay si Grecia. ³Tallu dakkangnga sinay, kasena dinandamma mattakay si bafora umang sey Siria. Udde wasin gumikka'nad, naammuwanna a nattatarabbanino Judyuwera si papatayanda. Antuweno nallipatanna e nallakara inang sey Macedonia. ⁴Ino bulunira i Pablo, i Sopatro a taga-Berea a abbingi Pirro, da Aristarco anni Segundo a taga-Tesalonica, i Gayo a taga-Derbe, da Tikico anni Trofimo a taga-Asia, anni Timoteo. ⁵Nauntera e sinaronandakami sey Troas. ⁶Se nagyangkami sey Filipos makkiyad si nasinduwennino fiyestana Tinapaya Awana Lebadurana. Wasin nasinduwen, lima aw kamiya nattakay si bafora inang sey Troas. Dinambalmiyeno bulummiyera sinay, e nagyangkami ammin sinay si talingguwan.

Ino Nada'nani Eutico Sey Troas

⁷Wasin fuwamma Sabadu, nakkakarampakkamiya mangurug takesi kanammiyeno tinapaya panandammi sino natayani Jesus, kasena

nanulduwi Pablo kiyad si tangngana gafi, se sinapi'na a manaw si kagigi'ba'na. ⁸Odduweno sirwat sino kwartuwa nakkakarampattammi sey kalekay. ⁹Nagyanino tata a buwanaka mingngan si Eutico a aggatuttud sino sawang. Wasino aggesapasapiti Pablo, nauyappani Eutico e naturug e nada'nag sino taggadda naggabwat sino mekatalluwattuneno balay. Wasin inanda inita, natayin. ¹⁰Udde inulluwi Pablo, inawakanneno natay, e kunna si, “Ammekayu maddararan, se nabiyag.” ¹¹Sinallungkami kappay sino balay e nangngangkami. Wasin nasindukamiya nangngan, netuluyi Pablo a makitatabbag sikwami kiyad si marrifarifad, kasekami inanaw. ¹²Ino buwanak, neanora sey balera, e maanggammirangke se natolay.

Ino Inangnganda Pablo Sey Mileto

¹³Waso kunnenoy, sinapiti Pablo si mauntakamiya korwana mattakay si bafora umang sey Asson, se antu, mallakagganu kiyad sey Asson e kasena makitakay sikwami.^k ¹⁴Wasin naddadarambalkami sey Asson, nattakekami ammin si bafor, e inangkami sey Mitilene. ¹⁵Waso kadarama'na, nanokami sinay e inangkami sey dammangnga Chio. E so mekadwa aw, nassippalkami sey Samos, e so mekatallu aw, ginamwangkamin sey Mileto. ¹⁶Sinapiti Pablo si ammekami massippal sey Efeso takesi ammekami matalantan sey probinsiya a Asia, se makkangkama umang sey Jerusalem. Nu damana, gumamwangkami nad sinay liyeno Pentecostes.

Ino Sinapiti Pablo Sino Pangafuwanirana Manguruwira Sey Efeso

¹⁷Wasin nagyangkami sey Mileto, nepaayi Pablowno pangafuwanirana manguruwira sey Efeso. ¹⁸Wasin ginamwangira, sinapi'na sikwara si, “Kakkolak, ammuynnino akkakokwak sin nagyanangku sitaw mangiyafu sin pitta a inangngangku sito probinsiya a Asia. ¹⁹Inangwak amminino netalakki Dios sikwaka akwan, e tagatulutulukappelanga kunnangke aripanna. Massiki nantangitak sino loloneno nakangku gafu se nadyatanak sino inangweno kasiJudyukira a ngangatandaka papatayan, ammek nelammatta akwanino anggammi Dios. ²⁰Ammuyu kappay si awana neimaggu si sapita makaduffun sikwayu sino panulduwangku sikwayu sin nammamitingantam, massiki sino bafaleyu. ²¹Ginakkurugguweno nanuldu sino Judyuwera andino bakkannira a Judyu ta ibobolira naddino liwa'da e uma'langira ki Dios anna manguruwira ki Jesu Kristo a Afutam.

²²“Sitoya, umangngak sey Jerusalem, se antuweno sinapitino Espirituwi Dios sikwak, udde ammek inammu nu sannaneno makwa

^k 20:13 Ino anggamma sapitanna kami, da Lucas.

sikwak sinay. ²³Aggaammungku pelang si mabalura'nga e madyatanak, se antuweno nepakaammuweno Espirituwi Dios sikwak sino ammina lulubbuna inangngangu. ²⁴Udde massiki nu matayak, ammek ikalaw yo angakku, se anggangkuwa balinannino nepakwa i Afu Jesus sikwaka manuldu sino nalawara damag mappeafu sino allakki Dios.

²⁵“Ikkayuwa sinulduwangku mappeafu sino patturayani Dios, ammek si ammerakunna maita. ²⁶Antu gafuna, sapitangku sikwayu sitoya, nu wara sikwayuwa ammena mesalakan, bakkanna liwakku pay yan. ²⁷Se awana ammek netuldu sikwayu sino ammina anggammi Dios a maammuwandaw. ²⁸Antu gafuna, imutandonaddino angnguruddaw, mampesino angnguruwino bafulundawira a mangurug, se ikkayuweno piniliyeno Espirituwi Dios a mimut sikwara. Lawarandawira a imutan, se ireno tolayi Dios a sinubbu'na sino adeno Abbingnga sin natayanna. ²⁹Se ammek si nanu manawakun, aneraneno gumamwanga manuldu si bakabakkan. Meampariyera si sumarona atuwa mamapatay si karnero, se angganda a darallannino angnguruwino tolayira a imutandaw. ³⁰E bakkampenalang yan, anennino bulundawira a nangurug, iraneno manuldu si siri, tantaro nu wara gammiranda sikwayu. ³¹Kunnantu, kakkolak, mappalangkayu. Ammeyu kalyawana sinutulduwantakayu si unangnga tallurun, massiki aw anna gafi, e natattangitak gafu sino allakku sikwayu.

³²“Sitoya, italattakayu ki Dios ta antuweno mimut sikwayu, se sinapi'na si allakkandetam. Damana a pattuyaggannino angnguruddaw gafu sino sapi'na, e iya'danana amminino nalawara nekarina sino ammina tolenera.

³³“Ammek nilyaw si pira'daw onnu barawasiyu, massiki inya sikwayu. ³⁴Ammuyu si ino nallingattangkungkepayino naggabwatanino ammina maawaggu andino maawino bulungkuwera. ³⁵Kunnenoyino kanayuna inangwak takesi antuweno tuntulandaw, se maawag si mallappattetam, takesi wara iduffuntam sino mawira si duffun. Dandammantammaddino sinapiti Afu Jesus a kunna si, ‘Maanggammino manga'da amma sino maa'dan.’”

³⁶Wasin nasinduwendino sinapiti Pablo, namaliturira ammina nakkararag. ³⁷Inawakanda i Pablo, e nattatarangitira a mappagikkat sikwana. ³⁸Malowingke nakanda se sinapi'na si ammeran maita. Wasinoy, netuludda sino agyananino bafor.

Ino Inangngani Pablo Sey Jerusalem

21 ¹Wasin inanawammiyeno Efesowera sey Mileto, nattakekami si bafor e naddammangkamiya inang sey Coos. Wasin metufara aw, ginamwangkami sey Rodas, kasekami kappay inang sey Patara. ²Wasin ginamwangkami sey Patara, naganino bafora umang sey Fenicia, e

antuweno nattakayammi. ³Waso aggedadamangkami, nedipa'miyeno Chipre sino padawi, e nangawwakkami sey Tiro a tata lubbunna probinsiya a Siria. Gina'dangkami sinay se antuweno pidassanda sino kargeno bafor. ⁴Dina'ngaminnino manguruwira sinay, e nagyangkami sikwara si talingguwan. Gafu se nepakaammuweno Espirituwi Dios sikwara si madyatanna i Pablo sey Jerusalem, nepipidwara a sinapit sikwana si ammena nad umang sinay. ⁵Udde wasin nadatangnginnino anomi, ginikkakkami kappelud. E amminino manguruwira annino taabbalayanira, netuluddakami makkiyad sino dappi'na bebay. Namalituggami ammin, kasekami nakkararag. ⁶Nepatakerakami sino bafor, e nuliyeran sey balera.

⁷Wasin ginamwangkamin sey Tolemaida a naggabwat sey Tiro, gina'dangkami, e inammi iteno manguruwira sinay. ⁸Waso kadarama'na, nanokami, e inangkami kappay sey Cesarea. Wasin ginamwangkami sinay, nassippalkami sey balera Felipe a gumabanyag sino nalawara damag. Antuweno tata sino pituwera a napili si'ina dumuduffun sey Jerusalem. ⁹Aneno appatira a bafalatanga abbingnga a mangibabanyag sino sapiti Dios.

¹⁰Wasin mattalingguwaninnino naganammi sinay, ginamwangino tata a gumalabbuni Dios a naggabwat sey Judea a i Agaboweno anganna. ¹¹Inappaneno sintaroni Pablo e ginakanneno kama'na annino takkinangkepay, e nekunna si, “Antuyawino kunnino Espirituwi Dios, a ‘Kunna kappayino aggakaddino Judyuwera sey Jerusalem sino makwan sintaron, kasera iyalawat sino bakkannira a Judyu.’”

¹²Anninggammi lang sinoy, nappekakallakkami andino korwanira sinay ki Pablo si ammena umang sey Jerusalem. ¹³Udde sinabbi Pablo si, “Ammekayu mattangit, se pallowandopelang yo nakangku. Massiki nu magakaddak sey Jerusalem, onnu matayak mappeafu ki Afu Jesus, ammek ammayan.”

¹⁴Wasin ammekami makafuwad sikwana, inibbattammimpelang, e sinapi'mi si, “Ino panggammani Dios, antuweno makwa nad.”

¹⁵Wasin nada'ngennino gikkatammi, naddadangkami e inangkami sey Jerusalem. ¹⁶Nebulun sikwamiyeno korwanira a manguruwa taga-Cesarea. Netuluddakami sey balera Mnason a antuneno pagyanammi. I Mnason, taga-Chipre a tata paya nabayinna mangurug.

Ino Naddorawani Pablo Sino Pangafuwanirana Manguruwira

¹⁷Wasin ginamwangkami sey Jerusalem, maanggammingke ino manguruwira a dinambal sikwami. ¹⁸Waso kadarama'na, inangkami anni Pablo a naddoraw ki Santiago. Nagyangkappay amminino pangafuwanirana manguruwira sey Jerusalem. ¹⁹Nepakimustera i Pablo, kasena sinapit amminino inangwa i Dios sino bakkannira a Judyu gafu sino nanulduwanna.

²⁰Waso diningngaddeno amminino sinapi'na, naddayawira ammin ki Dios. Udde sinapi'da ki Pablo si, “Kolak, dandammannu nad si rinifurifuweno Judyuwera a mangurug ki Jesus, e nattalaginarira ammina manuntul sino lintiyi Moises. ²¹Nadingngadda si manulduka sino Judyuwera a magyan sino lulubbunino bakkannira a Judyu ta talekkurandeno lintiyi Moises. Sinapi'nu kanu si ammera nad pakugitino aana'dera anna ammera nad tuntulannino gagangetama Judyu. ²²Maammuwanda a maammuwanino gamwangannu sitaw. Sanna mantuweno akwantam ta maammuwanda si tuntulannu kepayino gagangetam? ²³Kunnayawino anggammiya akwannu. Aneno appatira a lallaki sitawa gababalininnino nesapatara ki Dios. ²⁴Bulunannuwera a umang sino Templo ta mesapakka sino akwanda a mappabaggaw sino baggira, kasem paganino partinda takesi damara a mappausip sino padiyera a pimunuwan si nabalininnino sinapatanda. Nu kunnenoyino akwannu, maammuwan amminino tolayira si ammena gakkuruwino diningngadda mappeafu sikwam, se aggitanda si nattalaginagga a manuntul sino lintiyi Moises. ²⁵Udde mappeafu sino bakkannira a Judyu a mangurug, antu pelang yawino netura'mi sikwara a tuntulanda nad. Ammera nad kanannino newa'lat sino sinandiosira onnu ino ada onnu ino lamana ammena naariyeno adana. E ammera nad makidurug si bakkanna atawara.”

²⁶Antuweno si kadarama'na, nebuluni Pablo sino appatira a lallaki, e nesapat sikwara sino inangwara a mappabaggaw sino baggira, kaseira inang sino Templo. Netulduwi Pablo sino padiyeno kabalinanneno nesapatara, takesi antuneno pamartiyanda anna pappausipanda.

Ino Nano'manda Ki Pablo Sino Templo

²⁷Wasin mappitu awin, naganino korwanira a Judyu a naggabwat sey Asia a nakaita ki Pablo sino Templo, e sinussuwandeno tolayira ta do'manda i Pablo, ²⁸e nekokwara a nassapit si, “Ikkayu bufulummiya gagagaka i Israel, umangkayu taw ta duffunandakami. Se iyawa tolayino manuldu si ammina tolay si palulubbun si narakkattetama Judyu, anna narakkakkappayino lintiyi Moises anyo Templotam. Sitoya, nedagga'na a dinakkutan yo Templotam, se nepatallungngeno bakkanna Judyu.”¹ ²⁹(Sinapi'denay, se naitara a nebuluni Pablo sino taga-Efeso a i Trofimo, e aridda si nepatallungnga sino Templo.)

³⁰Ammena mabayag e nakungkul amminino tolayira sey Jerusalem. Nalayawira a inang sino Templo, e dino'manda i Pablo. Binu'bu'da a nelawan sino Templo. E neaku'danino Templo. ³¹Papatayandan naddi Pablo, udde

¹ 21:28 Kammarallanna Judyu nu sumallungino bakkanna Judyu onnu Gentil sino Templora. Sino lintidda, nu wara bakkanna Judyu a sinallung sinay, damara a papatayan.

aneno nangipakaammu sino komanderna sindaluwera a taga-Roma a maguluweno tolayira. ³²Nalana nayino komander si sindalunera annino kapitanda e nalayawira a inang sino katolayan. Waso initeno tolayireno sindaluwera, nibbattendeno manusultuk ki Pablo. ³³Dino'manino komanderi Pablo e nepagakanneno kama'na si adwa a kawad, kasena nebebut sino tolayira si, “Inya yawa tolay? Sanneno inangwana?” ³⁴Naddadarumeno ikulawura, e ganawawira, antuweno amme maalimutaranino komanderino kakuruwanna. Gafu sinoy, sinapi'na sino sindalunera si iyanda sino kampora. ³⁵Wasin aneran sino addan, ina'lidda i Pablo se ilalassetino tolayira gafu sino bungu'da. ³⁶Dumadandanira a mikakkulawu si, “Papatayantam!”

Ino Nana'daggani Pablo Sino Baggina

³⁷Wasin itallundan naddi Pablo sino kampora, sinapiti Pablo sino komander si, “Ayaw abbu yo sapitangku sikwam.”

Sinabbino komander si, “Inammum ikka a maddamit si Griego? ³⁸Ariggu si ikkeno taga-Egipto a nakiyubat sino gubiyernu si'in, a inang sey kalolowata nifuyut sino appatarifuwera a lallakiya gumapapatay si tolay.”

³⁹“Bakkannak,” kundi Pablo, “se Judyuwak e neyanakak sey Tarso a lubbunna probinsiya a Cilicia, e awana ammena nangammu sino lubbungku. Ammena kad dama ta aneno sapitangku sino tolayira?”

⁴⁰“Damana,” kunnino komander. Natta'daggi Pablo sino addan, e sinengyattanneno tolayira ta suminakkira. Wasin sininakkiran, naddamit sino a'landa si Hebreo a dami'na Judyu, e nekunna si,

22 ¹“Ikkayuwa a'ama anna kakkolakku, dingngaggandaw yo sapitangku ta itandaw nu wara narakkat si inangwak.” ²Wasin diningngadda si Hebreoweno dami'na, nansasinakkira. E netupakki Pablo a nassapit si, ³“Ikkanak, tatappaya Judyu a neyanak sey Tarso a lubbunna Cilicia, udde sito Jerusalemno nadalangu. I Gamalielino nanuldu sikwak, e inillalappattanna a nituldu sikwak sino lintiyino gagginafutamira. Nattalaginarappaya masserbi ki Dios a kakunnayu. ⁴Antu gafuna, pinadyatangkuweno manguruwira ki Jesus, kiyad si nepapapatekino korwanira. Massiki bafabbayira onnu lallaki, dino'mangu e nepabalugguwera. ⁵Damenno afafuna padi andino pangafuwantamira a ta'daggan si gakkurug yo sapitangku, se ireno nanga'da sikwak si turak ta iyangku sino kasiJudyutamira sey Damasco, takesi damaka mano'ma sino manguruwira ki Jesus sinay. Inangngak sinay ta appangkuwera e iyangkuwera sito Jerusalem a aggakawad, takesi makastiguwera.”

Ino Nassapitani Pablo Sino Nanguruwanna

(In. 9:1-19; 26:12-18)

⁶Sinubburani Pabloweno sinapi'na si, “Wasin agyanak sey dalan si tangnganawa makkatam sey Damasco, kaka'meng kelang nalebaddanak

si mangngilikilita baggawa naggabwat sey langit. ⁷Naletwarak e diningngagguweno damita nekunna sikwak si, ‘Saulo, Saulo, mayan padyatandak?’ ⁸‘Inyaka, Afu?’ kungku. ‘Ikkanaki Jesus a taga-Nazaret a padyatannu,’ kunna. ⁹Ino bulungkuwera, initareno baggawa mangngilikilit, udde ammera naawatanino sinapitino naddamit sikwak. ¹⁰Sinapikku kappay sikwana si, ‘Sanneno anggammuwa akwangku, Afu?’ E nesomba'na sikwak si, ‘Matta'dagga ta umangka sey Damasco, e ananeno mituldu sikwam sino ammina dinandammi Dios a akwannu.’ ¹¹Nalappattak sino nangitangku sino mangngilikilita baggaw, e kinewiddakino bulungkuwera a neyang sey Damasco.

¹²“Nagyanino tata lalaki sinaya minggan si Ananias a nattalaginara manuntul si ammina lintiddam, e dayawan amminino kasiJudyutamira sey Damasco. ¹³Inang sikwak e natta'dag sino aruruggu, e sinapi'na si, ‘Kolaka Saulo, makaitakammanin!’ Assapi'langi Ananias sinoy, nabbaggawino angngitak, e initaki Ananias. ¹⁴E sinapi'na sikwak si, ‘Ino Dios a dinayawino gagginafutamira, piniliraka takesi ammunnuweno anggamma anna itannuweno nadosana Abbingnga a masserbi sikwana anna dingngaggannu kappayino dami'na. ¹⁵Se ikkaneno mangipakaammu si ammina tolay sino nadingngangngu anna naitam. ¹⁶Ma, annamata taronannu? Gumabwakka ta umangka mappabawtisar, e marangka si duffun ki Jesus takesi mapakomanino liwa'nu.’”

Ino Nadundunani Pablo A Manuldu Sino Bakkannira A Judyu

¹⁷Wasinoy, sinapikkappayi Pablo si, “Wasin nuliyak sey Jerusalem, inangngak nakkararag sino Templo, e agyanino nepaita i Dios sikwak si kunnangeke tenap. ¹⁸Nappadda i Afu Jesus sikwak, e sinapi'na si, ‘Kangkamannu! Manokan sito Jerusalem, se ino tolayira sitaw, ammerana kuruwannino sapitannu mapeafu sikwak.’ ¹⁹Udde sinabaggu si, ‘Afu, tantaro nu kuruwanda'nga, se inammura si ikkanakino sinallung sino sinagogarera, e dino'mangkuweno manguruwira sikwam, e nepabaluggu anna nepasiwa'wakuwera. ²⁰E ammura kappay si inanggangkuweno inangwara a namapatay ki Esteban a tistigum, se agyanak sinaya nimut sino barawasiyeno namapatayira sikwana.’ ²¹Udde sinombati Jesus sikwak si, ‘Manoka lud, se dundunantaka si aroyu ta angka tulduwanino bakkannira a Judyu.’”

²²Ino tolayira a nakkakarampat sinay, naddingngaggira ki Pablo makkiyad si sinapi'nenno mapeafu sino bakkannira a Judyu. Udde wasin diningngadda, nekulawura a nassapit si, “Papatayantam! Ammena mepangngat si mabiyag yana tolay!”

²³Nakakulakulawuwera e newayawayawaddeno barawasirera anna niburayitira si lafuk sey kalekay gafu sino bungu'da. ²⁴Nepetallungino komander sino sindalunera i Pablo sino kampa, e sinapi'na si

siwa'wattanda nad takesi ipunnuneno gafuneno nabbungubungutanino Judyuwera sikwana. ²⁵Udde wasin nerappa'da i Pablo e siwa'wattanda nad, nassapiti Pablo sino kapitanna sindaluwa aggata'dag sinay si, “Wara kalintiyandawa mabbe'bek si tolaya Roma a ammena kepay naimbistigar?”

²⁶Wasin diningngaggino kapitanino sinapiti Pablo, inang sino komander, e sinapi'na si, “Dandammanu naddino akwannu sinaya tolay, se tolaya Roma kanu.”

²⁷Inangngino komander ki Pablo e nebebu'na si, “Sapitannu sikwak nu gakkuruwa toleka a Roma.”

“On,” kunni Pablo.

²⁸E nekunnino komander si, “Odduweno nagastuk kasek nebilang si tolaya Roma.”

“Udde ikkanak, gagangayaka Roma se neyanakaka tolaya Roma,” kunni Pablo.

²⁹Wasinoy, ino sindaluwera a massiwa'wa'nad ki Pablo, nappa'niyera. Massiki ino komander, nakatalopay se nepagakanneno tata tolaya Roma.

Ino Ina'langani Pablo Sino Pangafuwanirana Judyu

³⁰Waso kunnenoy, anggangkepayino komandera maammuwano kakuruwanino nidarumanino Judyuwera ki Pablo. Antu gafuna, waso metufara aw, nepakakarampa'nenno pangafuwanirana padi andino korwanira a afafuna Judyu. Wasin nakkakarampattiran, nepaarineno kawari Pablo e nepeyangnga sino nara'langanda.

23 ¹Sinulangngani Pablwenno pangafuwanira, kasena nekun si, “Kakkolakku, kiyarino nabiyayangku, amminino inangwak, dinandangkuwa nalawad sino a'langi Dios.” ²Wasinoy, i Ananias a afafuna padi, sinapi'na sino tolayira a ara'ni ki Pablo ta tappapandeno wangi'na. ³E sinapiti Pablo sikwana, “Ikka a sinan ukum, tappapandaka pena i Dios. Se aggatuttugga sitana mangukum sikwak mappeafu sino lintiddam, gampade kinontaramino lintig se sinapi'nu si matappapak.”

⁴Sinapitino tolayira a ara'ni ki Pablo si, “Iyatatalnuweno afafuna padiyi Dios.”

⁵E nekunni Pablo si, “Kakkolak, ammek ma'lud inammu si antuweno afafuna padi. Nu inammu'ngad, amme'ngad sinapitino kunnenoy, se aneno neturak sino sapiti Dios a ‘Ammekayu massapit si narakkat mappeafu sino pangafuwanino lubbundaw.’”^m

⁶Waso kunnenoy, gafu se inammuwi Pablo si Saduceoweno korwanira a pangafuwan anna Fariseoweno korwan, nekokwana a nassapit si, “Kakkolakku, Fariseowappay, e kunna kappayino gagginafukira.

^m 23:5 Exodo 22:28

Antu gafuna a ayawak sitawa maimbistigar, gafu se innanamangku si mangngangoliyeno natayira.”

⁷Assapi'langi Pablo sinoy, masasarombatinnino Fariseowera andino Saduceowera, se nassarulyatino nakanda. ⁸(Se ino Saduceowera, ammera kuruwan si mangngangoliyeno natayira, ammera kuruwan si wara anghel, anna ammera kappay kuruwan si wara kararuwana tolay. Udde ino Fariseowera, kuruwanda ammin yaw.) ⁹Nekokwara lullangino nakkulawu. Ino korwanira a Fariseo a marmesturuna lintig, natta'daggira a nipatut sino ana sino nakanda, e sinapi'da si, “Awana dingngammi si narakkatta inangwana yan. Se nu wara naddamit sikwana si anghel onnu korwana ammena maita, awana rakka'nenay.”

¹⁰Waso kunnenoy, nedagga'da lullanga massasarombat makkiyad si naddaranino komander tantaro nu pappipi'ngetanda i Pablo. Antu gafuna, dinundunnenno sindaluwera a miyanaw ki Pablo takesi iyanda sino kampora.

¹¹Sinoya gafi, nappadda i Afu Jesus ki Pablo e sinapi'na si, “Ammeka mattalaw, Pablo, se ta'dagganna'ngad sey Roma, a kunna kappayino inangwam sito Jerusalem.”

Ino Pattatarabbanino Judyuwera A Mamapatay Ki Pablo

¹²⁻¹³Waso kadarama'na, ayanino nasuruk si appatafuluwera a Judyu a nattatarabba mamapatay ki Pablo. Nesapatara si ammera mangngan anna uminum kiyad si ammera mapapatayi Pablo. ¹⁴E inangngira sino pangafuwaniwana padi andino korwanira a pangafuwanna Judyu, e sinapi'da si, “Gakkuruwingke a ammekami mangngan anna uminum kiyad si ammeme mapapatayi Pablo. ¹⁵Kunna mantu, ikkayu andino korwanira a pangafuwan, manundungkayu si umang massapit sino komander ta peyangnga i Pablo sitaw takesi bistigarandaw si nalawad. Lakkappammuna sey dalan ta papatayammi liyena gumamwang sitaw.”

¹⁶Udde ino panganakanni Pablo, a abbingino kola'nga a bafay, naammuwanneno nattatarabbanino Judyuwera, e inang sino kampoweno sindaluwera a nattattifug ki Pablo. ¹⁷Inayani Pabloweno tata kapitan, e sinapi'na sikwana, “Itulunnu abbu yo buwanak sino komander se ana kanuweno itulduna sikwana.”

¹⁸Netulurino kapitanino buwanak sino komander, e sinapi'na sikwana si, “Ino balura i Pablo, inayannak e nepeyangnga sikwak yaw buwanak sikwam, se ana kanuweno sapitanna.”

¹⁹Wasinoy, kinewirino komanderino buwanak, e neyangnga sino bakkang, kasena binebut si, “Sanneno sapitannu sikwak?”

²⁰E sinapitino buwanak si, “Ayanino Judyuwera a nattatarabba marang sikwam si peyangngu kanuna i Pablo sino pammamitinganda nu daramat. Ino rasonda, bistigaranda kanu si nalawad. ²¹Udde ammemira

nad kuruwan, se aneno nasuruk si appatafuluwera a mallakkap sikwana, a nesapatarangke si ammera mangngan anna uminum kiyad si ammera mapapatay. Naddadaniran, taronanda pelang si onannu.”

²² E sinapitino komander si, “Ammem sapitan si korwan si wara sinapi'nu sikwak.” E nepaanoneno buwanak.

Ino Niyangnganda Ki Pablo Ki Gobernador Felix

²³ Wasin inanawinnino buwanak, inayanino komanderino adwera a kapitanna e nekunna si, “Itulduyu sino adwatutira a sindalu andino adwatutira a sissasayyang andino pitufuluwera a sikkakabayu ta maddadanirana a umang mitulud ki Pablo sey Cesarea. Gumikkakkayuna nu alas nuwebe nu gafi. ²⁴ Idadanandopayi Pablo si kabayuwa pattakayanna. Itandopay takesi awana narakkat si makwa sikwana kiyad si iyamwandaw ki Gobernador Felix.” ²⁵ Nanurak kappayino komander ki Gobernador Felix, e netura'nga si,

²⁶ “Afu Gobernador Felix, ikkanaki Claudio Lisias a nanurak sikwam.

²⁷ Manantokayu pay sitan? Iyana tolaya nepetuluggu sikwam, dino'manino Judyuwera e papatayanda nad. Udde wasin naammuwangku si tolaya Roma, inangkami andino sindalukira a nisalak sikwana. ²⁸ Gafu se anggangkuwa maammuwan nu sanneno nidarumanda sikwana, neyangku sino pangafuwana. ²⁹ Udde wasin binistigarda, naammuwangku si awana liwa'na a pamapatayanda sikwana onnu kebaluranna, se mappeafu pelang sino lintidda a Judyuweno nidarumanda sikwana.

³⁰ Wasin naammuwangku si nattatarabbaninnino Judyuwera a papatayan, kinangkamangkuwa nepeyang sikwam. Netulduk sino naddarumira sikwana si ikkeno pidarumanda. Antuwen inoy.”

³¹ Wasin gafenin, kinuruwino sindaluwereno sinapitino komander, e inappara i Pablo e neyanda sey Antipatrisa. ³² Wasi kadarama'na, nuliennino nallakarira a sindaluwera sino kampa sey Jerusalem, e ino nakkabayuweranino nitulud ki Pablo. ³³ Wasin ginamwangiran sey Cesarea, neya'dareno turak sino gubernador, e nealawa'da i Pablo sikwana. ³⁴ Binaseno gubernadorino turak, kasena nabbebut ki Pablo nu sanneno probinsiya a neyanakanna. E sinapiti Pablo si taga-Cilicia. ³⁵ E kunnino gubernador sikwana, “Kasetakana mantu bistigaran nu gumamwangino nidarumira sikwam.” E sinapi'na si magwardiyani Pablo sino balaya nepaangwa i Ari Herodes.

Ino Nidarumanino Judyuwera Ki Pablo

24 ¹ Wasin nalla'wutino lima aw, inangngira sey Cesarea ino afafuna padiya i Ananias andino korwanira a pangafuwanna Judyu. Agyanino tata a abugaduwa mingngan si Tertulo a nebulun

sikwara. Inangngira ammin ki Gubernurador Felix a midarum ki Pablo. ²Wasin nepaayadda i Pablo, sinapiti Tertulo ino pamaliwa'da sikwana. Sinapi'na si, “Afu Gubernurador, gafu so kinalaingnguwa matturay sikwami, nabayinna nassiyankkami, se odduwa inangwama pallawarammiya talubbun. ³Maanggangkamingke ammin gafu sino nalawara inangwam, e kanayungkamiya mappasalamat sikwam. ⁴Ammemi anggam si matalantangka, udde dingngaggannu abbu si bisangngino sapitammi.

⁵“Iyawa tolay, antu pelangino manga'da si narakkat, se kinungkulneno Judyuwera si palulubbun. Antu kappayino tata a afaweno sumuntulira sino tulduweno tolaya taga-Nazaret. ⁶Dakkutanna naggappayino Templomi sey Jerusalem, udde dino'mammi, [se anggammiya tuntulannino lintimmiya mimbistigar sikwana. ⁷Udde ginamwangi Komander Lisias e nelasse'na i Pablo sikwami. ⁸E sinapi'na si umangkami sitaw ta idarummi sikwam.]ⁿ Nu bistigarannu yawa tolay, maammuwannu pena si gakkuruwino sapitammi sikwam.” ⁹Ino bulunna kappaya Judyu, sina'dagganda si gakkurug amminino sinapi'na a nappaliwat ki Pablo.

Ino Nanombatani Pablo Sino Nidarumanda Sikwana

¹⁰Wasin nabalniran, sinengyattanino gubernadori Pablo ta mepataliya maddamit, e nekunni Pablo si, “Afu Gubernurador, ammu si nabayaggana matturay anna mangukum sikwamiya Judyu. Antu gafuna a maangammaka manombat sino nidarumanda sikwak sikwam. ¹¹Naladda a maammuwannu sino tolayira nu gakkuruwino sapitangu se awangkepay kadwafulu si adwa a awa nalla'wut kiyad sin inangngangu sey Jerusalem a maddayaw ki Dios. ¹²E awaningke a nita sikwaka makisosombat sino Templo, onnu mappagagarunut sino tolayira sino sinagogera onnu massiki sino korwanira a naganangu sey Jerusalem. ¹³Bakkanna gakkuruwino nidarumanda sikwak se awana pamakurudda. ¹⁴Udde gakkuruwino tata a sinapi'da, a tuntulangkuweno annuldu mappeafu ki Jesus a kunda si tanganan anna bakkanna gakkurug. Gampade antuweno addayok sino Dios a dinayokappayino gagginafumiya si'in. E kuruwangku kappay amminino lintiyi Moises anna amminino neturakkino gumalabbunira i Dios si'in. ¹⁵Innamangku si pangngangolinna i Dios amminino natayira, massiki ino narakkattira andino nalawarira, a kunna kappayino kuruwanda. ¹⁶E gafu se antuweno innanamangku, gakkuruwangkungke a mangwa si nalawad, takesi awana palliwatangu ki Dios anda sino tolayira.

ⁿ 24:8 Ino bagga'na yaw [...], awan sino korwanira a manuskritu sino dami'na Griego.

¹⁷“Wasin pipidya runa ammek inang sey Jerusalem,^o inangngak sinaya nanga'da si piraka duffummi sino bulummiyera a mawag si duffun, anna ana kappayino iya'dak ki Dios. ¹⁸E antuwennino a'akwangku sino Templo sin dina'ngarakino Judyuwera a taga-Asia. Nabalingkunnino gagangemiya mamaggaw. Awana oddu si tolay sinay e awana nakkanawakaw. ¹⁹Udde ira a taga-Asia, ira naddino umang sitawa mangidarum sikwak nu gakkuruwa wara ipaliwa'da sikwak. ²⁰Udde nu awan, massiki ino tolayira sitaw, sapitanda nad nu wara inammuwanda si liwakku sin ina'langak sikwara sey Jerusalem. ²¹Ino pelang sinapikku sino nara'langanda, nekokwaka nassapit si, ‘Ayawak sitawa maimbistigar, gafu se innanamangku si mangngangolineno natayira.’”

²²Wasinoy, gafu se odduweno inammuwi Gubernurador Felix mappeafu sino tulduwi Jesus, nepaibba'nenno pimbistigaranda ki Pablo, e nekunna si, “Ammeyu abbu, ta gumamwangi Komander Lisias, kasetaka usiyan.” ²³E sinapi'na sino kapitanna sindalu ta pagwardiyara i Pablo, udde wayawayanda si bisang, e ammera iyallangngino umangnganino bulunnera a manuffun sikwana nu wara maawangnga.

Ino Pidwa I Pablo A Ina'lang Ki Gubernurador Felix

²⁴Wasin nalla'wutino pipidya aw, nuliyi Gubernurador Felix annino atawana a Judyu a i Drusila. Nepaayangnga i Pablo takesi dingngagganda payino sapitanna mappeafu si angngurug ki Kristo Jesus. ²⁵Udde wasin nanulduwani Pablo sikwana mappeafu sino nalawara aggangwa, ino paffuwaddan naddino tolayira sino baggira, andino gumamwanganneno awa pangukumani Dios si tolay, nakatalawi Felix e sinapi'na si, “Kunden abbu. Ayantakammanna nu tata si aw.” ²⁶Dayandananni Felix a paayi Pablo ta tatabbanna, udde ino ana sino nakamma, anggamma si pasussukan naddi Pablo si pirak.

²⁷Waso nalla'wutino adwarun, nepataliyi Porcio Festo ki Felix a naggubernador. Udde wasin inanawinni Felix, ammena nepalawani Pablo sey abbaluran, takesi aangammannino Judyuwera.

Ino Ina'langani Pablo Ki Festo

25 ¹Waso kunnenoy, ginamwangi Festo sey Cesarea a maggubernador sinaya probinsiya. Wasin paka'lunan, naggikkata inang sey Jerusalem. ²E wasin ginamwang sinay, ino pangafuwanirana papadi andino afafuweno Judyuwera, inangngira sikwana a nidarum ki Pablo. E nappekakallakkira ki Festo ³si peyangnga i Pablo sey Jerusalem,

^o **24:17** Annamma runino natta'lib kiyad sin inangngani Pablo sey Jerusalem a niyakkurug sino nekarina (18:22). Asama runino natta'lib kiyad sin nammitinganna sino apostolira annino pangafuwanirana mangurug (15:1-29).

se gakkadda a lakkappan sey dalan ta papatayanda. ⁴Udde sinabbi Festo si, “Aggabaluri Pablo sey Cesarea, e malanaka muli sinay. ⁵Massiki mabbafulungkami andino korwanira a tattureyu ta idarunda sinay nu wara liwa'na.”

⁶Nagyani Festo sey Jerusalem si walu onnu tafulu aw, kasena nuli sey Cesarea. Wasin kadarama'na, inang sino kwartuwa attatarabbanda si asonto, e nepaayangnga i Pablo sinay. ⁷Wasin ginamwanginni Pablo, ilebaddino Judyuwera a naggabwat sey Jerusalem, e nadammattिंगke ino nepaliwa'da sikwana. Udde awana pamakurudda sino ipaliwa'da sikwana.

⁸Sina'daggingkepayi Pabloweno baggina, e nekunna si, “Awaningke a nalliwatangu sino lintimmiya Judyu onnu sino Templomi. Awangkappay nalliwatangu sino lintiyino Emperador sey Roma.”

⁹Udde gafu se anggammi Festo a aangammannino Judyuwera, sinapi'na ki Pablo si, “Anggammuwa umang sey Jerusalem ta sinayino pangusiyangu sino nidarumanda sikwam?”

¹⁰Udde sinabbi Pablo si, “Ammek anggam, se ayawakun sitaw, e sitawino pangukumannu nad sikwak, se ikkeno piniliyeno Emperador a mangukum. Aggaammunnu kena si awana liwakku sino Judyuwera. ¹¹Nu wara nalliwatangu si pamapatayanda sikwak, ammek mappekakallak si meli'wak. Udde nu awana kakuruwanneno nidarumanda sikwak, awana kalintiyano massiki inya a tolaya mangiyalawat sikwak sikwara. Arangngangu si uma'langak sino Emperador sey Roma ta antuweno musig sikwak.”

¹²Waso kunnenoy, sinatabbi Festoweno tatturayira a nanuffun sikwana, kasena sinapit ki Pablo si, “Inarangnguwa uma'lang sino Emperador sey Roma, e peyantakan sikwana.”

Ino Ina'langani Pablo Ki Ari Agripa

¹³Ammena nabayag, ino ariyeno Judyu a i Agripa annino kola'nga a bafaya i Bernice, ginamwangira sey Cesarea se angganda a itanino bawuwa gubernador a i Festo. ¹⁴Wasin pipidya awiran sinay, sinapiti Festo ki Ari Agripeno mapeafu ki Pablo. Sinapi'na si, “Ayawino tata a balud sitawa inanawani Gubernador Felix. ¹⁵Wasin nayakan sey Jerusalem, inang sikwakino pangafuwanirana padi andino korwanira a pangafuwanna Judyu a nidarum sikwana. Inaranda si onangkuweno katayanna. ¹⁶Udde sinabbagu si bakkanna gagangemiya Roma a mangiyalawat sino nedaruma tolay sino korwanira ta makastigu nu ammena kepay nausig. Maawag si uma'lang abbu sino nidarumira sikwana takesi damana a ta'daggingkepayino baggina. ¹⁷Wasin ginamwangira sitaw, ammek nattalantan, nu ammek lud inang sino attatarabban si kadarama'na, e nepaayagguwi Pablo. ¹⁸Naddamitino

nangidarum sikwana. Ariggu si wara nadammat si ipaliwa'da sikwana, gampade awan. ¹⁹Ino pelang nassarombatanda, mapeafu sino angngurudda a Judyu anna mapeafu sino natay a i Jesus a kunni Pablo si nangngangoli. ²⁰Gafu se ammek ammuwa mimbistigar si kunnayan, binebukku ki Pablo nu anggama a umang sey Jerusalem ta antuweno kaimbistigaranna. ²¹Udde ammena anggama, se ino anggama, mebalud sitaw kiyad si ino Emperador sey Romeno musig sikwana. Antu gafuna, nepaindaggu makkiyad si wara wayaka mappetulud sikwana sino Emperador.”

²²Wasinoy, sinapiti Agripa ki Festo si, “Anggangu nadda dingngaggan inaya tolay.”

“Nu daramatinna mantu,” kunni Festo.

²³Waso kadarama'na, inanda Agripa anni Bernice sino attatarabbanda, e nangipaitera si kedayawanda. Nebulunino komanderirana sindalu andino bafa'nangngira a tolay sinaya lubun. Wasino sinallungira, inayani Festowi Pablo. ²⁴Sinapiti Festo si, “Ikka Ari Agripa anna ikkayu ammina ana sitaw, iyawa tolaya aggitandaw, antuweno nedarumino Judyuwera sitaw andino Judyuwera sey Jerusalem, a ikakkulawura ammin si ammena naddinna matolay. ²⁵Awana naammuwangu ki liwa'na a mepangngat si ipatena, udde gafu se inarangnga si uma'lang sino Emperador sey Roma, nadandangku si petulud sinay. ²⁶Udde awana ammu si fustuwa iturakku sino Emperador mapeafu sikwana. Antu gafuna, nepaa'langku sikwayu ammin, kumarallingke sikwam Ari Agripa, takesi nu warana mafu'ngaddantam sikwana, warana iturakku. ²⁷Se ammena mepangngat si iyalawakku sino Emperadorino tata balud nu awana kedarumanna.”

Ino Nana'daggani Pablo Sino Baggingankepaya Ki Ari Agripa

26 ¹Wasin kunneno, kunni Agripa ki Pablo si, “Damama massapit sino anggamu.” Nesengyatti Pabloweno kama'na sino tolayira, kasena neyafuwa maddamit, e nekunna si, ²“Ikka Ari Agripa, nalawad se ayoka sitaw ta dingngaggannu payino itabaggu sino ammina pidarumanino kasiJudyutamira sikwak. ³Se ammu si ammu amminino gagangetama Judyu annino passasarombatantam. Arangngangu sikwam ta dingngaggandak abbu.

⁴“Ammu amminino kasiJudyutamireno katotolek kiyad sin neyanakangku, sino lubuna dinokallangu anna sey Jerusalem a nadalangu. ⁵Nu angganda, ammura a sapitan, se ammura si kiyad si'in nesapatak sino Fariseowera, a ireno katalanggaddan sino aggangwatama Judyu. ⁶Sitoya, ayawak sitawa mausig gafu se minnamamak si gakkuruwanni Diosino nekarina sino gagginafutamira si'ina pangngangolinnaneno natayira. ⁷Amminino kasiJudyutamira,

maddandayawira ki Dios si aw anna gafi, se innanamanda si mesapatira sino nekariyi Dios si'in. Udde Afu Ari, gafu se kuruwangku si neyakkuruwinnino nekariyi Dios, antuweno pidarumanda sikwak. ⁸Ikkayu ammin sitaw, mayan natu'nakkayungke a mangurug si pangngangolini Diosino natayira?

⁹“Massiki ikkanak, ino dinandangku si'in, nalawad nu gakkuruwangkungke a makkontara sino manguruwira ki Jesus a taga-Nazaret. ¹⁰Kunnenoyino inangwak sey Jerusalem. Odduweno tolayira i Dios a nepabaluggu, se nea'deno pangafuwanirana padiyeno turek. E sin sinapi'da si mapapatayira, inanggammangku kappay. ¹¹Namipidyaka inang sino sinagogera ta kastigungkuweno manguruwira ta patutanguwera a mattalekkud sino angngurudda. Gafu se nao'ganino bungukku sino manguruwira, inangngak si korwana lulubbuna mappadyat sikwara.”

Ino Nassapitani Pablo Sino Nanguruwana

(In. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Sinapikkappayi Pablo si, “Antu gafuneno inangngangku sey Damasco a mano'ma sino manguruwira ki Jesus sinay, se aneno neya'deno pangafuwanirana padiya tureka mano'ma. ¹³E wasin agyangkami kepay sino dalan si tangnganaw, Afu Ari, initakino baggawa mangngilikilita naggabwat sey langita nabaggawingke amma sino sinag. Linebannakami andino bulungkuwera, ¹⁴e naletwaggami ammin. E agyanino diningngagguwa damita naddamit si dami'na Hebreo, a sinapi'na si, ‘Saulo, Saulo, mayan padyatannak? Ino baggimungkepayino padyatannuwa mangontara sikwak.’ ¹⁵E sinapikku si, ‘Inyaka, Afu?’ E sinapi'na si, ‘Ikkanaki Jesus a padyatannu. ¹⁶Gumabwakka, se ino gafuneno nappaddangku sikwam, pinilitaka a aripangkuwa umang mangipakaammu sino tolayira sito nappaitangku sikwam sito aw annino ipaita'nga sikwam naso maddagguna aw. ¹⁷Dundunantaka a manuldu sino kasiJudyumira annino bakkannira a Judyu, e nu sanneno akwanda sikwam, imutantaka. ¹⁸Tulduwannuwerana takesi maammuwandeno mappeafu sikwak ta talekkurandeno narakkat e mabaggawanino nakanda. Nu talekkuranda i Satanas a matturay sikwara e a'langanda i Dios e manguruwira sikwak, mapakomanneno liwa'dera e mebilangira sino piniliyera i Dios si tolena.’ Antuweno netulduwi Afu Jesus sikwak.”

Ino Nassapitani Pablo Sino Inangwana

¹⁹Wasinoy, sinubburani Pablowno sinapi'na si, “Kunna mantu, Ari Agripa, kinuruggungke ino sinapiti Jesus sin nappaitanna sikwak. ²⁰Neyafuka nanuldu sey Damasco, kasena sey Jerusalem anna sino palulubbunna probinsiya a Judea, kasek kappay nanuldu sino bakkannira

a Judyu. Ino netulduk sikwara, ibobolira naddino liwa'da ta uma'langira ki Dios, e mangwera nad si nalawara pamakurudda si gakkuruwingke a nabboboliyeran. ²¹Gafu se kunnenoya netulduk, dino'mandakino kasiJudyutamira sino Templo, e papatayanda'ngad. ²²Udde makkiyad sitaw, dinuffunandaki Dios, e antu gafuna, matta'daggak sito a'landaw sito ingkein. Mangipakaammuwak sino mappeafu ki Dios sino ammina tolay, ba'nang onnu pobiri, e ino ipakaammuk, kunna kappayino sinapiti Moises andino korwanira a gumalabbuni Dios si'ina makwana. ²³Se nelabbunda si maawag si madyatanino Kristo a dundunanni Dios, kasena matay. E nelabbunda kappay si antuweno mapalunguwa mangngangoli ta waldanneno nakammimo tolayira, Judyuwera annino bakkannira a Judyu, mappeafu sino kesalakanda.”

²⁴Wasin sinapiti Pabloweno kunnenoy, nekokwa i Gobernador Festo a nassapit si, “Nansekkann, Pablo! Nepanse'daka yan odduwa adalnu!”

²⁵Udde sinabbi Pablo si, “Ammek inanset, Afu Gobernador, se gakkurug ammin yo sapitangku. ²⁶Ammuk si aggaammuni Ari Agripa amminino mappeafu sitaw, se ammera neimadda inangwa. Antuweno sapitangkungke sikwana si kunnayaw. ²⁷Ari Agripa, kuruwannuweno sinapitino gumalabbunira i Dios si'in? Ammuk si kuruwannu.”

²⁸Udde sinabbi Agripa si, “Ma, ino anggamu e pabbalinnak si Kristiyano ingkein?”

²⁹“Massiki ingkein onnu mabayaggepay,” kunni Pablo, “ikkayu ammina maddingngag sikwak sito aw, ikararaggu ki Dios ta manguruggayu ammin ki Jesus a kunna pay sikwak, ta mekunnakayu sikwak, fera sito gakaggu.”

³⁰Wasinoy, natta'daggino ari annino gubernador anni Bernice andino korwanira, ³¹e nanawiran. E mattatarabbira a massapit si, “Awana inangwa inaya tolay si kebaluranna onnu katayanna.”

³²E sinapippayi Agripa ki Festo si, “Melawanin nad inaya tolay nu ammena inarang si uma'lang sino Emperador.”

Ino Umangnganda Pablo Sey Roma

27 ¹Wasin nada'ngennino awa umangngammi anni Pablo sey Italia, neyalawa'da i Pablo annino korwanira a balud ki Julio, tata a kapitanino sindaluwera a minggan si Kompanyana Emperador. ²E inangkami natakay si bafora naggabwat sey Adrumeto a massisippal sino lulubbunna probinsiya a Asia. Nebulun sikwamiyi Aristarco a taga-Tesalonica a lubbunna Macedonia.

³Wasin kadarama'na, nassippalkami sey Sidon. E inallakki Juliowi Pablo, e inannu'na si inang naddoraw sino bafulunnera sinay ta iya'dareno maawangnga. ⁴Wasin ginikkakkami sinay, ila'wutammiyeno Chipre a umang sino tafi'nga a awana bayabbangnga, se nada'ngangkami

si bayabbag. ⁵Dinammamiyeno bebaya ara'ni sey Cilicia anna Pamfilia, e gina'dangkami sey Mira a lubbunna probinsiya a Licia. ⁶Sinayino nakasumpalani Kapitan Julio si bafora naggabwat sey Alejandria a umang sey Italia, e antuweno nattakayammi. ⁷Naganayino nattakayammi se nadyatan sino bayabbag, e nabayino ginamwangammi sey Nido. Gafu se natuyaggino bayabbag, ammekami makagaddangnga umang sino angammi, e nallikukamiya inang sey tafikino funa Creta, e nalla'wukkami sey Salmone. ⁸E massiki nanadappikkami, nadyatangkami kappay kiyad si ginamwangkami sino lubbuna ngananda si Nalawara Pitturanna Bafora ara'ni sino lubbuna Lasea.

⁹Gafu se nabayaggami sinay, kattalatalawino mattakay si bafor. Ammumi si aggeangaangin, se nabalininnino pallantanganino Judyuwera. Antuweno sinapiti Pablo sikwara si, ¹⁰“Bulungkuwera, amruk si kattatalawinnino umangngantam. Se nu ikararuttam, gakkuruwa odduweno kargatama madaral, anna madaral kappay yo nattakayantam, e ana kappeneno matay sikwatam.” ¹¹Udde ino kapitan, ammena kinuruwino sinapiti Pablo, se antu kinurungngeno sinapitino gumattakkan sino bafor annino makwan bafor. ¹²Ino kaodduwan sino bulummiyera a nattakay, angganda kappaya ikararut, se narakkat kanuweno pitturanneno baformi nu mabbayabbag. Angganda a ituluymi ta gumamwangkami sey Fenix a lubbunna Creta, se antu kanuweno nalawara pitturammi sino aggeangaanginanna, se malingufan.

Ino Angin Sino Bebay

¹³Wasin kunnenoy, nibbattino angin e agyanino lelera naggabwat sino abbag, e nekunda si damanan nakuya ikararu'mi sey Fenix. Wasinoy, nelabbeddeno baliyanga pappaittud sino bafor ta sumullu, e ginikkakkamin. Nanadappikkami pelang sey Creta. ¹⁴Udde ammena nabayag, ginamwangino natuyagga angina naggabwat sey Creta. ¹⁵Nedangga'nenno baformi e ammena makatuttut sino bayabbag, e nepurera pelang ta dandanammiyeno bayabbag. ¹⁶Wasin ara'nikamin sino bibissangnga fuwa Cauda, neyuddumiyeno abanga binu'butino baformi, se nalingufangkami si bisang, udde nadyatangkami kepaya miyuddu. ¹⁷Wasino neyudduranino abang, ginakaddeno bafor si napaddatta lufid kenasi ammena maokayak. E gafu se mattalawira si medompakino bafor sino karatana ara'ni sey Sirte, inarireno dokalla bandera a mappaanikkad sino bafor,^p takesi magginayino bafor. ¹⁸Waso kadarama'na, natuyaggepayino bayabbag, e neyafura a mitakkub sino kargarera sino bebay takesi mallampawino bafor. ¹⁹Waso kadarama'na

^p 27:17 Ino bandera sitaw, nakannag anna nalawa a sinnuna manellad sino bayabbag ta manikkarino bafor.

kappay, netakkudda kappayino nadammatta arumentana bafor. ²⁰Pipidya awa ammemi maiteno sinag anda bitun se ammena umibbattino bayabag, antuwenoyin awana innanamammi si mabiyaggami.

²¹Nabayingkappaya ammekami nangapangngan. Wasinoy, natta'daggi Pablo e nekunna si, “Bafulungkuwera, nu kinuruddonaddino sinapikku ta ammetam ginikkat sey Creta, ammetammadda nadyatan anna nadarallan. ²²Udde kadde, ammekayu maddararan, se awana matay sikwatam, ino pelang baforino madaral. ²³Ammuk yaw, se waso gafi, i Dios a dayawangkuwa makangkwa sikwak, nanundun si anghela mituldu sikwak, ²⁴e sinapi'na si, ‘Ammeka mattalaw, Pablo, se maawag si uma'langka sino Emperador. E gafu sikwam, allakkanni Diosino katakayannuwera ta awana matay sikwara.’ ²⁵Kunna antu, bafulungkuwera, pattuyaggandawino nakandaw, se kuruwangku si makweno sinapiti Dios sikwak. ²⁶Udde maawag si medompakino bafortam si tata a fu sino tangngana bebay.”

²⁷Wasin kadwaannattin si appata gafi kiyad sin nangiyafuwanino angin, mepapalleggami kepay sino bebaya Adriatico. E waso nattangngennino gafi, gini'nenno mattarabafuwera sino bafora umara'nikamin sino lubag. ²⁸E kinamandeno kaso'dangngeno danum, e adwafuluwappeno kaso'dangnga. E wasin kina'riyakkami kappay si bisang, kinamanda kappayino kaso'dangngeno danum, e kadwafulu si lima a dappa. ²⁹E mattalawira si medompakino bafor si patul. Antu gafuna, sinuwewera sino uninna baforino appata baliyanga pappaittud, kasera nekararag si gigi'battin nad.

³⁰Ino mattarabafuwera sino bafor, angganda si manawira. Antuweno nanuwewayanda sino abang ta pattakayanda a umanaw, se ino rasonda, iyekwara kanu kappenaddino baliyanga pappaittud sino uluna bafor. ³¹Udde nekunni Pablo sino kapitan andino sindalunera si, “Nu umanawino mattarabafuwera sito bafor, matayetam ammin.” ³²Kunna antu, ginattatino sindaluwereno gakanneno abang takesi maanawanin.

³³Wasi marrifarifad, patutanni Pablowno tolayira a mangngan, a kunna si, “Adwa lingguwaninna ammekayu nangapangngan. ³⁴Mangngangkayu lud, takesi mattuyaggayu, se awana maansa sikwatam.” ³⁵Wasin sinapiti Pablo inoy, nappa si tinapay, nakkararag ki Dios sino nara'langanda ammin, kasena ginaradweno tinapay e nangnganin. ³⁶Nattuyaggino nakanda ammin, e nangnganira pay. ³⁷Ino kaoddumiya nattakay sino bafor, ka'luwatut si pitufulu e annam. ³⁸Wasin nabattuggamin, netakkudda amminino korwana kargarera a trigo takenasi mallampawino bafor.

Ino Nadarallanino Bafor

³⁹Wasin gigi'battin, agyanino nedipa'miya lubag, udde amme naimunuwanino mattarabafuwera sino bafor nu sintawino agyanammi.

Udde initareno nedalluwa adat so dappi'na bebay, e dinandanda a nu damana, iyasi'deno bafor sinay. ⁴⁰Antuweno ginatta'deno gakanneno baliyangira ta maanawanira sinay, inubbarandeno lufinna paluwa a mangifuyut sino bafor, kasera netulluweno bandera a ana so uluneno bafor takesi metu'yud sino dappit. ⁴¹Udde neru'ngatino bafor sino karatan sino kaabbafawana danum, e nefutakkino uluna e ammena makaanikkad. Udde ino uninna, idadanggatino palungira, e naokayakin.

⁴²Wasinoy, dinandammimo sindaluwera si papatayanda amminino balurira takesi awana umalluweta manalug sino dappit, ⁴³udde inallangnganireno kapitan, se ikalona i Pablo. Sinapi'na sikwara si amminira a makatalug, mallattuwera nad sino danum ta manaluwira e umasipira sino dappit. ⁴⁴E dumandan naddino korwanira a gumafut si tabla onnu sino nadaralla naggabwat sino bafor. Kunna pelang inoyino inangwami, e inasikkami ammin sino dappit.

Ino Agyananda Pablo Sey Malta

28 ¹Wasin gina'dangkami, naammuwammi si Malteno anganino fuwa gina'dangammi. ²Kinalla'dakamiyeno tolayira sinay e nafuyira si naggarenuwammi, se muran anna nala'bat sinay. ³I Pablo, nampat si itungura. Udde wasin itungunan sino afuy, ilatwapino nagita a ulag se napatuwanin, sinukawanna i Pablo, e binuriburanneno kama'na. ⁴Wasin naiteno Maltera a aggabassinino ulag sino kama'na, nassapitino taggitata sikwara si, “Antu gakkuruwino gumapapatay si tolay, se massiki nalasatanneno bebay, gumammiringkappayino palanna.” ⁵Udde newassaki Pabloweno ulag sino afuy, e awana naansa sikwana. ⁶E aggataronanda si lumattaggino baggina onnu matayin, udde awana naansa sikwana. E nangkakweno nakanda, e kundan si, “Tata ikka a dios yan.”

⁷I Publio a turay sinaya lubbun, aneno lubangnga a ara'ni sino gina'dangammi. Kinalla'dakami e inayandakami sey balera e nagyangkami sinay si tallu aw. ⁸Nedemmuwammiyeno natakitanino ama i Publio se mababannag anna mabburet. Inangngi Pablo sino agyananna, nepotunneno kama'na sikwana e nakkararag, e naariyennino gi'nanna. ⁹Wasin naammuwanda inoy, inang amminino matakitira ki Pablo, e nepabbattunoynera. ¹⁰Odduwa nalawara nea'dara sikwami. E wasin umanokamin, ina'dandakami kappay si ammina maawammi sino biyahemi.

Ino Ginamwanganda Pablo Sey Roma

¹¹Wasin tallu dakkammin sey Malta, ginikkakkamiya nattakay si bafora ngyan sinay kiyad si nassi'lutino ungun. Inaya bafor, naggabwat sey Alejandria e ngananda si Sipingira a Dios.⁹ ¹²E inangkami sey Siracusa e tallu aw kami sinay.

⁹ 28:11 Ino sipingira a dios a da Castor anni Pollux, ireno sinan dios a dinayawino mattarabafuwera si bafor si'in.

¹³ Ginikkakkami kappaya inang sey Regio. Waso kadarama'na, nalangkami se nalawarino naggabwatanino bayabag, e waso metufara aw, ginamwangkami sey Puteoli. ¹⁴ E dina'ngami sinayino korwanira a kakkola'mi si anngurug, e inayandakamiya nagan sikwara si talingguwan, kasekami nallakara inang sey Roma. ¹⁵ Wasin dinginggagino kakkola'mi si anngurug sey Roma a umangkami sinay, inandakami dinambal. Ino korwanira, dinambaldakami sey palengki sey Appio, e ino korwanira, dinambaldakami sey lubbunna Talluwa Affunduan.^r Wasin initera i Pablo, nappasalamat ki Dios e nattuyagino nakamma.

¹⁶ Wasin ginamwangkami sey Roma, inanutino tatturayira si mabangi Pablo si balaya pagyananna, e tata a sindaluweno mindag sikwana.

Ino Nakitatabbani Pablo Sino Judyuwera Sey Roma

¹⁷ Wasin mekatalluwa awnan sinay, nepaayangngeno pangafuwanihana Judyu. Wasin nakkakarampattiran, sinapi'na si, “Ikkayuwa kakkolak, awana liwakku sino kasiJudyutamira. Awana inangwaka mekontara sino gagangetama netulduweno gagginafutamira si'in. Udde massiki nu kunnenoy, nebaluddak kappay sey Jerusalem, e neyalawa'dak sino Romera sinay. ¹⁸ Ino Romera, wasin inimbistigardak, anggandaka pallawan, se ammura si awana liwakku si kepangngattana pamapatayanda sikwak. ¹⁹ Udde inamayino kasiJudyutamira si mallawanak, e napatutaka narang si uma'langak sino Emperador ta antuweno musig sikwak. Massiki antuweno inangwara sikwak, ammekira paliwatan. ²⁰ Antu gafuna a nepaayaddakayu ta tatabbantakayu, e ipakaammuk sikwayuweno gafuneno nabalurangu. Se ino kakuruwanna, nebalurak gafu sino annguruggu sino innanamantama gagagaka i Israel.”

²¹ Wasinoy, sinapi'da ki Pablo, “Awana inappami si turakka naggabwat sey Judea mappeafu sikwam. E awangkappay sinapitino kasiJudyutamira a naggabwat sinay si narakkatta inangwam. ²² Udde anggammiya dingngaggannino sapitannu, se ammumi si ammina tolay si palulubun, narakkattino sapitanda mappeafu sikwayuwa sumuntul ki Jesus.”

²³ Wasinoy, nattaronandeno awa pakkakarampattanda. Wasin nada'ngen inaya aw, odduwera a nakkakarampat sino agyanani Pablo. E nappafufuwafino nanulduwanna sikwara mappeafu sino patturayani Dios, e nepakaammuneno anggamma sapitannino netura'da Moises annino korwanira a gumalabbuni Dios mappeafu ki Kristo, se anggamma si kuruwanda i Jesus. ²⁴ Nanguruwino korwanira sino sinapi'na, udde ino korwanira, ammera mangurug. ²⁵ Waso gafenin a gagagikkatiran, mattatarukkiyera mappeafu sino dinginggadda. Udde sino liyera

^r 28:15 Ino palengki sey Appio, pitufuluwa kilometroweno kaaroyuna sey Roma. Ino Talluwa Affunduan, kannammafulu si talluwa kilometroweno kaaroyuna.

umanaw, kunni Pablo si, “Gakkuruwingke ino nepeturakkino Espirituwi Dios ki Isaias mappeafu sino gagginafutamira ²⁶a kunna si,

‘Umangka mituldu sitawira a tolay, e kunnayawino ituldum sikwara si, Massiki aggadingngaggandaw, ammeyu maawatan, e massiki nu aggitandaw, ammeyu maimunuwan. ²⁷Se iyawira a tolay, nataggingke ino ulura, inammu'deno layadda, e makki'dammira, se nu ammera kunninoy, makaitera anna makadingngaggira e maammuwandeno sapikku e muliyera sikwak takesi pannakammanguwera.’”^s

²⁸E sinapikkappayi Pablo sikwara si, “Kunna antu, anggangku si ammundawa Judyu si aneno dinundunira i Dios a manuldu sino bakkannira a Judyu sino angngisala'nga, e kuruwandana.” ²⁹Wasin sinapiti Pablo inoy, inanawaninnino Judyuwera a mattatarukkiyera kepay.^t

³⁰Adwaruningke i Pablo a nagan sino inabanganna a balay, e amminira a inang naddoraw sikwana sinay, nepadilo'nera.

³¹Gakkuruwannangke a nanuldu mappeafu sino patturayani Dios anni Afu Jesu Kristo, e awana nallang sikwana.

^s 28:27 Isaias 6:9-10 ^t 28:29 Iyawa bersikulu, awan sino kaodduwana manuskritu sino dami'na Griego.